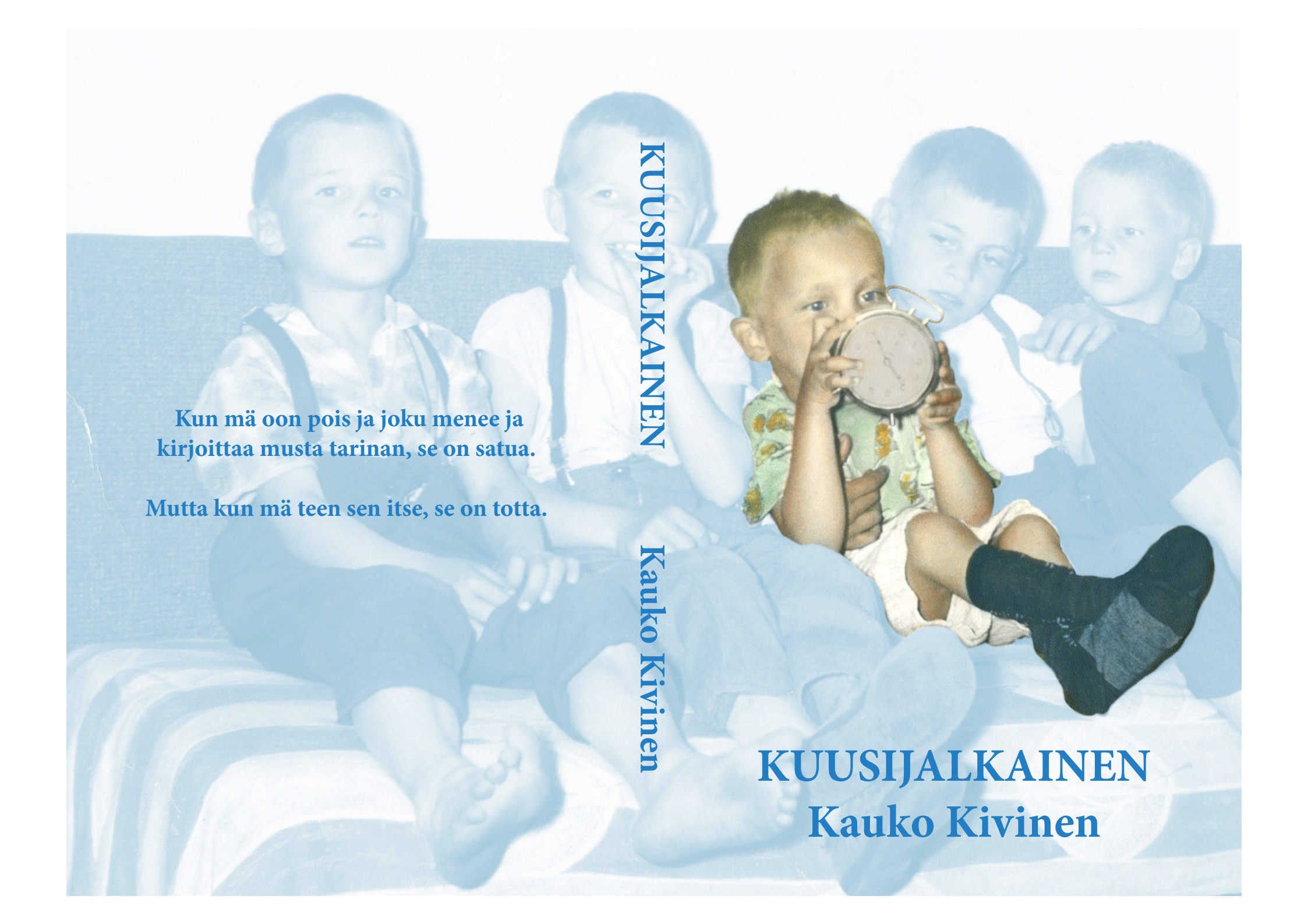

Kun mä oon pois ja joku menee ja
kirjoittaa musta tarinan, se on satua.

Mutta kun mä teen sen itse, se on totta.

KUUSIJALKAINEN

Kauko Kivinen

KUUSIJALKAINEN
Kauko Kivinen

Kauko Kivinen

KUUSIJALKAINEN

Elämäkerta

Teksti ja kuvat © Kauko Kivinen
paitsi saatesanat ja karaokekuva © Anu Lahtinen
Julkaistu pienenä painoksena tammikuussa 2019
Verkkoversio julkaistu alun perin helmikuussa 2019

Kirja-avustajan saatesanat

Kuusijalkainen on nyt valmis! Kaukon pyynnöstä kerron, miten kirja tehtiin.

Kaikki alkoi kesällä 2016, kun sain tiedon, että Vantaalla asuu Kauko Kivinen -niminen mies, joka laatii muistelmia ja tarvitsisi siinä paljon apua. Yhteinen tuttavamme oli tavannut Kaukon taksijonossa ja suositellut minua tuohon tehtävään.

Kirjaprojektin käynnistyminen kuitenkin kesti. Pääsimme aloittamaan vasta syksyllä 2017. Kaukon alkuperäinen käsikirjoitus oli siinä välillä ehtinyt kadota. Tietokoneen päivitys oli tuhonnut tiedoston, eikä sitä saatu enää palautettua. Jouduimme aloittamaan homman ihan alusta.

Tuosta syksystä 2017 kesään 2018 Kauko muisteli elämäänsä ja haastatteli lähipiirinsä ihmisiä. Minä kirjoitin kaiken ylös.

Kauko ei rajannut kirjan sisältöä, vaan hän saneli vapaasti muistellen, sitä mukaa kuin asioita mieleen tuli. Aika ja aihe saivat hyppiä. Haastateltavilta kysyttiin aina sama kysymys: “Millainen mies Kauko on?” Sen jälkeen sana oli vapaa.

Saneluja kertyi 35 kappaletta, haastatte-
luja 46. Luin niitä Kaukolle ääneen, ja hän vie-
lä täydensi joitakin kohtia. Lopulta tekstiä oli
kasassa noin 100 000 sanaa*. Se on melkoinen
tekstimassa, sopisi vaikkapa tutkimusaineistok-
si, ja Kauko tallettikin siitä yhden kopion arkis-
toon ihan sellaisenaan, tulevaisuuden vammais-
tutkijoiden käyttöön.

Tämän jälkeen sitten alkoi se varsinai-
nen kirjantoimitustyöni. Ensiksi luin tekstiä
sillä silmällä, mitä aiheita Kauko saneluissaan
toistaa. Mihin elämänvaiheisiinsa hän palaa yhä
uudelleen? Mitä hän pitää tärkeimpinä, kerto-
misen arvoisina juttuina? Näistä aiheista tuli
Kuusijalkaisen kuuden luvun runko:

Lapsuus

Laitos

Vaellusvuodet

Yhteiskunnallinen Kauko

Taide ja ihmisluonto

“Millainen mies Kauko on?”

* Vertailun vuoksi: *Kuusijalkaisessa* on noin 30 000 sanaa.

Sitten järjestin haastatteluvastauksetkin noiden kuuden aiheen mukaan. Sinne tänne rönсылleet tarinoinnit sommiteltiin johdonmukaiseksi vuoropuheluksi.

Seuraavaksi vähän tiivistin tekstiä, jotta sitä olisi helpompi lukea. Kauko on lennokas sanelija, joka saattaa heittää vaikkapa tällaista:

Se riippuu, minkälaisen kohtelun mä saan, siis paikassa kuin paikassa. Niin mä oon saanut sen muut-, sellaiseks, mitä kohtelua ne haluaa ite, ite sitä. Mä voin muuttua. Sen kohtelun, niinku jos on mulla hyvä kohtelu, tai sitten, jos on joku huono kohtelu, tai sitten huono kohtelu. Huono kohtelu tarkoittaa sitä esimerkiksi, jos mä meen johonkin sellaiseen paikkaan, jossa mä saan huonoa kohtelua, mä en mee enää ikinä sinne.

Lukijaa varten otettiin löysät pois:

Se riippuu, minkälaisen kohtelun mä saan. Jos mä meen johonkin sellaiseen paikkaan, jossa mä saan huonoa kohtelua, mä en mee enää ikinä sinne.

Teksti sai kuitenkin jäädä puhekieliseksi, jotta *Kuusijalkaisessa* kuuluisi ihmisten ääni, etenkin Kaukon oman puheen poljento.

Kaukon päätöksestä poistin tekstistä hänen entisten asuin- ja opiskelupaikkojensa erisnimet. Ne korvattiin sellaisilla yleisemmillä nimityksillä kuin vaikkapa Laitos, Palvelutalo, Opisto ja Koulutuskeskus.

Myös ihmisten nimet poistettiin. Sukulaisiin viitataan sukulaisuusnimityksillä (esim. toinen isovelji, kolmas isovelji, pikkuveli) ja muihin jollakin tittelillä tai sanalla, joka kertoo puhujan suhteen Kaukoon (esim. lapsuudenystävä, yhdistystuttu).

Muille kirjanteosta haaveileville Kauko käski kertoa vielä sen, että malttakaa odottaa. Tekstiä pitää muokata, kuvia pitää käsitellä, teksti ja kuvat pitää taittaa kirjansivun näköiseksi; pitää soitella kirjapainoihin, hakea apurahaa kirjan painatuskustannuksiin, odotella apurahapäätöstä. Koko ajan pitää toppuutella ihmisiä, jotka kysyvät, onko kirja jo valmis. "Se kestää."

Se todella kestää. Tätä kirjoittaessani elämme talvea 2018–2019. Taksijonossa kerrottua kirjahaaveesta tähän päivään on kulunut yli kaksi ja puoli vuotta. *Kuusijalkainen* oli pitkä, hyvinkin vaivalloinen, paikoin ihan hermoja raastava projekti. Kirjan lopussa Kauko kiittää niitä, jotka auttoivat.

Kerron vielä kirjan nimestä ja sisällöstä:

Nimi *Kuusijalkainen* tulee siitä Kaukon tokaisusta, että pyörätuolin neljä pyörää ovat

hänen lisäjalkojaan. Voidaan kuitenkin ajatella myös niin, että hänellä on kuusi elämänaluetta, jotka jalkojen tavoin pitävät häntä pystyssä tässä elämässä.

Kaukon kanssa jutellessa hänen puheessaan toistuu ilmaus ”paikan tavalla”. Hän on sopeutuvainen ihminen, joka helposti myötäilee kulloistakin ympäristöä. Ehkä se on lapsuudesta periytyvä perustarve pysyä porukan mukana. Veljessarja perheineen on Kaukon ensimmäinen jalka, ja myös isovanhempien hyvyys kantaa tähän päivään.

Kauko on myönteinen ihminen. Hän löytää huumoria kaikesta ja käyttää sitä selviytymiskeinonaan. Olkoon tämä positiivisuus Kaukon toinen jalka, se, johon tukeutuen hän kesti laitosvuodetkin.

Kauko on myös auttavainen tyyppi, joka mielellään tukee muita, huomaa syrjityt, ottaa uudet mukaan ja joskus jopa tekee toistenkin läksyt ja työt. Tämä luonteenpiirre korostui vaellusvuosina, joina Kauko kiersi asuin- ja opiskelupaikasta toiseen. Tässä voisi olla kolmas jalka.

Vammaisten oloja Suomessa Kauko on kritisoinut jo varhain, ja siinä asiassa hän on usein erittäin eri mieltä kuin muut. Läpi vuosien hän on antanut palautetta vammaisalan tekijöille ja kuulunut vammaisyhdistyksiin. Tämä yhteiskunnallinen näkökulma on Kaukon neljäs jalka.

Kauko itse on maininnut parhaiksi piirteikseen seuraavat asiat: “maalaus ja musiikki” sekä “muu itseilmaisu”. Olkoon taide Kaukon viides jalka. Maalaus on kulkenut mukana lapsesta asti, samoin keramiikka; musiikissa esiin nousevat tietyt bändit, sanoitusten sepittäminen ja karaokelava. Taiteesta puhuessaan Kauko kuvailee ihmismieltä ja luovaa prosessia hyvin laajasti: luonnonvesissä uimisen parantavaa voimaa, rocktähteyttä, urheilun merkitystä ja matkustushaaveita.

Kuudenneksi jalaksi jää siten “muu itseilmaisu”. Kaukoa kiinnostaa, millaisen kuvan hän on onnistunut antamaan muille ihmisille ja voisiko tuota kuvaa vielä parantaa. Kirjan viimeiseen lukuun “Millainen mies Kauko on?” on koottu Kaukon tuntevien ihmisten vastauksia tähän kysymykseen, ja lopuksi Kauko pohtii vastausta myös itse.

Hyviä lukuhetkiä!

Anu Lahtinen

1 LAPSUUS

Ihmisten tarvii aina kysellä, että mitä mä oon tehnyt pienestä pitäen ja minkälainen mä oon ollut pienestä pitäen. Kirja tulee selvittämään teille mun elämän kohokohdat melkein kaikki.

Mä oon syntynyt vuonna 1960 Hesassa Naikkarilla. Sitten vanhempana asunut Vantaalla, yli puolet elämästä ainakin, jos ei enemmänkin tule. Ja siinä välissä mä oon kiertänyt kaikki paikat. Niinku todella kiertänyt kaikki paikat.

Elämäkerta on vähän sitä, että mä oon nähnyt koko elämäni. Millaista se on.

Mun piti syntyä joulukuussa. Mun piti olla jousimies. Mä olen kuitenkin syntynyt 8. lokakuuta eli olen vaaka. Mä tulin liian aikaisin. Sen takia ne sanoikin, että mä olin liian pieni. Lääkäri sanoi, ettei se lähde käyntiin, mutta mun mutsi sanoi, että hän kyllä uskoo siihen. Lääkäri sanoi vain, että ei lähde käyntiin. 1960-luvulla ne sanoi heti niin.

Mä olin sininen ainakin tunnin hapenpuutteen takia. Senkin takia ne luuli, että mä en lähde käyntiin ollenkaan. Kai ne johonkin happikaappiin laittoi mut. En tiiä ite ollenkaan; mä olin niin pieni, etten muista siitä mitään. Tiedätekö, mikä CP:n aiheuttaa? Se on oikeastaan se hapenpuute syynä. Synnytyksessä aivot ei saa niin paljon ilmaa kuin pitäis saada. Näin mutsi mulle kertoi. Näin se tulee olemaan.

Mä olin keskoskaapissa monta kuukautta. Mutta sen jälkeen sitten lähti käyntiin koko äijä! Tässä sitä vain ollaan, rohkeana eteenpäin vain mennään koko ajan. Moni kaverihan sanoo, et mä oon ollut sitkeä, sitkeä sissi. En tiedä, mitä se tarkoittaa. Niin ne sanoo edelleenkin, että mä oon sissejä. Siis olen sitkeä. Mutta se on teidän päätettävissä, olenko mä todella sitkeä vai löysä. Hurjaluonteinen mä olen vieläkin. Vaaka on vaaka.

KAUKON ÄITI: Kaukon mummu on viisvuotiaana tullut Karjalasta tänne ja kiertänyt puoli Suomea saksalais-venäläisen upseeriperheen kasvattina. Sehän kasvoi tällaisessa hienossa kartanossa, Kirkkonummi, Nurmijärvi, jokin sellainen. Ei se koskaan puhunut siitä meille. Eikä opettanut meille sitä saksaa eikä venäjää.

Kaukon vaari taas oli suomenruotsalainen, oliko kolmannen vai neljännen polven vantaalainen. Perin helsinginmaalaiskuntalainen. Voutilasta eli Prutukylästä. Ennen se oli maalaispitäjä, ihan peräkylä. Kun me mentiin linja-autolla käymään siellä, ne näki ikkunasta kaukaa, et nyt tulevat, ja laitto kahvin päälle. Se oli ihan maalaiskylä. Maajusseja.

Kaukon isälläkin on suomenruotsalaisia sukua. Ne on asuneet Helsingissä ja lapsuusiän isänsä Vantaalla, et ihan pesunkestävä. Neljästätoista kakarasta nuorin, vanhin on ollut varmaan kakskytviis, kun se syntyi.

Mä puolestani olin sotalapsena Ruotsissa. Kävin täälläkin ruotsalaisen koulun. Kotona meillä puhuttiin kuitenkin siinä vaiheessa vain suomea, ja samoin Kaukon lapsuudenkodissa puhuttiin vain suomea.

KAUKO: Jos mennään mun perheeseen, niin meitä on –. Meillä on –. Hetkinen, miten mä laskisin? Meillä on kolme isää. Kaks äitiä. Neljä plus yks ja mutsin uuden liiton kautta kolme, sitten vielä toista kautta kaks enemmän. Mut ihan mun lapsuudenperheessä oli viis veljestä.

Viis veljestä. Kaikki poikia.

ÄITI: Kun nää veljekset syntyi, niin sieltä Ruotsista tuli aina vaippoja, tuli kuivaruokaa, velliä, aina tuli paketti, missä oli jotain pentujen tavaraa, mitä täältä ei saanut.

En mä Kaukon syntymästä osaa sanoa mitään muuta kuin sen, et Kauko on syntynyt ihan terveenä lapsena, annettu ihan terveen paperit. Ja Kauko on pälpättänyt heti, jo alta vuoden, niin rupes puhuun täysin. Sit kun veljet otti siltä lelun tai jotain, se käytti käsivoimia. Sen puheen kanssa ei koskaan ollut ongelmia Kaukolla. Siitä on aina lähtenyt ääntä, ja järjenjuoksu on ollut aina terävä. Et kyllä se on pienestä saakka pitänyt puolensa sillä tavalla, ettei se koskaan oo jäänyt alakynteen.

Siihen aikaan, kun mukulat alkaa käveleä ja konttaan, silloin me alettiin epäileä, et Kaukolla on jokin sairaus. Se ei koskaan kontannut, vaan se veti käsiensä varassa itseensä. Silloinen kunnanlääkäri sanoi, et se on vain influenssaa. Kaukon mummu vei sen sit lastenlääkärille, et tällä lapsella on riisitauti, kun sen jalat oli tälleen ihan solmussa, et voiko hän laittaa passituksen Lastenlinikalle. Se lastenlääkäri kysyi, voiko hän kirjoittaa sellaisen paperin, et tämä poika viedään äkkiä sairaalaan, niin siellä oli siinä lausunnossa, et äiti on neljän lapsen kanssa kotona, et tämä pitää saada hoitoon mahdollisimman pian, niin se vietiin sit samaan kyytiin. Se oli siellä Lastenlinikalla vuoden tai kaks, ja sieltä se vietiin Lastenlinnaan. Ja siellä Lastenlinnassa se sai keuhkokuumeen ja se oli kauan siellä.

KAUKO: Vuosia putkeen. Tietää, mitä se on. Lääkärit tutkii kaikki paikat, että mikä on. Että löytyiskö mun vamman laatua.

ÄITI: Kyllä se siitä vielä kävelee, sanottiin. Mä sanoin, et sen päivän mä haluan nähdä. En oo nähnyt vieläkään.

Ja tää isäsuhde on sellainen, et kun Kaukon isä sai tietää, et Kauko on vammaisen, hän ei moneen vuoteen halunnut tietääkään. Hän ilmoitti vain, et hän lähtee. Hänellä ei ole isäntunnetta.

KAUKO: Mun isä kuvittelee vieläkin, et mä vain istun tuolissa. Se ei tajua, et se on se vamma, mikä mut on vienyt tuoliin. Jotkut ihmiset ei vain tajua.

Mä sitten otin mun enosta yhden hyvän miehen mallin. Vaikka se oli mun nuori enoni, se oli vähän niin kuin isäkuva isolle veljessarjalle, kun ei sitä silloin ollut sitä isää siinä moneen, moneen vuoteen. Moni voi käsittää väärin, mut mä pidän enoani niinku isäkuvana.

Ja veljet mut on kasvattaneet, ei mun mutsi ole kasvattanut ollenkaan mua; mutsi on käynyt töissä vaan. Veljet ja isovanhemmat on kasvattaneet mut.

ÄITI: Me asuttiin Veromiehenkylässä Kaukon mummun ja vaarin omakotitalon yläkerrassa. Sanotaan näin rehellisesti, et ilman heitä mä en tiedä, millaista meidän elämä ois ollut. Ensiks tein kakarat nuorena, sit erosin nuorena.

Sieltä Lastenlinnasta Kauko siirrettiin kotiin. Se oli ihan normaali, ainoa, et se piti kantaa yläkertaan, mut kun mummu ja vaari asui siel alhaalla, niin se oli aika paljon siel alhaalla. Mummu jäi töistä pois auttaakseen sitä.

Kyl Kaukoa on kannettu siel talossa ylös ja alas! Meillä ei ollut porttia, ja kerran Kauko putos sieltä, karmea parkuminen kuului, ovi oli jäänyt raolleen. Apuvälineeksi se sai sellaisen

vanhan ajan jakkaran, mis oli pyörät alla, mut sitäkään ei uskaltanut viedä sinne ylös, ettei se putoa.

KAUKO: Eka lapsuusmuisto, mä olin jotain kolmevuotias. Mä olin mun veljen kanssa jossain, olikohan se sitten jossain omakotitalon yläkerassa. Jo kolmen vanhasta mä muistan jotakin.

ÄITI: Me heitettiin kaikki kamat kaiteen yli, vaatteetkin, ettei tarvi kantaa. Se heittäminen oli meidän tapa.

Kaukon enon vaimo kun tuli huusholliin, se oli töissä Winterin lelukaupassa, mis kävi aina välillä vesivahinkoja. Se toi ne lelut kotiin, ja Kaukon vaari korjaili niitä pojille. Yks kerta mä pesin saunan padassa Lego-palikoita, niitä ei ollutkaan aivan vähän.

Pojat joskus heitti yläkerrasta rappusiin niitä palikoita, ja kun sä kannat jotain niitä rappuja ylös ja siellä onkin Lego jalan alla, niin hal-
leluja se teki kipeää.

Täytyy rehellisesti sanoa, et meidän kakarat on kaikki saaneet kerran remmistä. Mulla oli sellainen pyöreä lasten olkalaukku, ja siitä oli jäänyt pätkä siitä hihnasta. Mä annoin siitä kintuille. Kauko heitteli Legoja eikä uskonut, ei millään. “Pitääkö tolla lyödä?” “No senkus, jos uskallat!” Siihen aikaan sai antaa kakaroille remmiä.

Kaukon vaari rakensi Kaukolle kaikenlaista. Se teki sille ämpärinkin, missä oli puukiekko, et Kauko pääsi tekemään ämpärille. Vaari myös ois ostanut akulla käyvän polkuauton, mut lääkäri kielsi. Lääkäri oli, et ei missään nimessä, et sit Kauko ei käytä jalkojaan sitäkään vähää.

KAUKO: Sähköauto, joo. Fysioterapeuttikin pisti vähän niin kuin jäihin sen jutun. Vaari ois jopa rakentanut sen, mutta jumppari ja fysioterapeutti kielsi, koska multa ois ruvennut terveys meneen. Akkuauton. Ja lääkärit kielsi, ettei tuu toimimaan. Vaari oli meinnut, että mä olisin voinut liikkua sillä paikasta toiseen mun veljien perässä.

Mulla oli kotijumpparit ja kaikki silloin. Mä muistan, kun mulla oli kotijumppari. Silloinhan mä olin kotona vielä.

ÄITI: Se kävi kerran viikossa. Monta vuotta.

KAUKO: Mä meinasin eka, et mä pakenen paikalta, mut sit mä tajusin, et kunto on pidettävä korkealla, jo silloin.

ÄITI: Se meidän talo oli semmoisella omakotitaloalueella, missä oli rintamamiestontteja, ja kaikki oli rakentaneet samaan aikaan ja kaikki tunsivat toisensa. Kun naapurustoon tuli mukuloi-

ta lisää, ne oli kaikki aina meillä. Vanhemmat oli töissä, kai ne oli helppo työntää meille. Kaukon mummu kerran laski, että siel oli kakstoista vierasta kakaraa. Et se oli sellainen yhteisö.

KAUKO: Se omakotitalo on vieläkin pystyssä. En ole sen jälkeen käynyt siellä. Tuskin tuun enää käymäänkään. Joku on ostanut sen. Sinne on rakennettu hotelli siihen toiseen päähän tonttia. Mitä mun veljet kertoo mulle, niin se on teollistunut alue koko alue nykyään. Se on nykyään Pakkalaa.

KAUKON LAPSUUDENYSTÄVÄ: Mut silloin 1960-luvulla elinympäristö oli erilainen. Oli rintamamiestaloja, vintillä huone ja alhaalla kammari ja keittiö ja eteinen eikä vettä. Lämmitys öljykamiina ja keittiössä puuhella.

KAUKO: Vaari laittoi meille kylmän veden sisään, ja me lämmitettiin se hellan päällä. Kylmä kraanavesi, porattu kaivovesi. Kallio porattu. Aina talvella jäättyi koko vesi.

LAPSUUDENYSTÄVÄ: Ja kauppamatkat oli pikasen pitempiä. Me käytiin Varubodenissa, te Elannossa koulun vieressä.

KAUKO: Senkin mä muistan, kun oli pussimaitoa. Me vain naurettiin, et mitä siit tulee.

LAPSUUDENYSTÄVÄ: Oli se ihme keksintö, mut ne teki niist pusseista mattoja. Kaikki hyödynnettiin. Mistä te haitte maidon, sieltä Elannosta?

KAUKO: Joo, ja peruna omasta pellosta.

ÄITI: Kauko oli jumalattoman vilkas kakara. Ihan pienestä saakka, vaikkei se oo paljon liikkunut, niin yläpää on liikkunut kuin heinämiehellä, ja se käytti vahvempaa vasenta kättänsä, ei tarvinnut koskaan pelkää sitä, et se jää alakynteen, vaan kyl se oli tää, joka huudatti toisia, et “taas Kauko löi mua” tai “taas Kauko puri”. Se itse ei huutanut koskaan, se oli niin juoni, et se narras ne aina lähelleen, et se sai ne tekeen. Ne yleensä jäi kiinni, kun se sitten aina, jos ei muuta, niin uhkas, et se kertoo, mitä ne tekee. No ei se kyllä kaikkea juorunnut, kun pojat on nyt jälkikäteen kertoneet. Mä ihmettelin, miksei se oo juorunnut. Kai ne lahjoi sen ne isommat, et pitää suunsa kiinni.

KAUKO: Jos on sovittu, ettei juoruta, niin ei juoruta.

ÄITI: Kauko on tapellut niinku kaikki muutkin, pitänyt puoliaan. Aina kun pojat meni ohi, se huitaisi vasemman käden nyrkillä. Kyllä se puolensa on pitänyt pennusta saakka, ei se alakynteen oo jäänyt.

Sen mä muistan aina, kun ne tappeli poikien kanssa ja se sai sen arven. Siihen aikaan siinä oli niitä pyssyjä, joissa oli niitä nalleja. Sen veli heitti sitä sellaisella. Se oli ihan rautaa tai jotain ainetta. Se sai siitä leikkipyssystä arven nenänvarteen.

KAUKO: Villi kakara mä olin. Mä oon ollut niin mahoton, et mä oon iskenyt veljiä. Vaikka mutsi sanoo, et mä oon saanut sen pyssyn päähäni, niin mä se olin, joka iskin sen pyssyn veljen ottaan ensin. Se sit iski mua takaisin. Mutsi kato muistaa sen väärinpäin. Mä sen iskin ensin ja sain sen sit takas; mä yritin vetää toisella kädellä pois sen siltä, niin se putos suoraan tohon ottaan.

LAPSUUDENYSTÄVÄ: Se mis on Valimotie nyt, niin siin oli pelto ja lehmiä. Kaikki ne Tammisto ja kaikki oli pelkkää peltoa. Oli paljon sellast turvallisempaa, ei ollu noit namusetiä ja muita. Vapaampaa.

Silloin rymyttiin mettiä pitkin. Ihme, ettei tapahtunut mitään pahempaa. Ei tarvinnut luisteluratoja ettiä: kun tiet jäättyi, luisteltiin siinä tiellä. Leikittiin rosvoa ja poliisia.

ÄITI: Niillä oli naapurin lasten kanssa oikein rallirata; Kaukon vaari oli laittanut oikein ralliradan ojan yli. Kauko oli siellä toisten seassa rattaissa, silloin alkuvuosina ei ollut pyörätuoleja.

Ne Kaukon rattaat oli ihan tavalliset lastenrattaat. Siihen aikaan rattaat kesti. Kaukon sukulaispojalle tuli vuonna 1962 Ruotsista sellaiset oikein tukevat rattaat, mis oli ratasistui-
met ja tällaiset, niin sit kun se oli jotain kolme eikä enää tarvinnut niitä, Kauko sai ne. Ei me silloin puhuttu, et pitäis saada sille oikea pyörä-
tuolikin. Kun alettiin katsoon, et mitä ne mak-
saa, ne oli niin arvokkaita.

Pojat aina pelkäs, et kun ne työns Kau-
koa ympäriinsä, et milloin sattuu jotain. Ihan normaali lapsuus, istunut ja komennellut toisia.
Itte se on joutunut syömään ja juomaan.

Silloin lapset puettiin aamupäivällä pi-
halle, sä otit ne jossain vaiheessa syömään, sit
takas pihalle. Nykyään mukulat on ennen sua
sisällä, ei silloin. Kyllä siellä liikettä oli aina. Ei
meillä koskaan ollut hiljaista.

KAUKO: Aamusta heti pihalle naapurin tontille,
kyl mä muistan sen. Se oli hirveetä aikaa, kun
kaikki piti olla pihalla vaan. Aamusta heti pihal-
le vaan.

ÄITI: Se Kaukon koirapelko tulee sieltä. Kauko
oli pienenä pihalla, rattaissa istui siinä. Ja naa-
purin koira tuli tyhjästä, hyppäs syliin, maha
Kaukon sylissä, ja Kauko huutaa. Mä menin
kattomaan, et mitä siellä on. Sain sen koiran sii-
tä pois. Sen jälkeen ei karvahattua, ei rukkasia,
ei ees tekokarvaa. Ei karvaisia leluja ei mitään.

Nykyään mulla on itsellä terrieri. Kauko kun tulee, se saa sellaisia spastisia kohtauksia, jalka alkaa täriseen, ja koira kun näkee sen, ajattelee, et kiva, leikitään. Siks Kauko ei saa tulla mun luo ilman kenkiä.

KAUKO: Ohjaajien koirat on nykyään ihan okei. On se mun pelko mennyt jo ohi.

ÄITI: Luojan kiitos, että mä olin Kaukon syntyessä niin nuori. En ole koskaan käsitellyt Kaukoa epänormaalina. Jos mä olisin ollut kymmenkunta vuotta vanhempi, niin olisin käsitellyt sitä silkkihansikkain.

Kerran se tuli puutarhakeinusta pää edellä alas, sillä on päässä arpi siitäkin. Se istui siel puutarhakeinussa, mä sanoin, et mä sidon sut siihen. Pääsin sisään, niin alkoi kauhee huuto, ja se keinu oli viel sellainen, et se oli tuettu sellaiseen lehtikuuseen, ettei tää pääsis keinuun, mut tää oli tullut pää edellä alas.

KAUKO: Mä muistan nekin asiat, mitä ei tarvis muistaa ollenkaan. Mä lensin puutarhakeinusta. Mä putosin puutarhakeinusta päälleni niin, et mulla on arpi vieläkin tossa. Mutta sitä mutsi ei muista ikinä, et mä olen polttanut mettän, vaikka veljetkin sen muistaa ikuisesti.

KAUKON KOLMAS ISOVELI: Siellä Veromiehenkyläs oli sellainen metsä meidän naapurissa. Kauko oli ihan normaalisti mukana niinku muutkin pojat meidän kanssa. Me kerran meidän vaarilta pöllitiin röökiä, ja Kaukoa jännitti niin, että siltä tuli kakat housuun. Ihmeteltiin, miten ne tuli niin nopeasti verrattuna siihen, miten se ne normaalisti teki.

KAUKO: Mä heitin sen tupakan sitten kuivaan mettään, ja se paloi koko mettä. Se naapurin mettä paloi. Mä syytin mun veljiä tietysti, ja siitä ne sanoi mulle, että ne ei oo ikinä nähneet mua semmosena, mitä mä olin. En mä jäänyt kiinni. Mä en jäänyt kiinni koskaan, mut pojat jäi kiinni. Ja naapurin pojat tietysti jäi kiinni. Senhän tietää, kuinka sitten käy, kun naapurin isäntä tulee kysymään multa, että minkä takia poltin metän. Mä sanoin, et se oli pelkkä vahinko. Ei siinä mittään. Enkä jäänyt kiinni koskaan. Veljet jäi kiinni, kun mutsi sai kuulla jälkeempäin siitä, niin sen takia. Koko metsä paloi. Naapurin palsta paloi kokonaan, kun me mentiin sen koulun taakse. Backaksen koulun taakse. Me oltiin jo kotona, kun palokunta tuli. Siitä tuli jälkeempäin sanomista, et me ollaan niin villejä, et koko homma oli meidän vika. Mut en mä ottanut syytä niskoilleni.

TOINEN ISOVELI: Kaikkihan me on oltu villejä ja laskettu mäkee Kaukon kärryllä, ja siltä meni

kerran hammaskin siinä Veromiehenkylän mässä. Me oltiin kyydissä kaikki, ketä mahtui, ja laskettiin mäkeä. Me ollaan oltu vilkkaita. Kerran me oltiin jossain teltassa ja se sai silitysraudasta päähänsä. Meillä oli sellainen telttä kesäisin, välil se hajos ja välil jos jotakin. Kauko raahattiin aina mukaan, ei siltä kysytty. Joka paikkaan, mihin vain mahtui. Aina kun me tehtiin pahoja, mummu huus, et kun toikin pitää raahata. Vaari oli lepsumpi, mummu oli tiukka tyyppi. Talvella laskettiin pulkalla sitä ajotietä vaan alas sinne lepikkoon. Koko kylähän siellä oli, Kaukoo vain raahattiin pulkas siel mukana. Kun se ei pystynyt käveleen, sitä raahattiin väkisin mukana.

KAUKO: Sen mä muistan, kun se silitysrauta iskeytyi mun päähän, mut ei se mitään. Ihan oikein, et iski mua sillä silitysraudalla päähän. Mun veljet on hyviä tyypppejä kaikki. Ja me ollaan villejä vieläkin, vaikka mä en tuo sitä tässä julki.

LAPSUUDENYSTÄVÄ: Pienest pitäen samalla kylällä asuttu, kuullut, miten on mettä poltettu, ja Kaukoakin aina raahas isommat mukana niinku muakin, kun ei ollut päiväkoteja. Oli se aika vilkas. Ja semmoinen, et tietää paljon asioita, et sen kanssa on kiva keskustella. Tosi mukava ja huumorintajuinen. Mehän aina vieläkin laskeetaan leikkiä. Sitä hevosenleikkiä.

KAUKON ENO: Sanotaan, et aika kultaa, mut mulla ei ole mitään pahaa sanottavaa Kaukosta. Ja kyllä mun täytyy sanoa, että sillä on ollut hyvät isovanhemmat.

ÄITI: Kaukon mummu hoiti noita mukuloita paljon. Kaukolla oli hyvä asia siinä, mummu passas, se oppi juomaan kahvia. Kauhee kahviratti se on ollut aina. Joka paikassa, kun sanottiin jotain, niin aina piti olla kahvia. Heti kun sai pullaa tai leipää tai jotain, niin heti se kysyi, onks kahvia. Sitä se on ehtinyt elämänsä aikana kiskoo.

Samanlainen se on ollut kuin mummunsa, et on nimipäivä, syntymäpäivä tai mikä vain, niin juhlia pitää, mitä mä taas en ymmärrä.

KAUKO: Mummu neuvoi, miten juhlat tehdään. Martat ja kaikki kävi siellä, ja mun piti käydä kattomassa, mitä ne tekee.

ÄITI: Eiks Kaukolla ollut hyvä lapsuus? Ei tarvinnut kuin vihjaista, niin vaari meni ja osti.

KAUKO: Taidettiin pyytää vähän liikaakin välillä.

ENO: Isovanhemmat kaikille noille pojille osti pyörät, ostiko mopotkin.

PIKKUVELI: Mulle osti.

TOINEN ISOVELI: Sen mä muistan aina, et vaari osti mulle aikoinaan Saabin renkaat. "Mikset ostanut renkait?" ja me mentiin suoraan rengasliikkeeseen.

PIKKUVELI: Ja shakkipelistä sai rahaa, jos voitti sen.

KAUKO: Perhe ja mun elämä kuuluu yhteen. Kun on siitä perheestä, niin on valoisa elämä muutenkin.

Mun maailma on valoisa.

Mun kauheet jutut oli vähän ristiriidassa sen kanssa.

Silloin lapsena mulle tuli noita lääkärikammoja. Se on aivan hirveitä hommaa, kun joutuu kaiken maailman tutkimuksiin. Ne tutki mua. Monet lääkärit väitti, et mä lähden vielä käveleen. Ei ne sattuneet ne tutkimukset, siis ei yhtään, mut ne valehteli ne lääkärit, et kyl se siitä lähtee käveleen. Et kyl se muutaman vuoden päästä juoksee toisten kanssa siellä.

Mutsille sanottiin, et poika lähtee käveleen, kun te vain opetatte sen käveleen. Neljä vuotta sitä puhuttiin, että Kivinen ottaa jalat alleen ja lähtee käveleen. Senaikaiset lääkärit hän edusti sitä semmosta, että salataan kaikki,

ei kerrota ihmiselle itelleen, vaan mennään ja salataan kaikki. Mä sit kysyin meidän mutsilta, että mikä mulla on, kun en mä kävele, niin sekin piti sitä salassa, et ei hän kerro mulle, ei kerro mulle totuutta.

Lopulta mä menin veljiltä kysymään, et mitä toi lääkäri oikein valehtelee, mikä mun on, kun ei herra kävele mitenkään. Mä olin jotain neljä ja puoli silloin. Veljiltä rupesin kysymään, miksi ne kävelee mutta minä en. Siinä oli selitettävää. Ne selitti sen mulle, vähän monimutkaisesti kyllä, mutta ymmärsin mä kuitenkin, etten mä kävele koskaan. Ne sanoi, et sä tiedät ittes ja haluat kuitenkin kuulla totuuden, niin he antaa sulle totuuden. Sain totuuden sitten. Että ei ne oikeasti pysty mua edes väkisin opettaan käveleen. Voin oppia apuvälineiden avulla liikkumaan, mutta en koskaan kävelemään. Sellaista se on.

Sitten veljet sanoi, että se on synnynnäisen vika. Synnynnäinen vika, että ei mun tarvi ottaa niin vakavasti tätä elämää kuin moni muu ottaa. Niinku esimerkiksi meidän senaikaiset naapurit, kun mä pyörin niiden kanssa ulkona, ne luuli, että mä hajoon, jos ne ottaa kiinnikin. Isäkin oli luullut, et mä hajoon. Oli sanonut, et ei hän uskalla syliinsäkään poikaa, et se leviää kuin Elanto. Sellaista ihmiset pelkäs koko ajan. Siinähan toi on. Siinä toi juttu meni.

Silloinhan ne kuvitteli kaiken maailman juttuja, että tää ukko lähtee vain, nousee ylös

ja niin pois päin. Ne sanoi, et mä oon niin kovapäinen, et ennen pitkää mä kävelen. Piti esimerkiksi lähteä kävelytuella pitkin mettiä ja niin pois päin. Olihan mulla kolmipyöräinen polkupyöräkin sitten myöhemmin. Mä pystyin ajaan sillä silloin aikoinaan, en enää. Mulla oli kengät pyörässä, ja ne pyörät oli tehty siten, että pääsin itse liikkumaan. Kaiken maailman lenkkeilyitä. Kaikkeahan mulle määrättiin. Yrittivät väkisin, esimerkiksi raajojen kääntäjällä. Liikuntaa lisää, aktiiviliikuntaa. Mun käskettiin jumpata itse jalkani kuntoon.

ÄITI: Kauko leikattiin nivuksista, polvista ja nilkasta, kun ne jänteet oli niin tiukat tai liian lyhkäiset.

KAUKO: Kuus viikkoo kipsissä. Se oli melko tuskaista aikaa. En mä muuta muista. Se oli sellaista aikaa.

Myöhemminhän ne meinas leikata mun selän. Ne ois korjanneet mun skolioosin. Murosiässä ne suunnitteli vaikka mitä, mut ei pystyneet toteuttaan. Mutsi ei antanut lupaa, kun se kuolemanriski oli niin iso siinä. Musta olis tullut liian suora. Enkä mä ois pystynyt tekeen yhtään mitään. Olihan meillä puhetta vaikka mistä, mutta ei niitä pystytty toteuttaan.

En tiiä sitten, mitä olisivat tehneet, jos ne ois saaneet mut parannettua. Mutta kun eivät koskaan saaneet, niin ne jätti.

Tässähän sitä ollaan. Tällaisena sitä ollaan. En mä lähtenyt kävelemään. Siellä annettiin vähän väärä diagnoosi. Eli sellaistaikin sattuu.

Se oli kova paikka mulle, kun lääkärit meni valehteleen.

En oo katkera mutta kuitenkin.

Lääkärit valehtelee, kun ei ne uskalla kertoa totuutta.

Jossain vaiheessa mä sit keksin alkaa sanoa, että mulla on kuudet jalat. Mulla on kahdet jalat, mut keksin, että mulla onkin kuudet jalat, siis pyörät on niinku jalkojen korvike, tai en mä tiedä, miten ton muotoilisi. Neljä pyörää, kaks jalkaa. Kuusijalkainen! Ja kun mä sanoin noin, niin ne lopetti siihen paikkaan kävelystä puhumisen.

2 LAITOS

Mä en tiedä, mitä ihmiset ajattelee, kun kertoo monen vuoden jälkeen olevia juttuja. Ja miten ne käsittää sen. Sen jutun. Tämän jutun.

Siis tämän jutun. Alussa oli jo semmosta tekstiä, että kestäkö hermot lukea tota. Mutta se on tosi.

Mä oon semmonen, että jos mä haluan unohtaa vanhat asiat, niin mä siistin aivoni. Tällä kirjalla mä siistin aivoni niin, ettei kukaan tuu kysymään enää mitään. Saavat lukea kaiken tästä. Mä en halua tämän jälkeen muistella enää mitään näistä vanhoista jutuista. Mä puhdistan itteni. Joka haluaa tietää, lukekoon.

Mä aloitan taas sieltä lapsuudesta. Isovanhemmat siis hoiti mua veljien kanssa kotona.

Mut sit 8-vuotiaana mä lähin sinne yhteen paikkaan. Siihen hulluun paikkaan. Laitokseen.

Mä olin siis 8-vuotias, kun mä lähdin pois kotoa. Olen oikeasti 8-vuotiaasta eteenpäin asunut kodin ulkopuolella.

Siis mä olin kahdeksan.

Mä olin aika pieni enkä tajunnut yhtään mitään, kun mun käskettiin mennä.

ÄITI: Silloin kun Kaukosta tuli oppivelvollinen, tuli Backaksen kouluun ekaluokka, mis oli tämmöisiä. Mut olis pitänyt olla avustaja, kun Kauko ei päässyt yksin vessaan eikä saanut otettua ruokaa.

KAUKO: Mä kävin kattoon sitä, ja ne päätti, ettei ne ota mua sinne. Se on se oikea syy. Enhän mä ollut päivääkään erikoisluokalla. En pärjännyt, ollenkaan. Silviisin siinä kävi.

ÄITI: Mulla oli kotona pieniä mukuloita, en mä voinut mennä Kaukon mukaan. Hevonpaskaa siitä ois tullut.

Sittenhän se siirrettiinkin Laitokseen. Lääkäri sanoi, et hän laittaa paperit, kun se on kuitenkin suht järjillään ja koulukelpoinen, ja se kävi siellä vuostolkulla ja oli kotona vain isommat pyhät. Se Laitos oli sellainen, et tulomatka oli hyvä mut kun se vietiin takas, se menomatkan huus aina koko matkan kuin palosireeni, et miks toiset saa olla kotona. Vaikka kuinka yritti selittää, miks, ei auttanut, huuto senku yltyi. Se tiesi, mitä on edessä, mut siitä huolimatta se huusi. Mut siinä ei auttanut mikään, mä en pysynyt pitään sitä.

KAUKO: Mulle ei kerrottu silloin alun perin, miksi mun pitää lähteä sinne, vaan silloin vietiin vain. Sanottiin, että sun on parasta olla siel-

lä, kun kotona ei kaikki oo ookoo. Se oli siinä se alku. Mä ihmettelin silloin kaikkea, miksi mua viedään joka paikkaan eikä mulle kerrota mitään.

Pelkäsin, et kun mä jouduin meneen sinne, et menee välit poikki veljien kanssa. En oo koskaan kysynyt, että minkälainen olo niillä oli, kun mä lähdin. En mä tiedä vielä tähän päivään asti, mitä ne ajatteli siitä, kun mä jouduin sinne. Kai ne sitten jälkeenpäin sai kuulla, että meikäläinen läksi. Kai ne tottui siihen, et mä olin poissa.

TOINEN ISOVELI: Me oltiin mummun ja vaarin hoidossa. En mä muista, millainen se Kaukon Laitokseen vieminen oli. Me ollaan oltu niin pieniä.

PIKKUVELI: Just Kauko sanoi, et 8-vuotiaana se vietiin.

KOLMAS ISOVELI: En mäkään kauheesti muista, mä olin niin pieni, kun se joutui sinne. Pienenä ei ymmärtänyt muuta kuin et Kauko on jossain hoidossa.

TOINEN ISOVELI: Musta tuntuu, ettei meiltä muilta paljon kysytty, viedääks se sinne.

KAUKO: Piti mennä muka kouluun. Mut mä en halunnut sitä. Omasta mielestäni mun ois pitänyt olla kotona. Mut kun ei. Koko ajan mulla oli koti-ikävä, mut mutsi ei tajunnut ollenkaan loppujen lopuks sitä. Se vain teki niinku viranomaiset käski. Olikohan meitä liikaa. Yks vammaisen ja neljä muuta.

Ei se Laitoksen iso talo miltään koululta tuntunut. Mä en tiiä, mitä nimitystä siitä edes käyttää. Se oli aika synkkä paikka. Metän keskellä. Se näytti se paikka ihan sairaalalta, ja mä pelkäsin kuin ruttoa sairaaloita, pelkään vieläkin. Vaikka mulle selitettiin sata kertaa, miks mut viedään sinne, mä pelkäsin. Mä todellakin pelkään sairaaloita ja lääkäritakkeja ja tollasia, se on tosi, se juttu on niin tosi kuin olla ja pysyy.

Ja siihen aikaan, kun mä olin nuori, vammaiset pistettiin piiloon. Ovet lukittiin ja kaikki piilotettiin, ettei tarvis nähä, miten me koetaan se. Silloin oli tosiaan se tapa, et pistetään ovet kiinni ja pidetään vammaiset niinku piilossa. Se aika oli vähän ihmettelyn aikaa, että mitä se on: kaikki piilotetaan eikä kerrota mitään, miksi.

Meitä oli kerrallaan jotain 600 siellä, osastot täynnä, ja henkilökuntaakin satoja. Meitä tuotiin sinne ympäri Suomenmaata. Kaiken maailman kavereita. Missä kunnossa mitäkin tuotiin sinne, kaiken maailman eri vammaisia, kaikkia eri osastoja. Mulla on sellaiset muistikuvat, että ne täytti osastot vammaisuuden

mukaan, että mikä vamma milloinkin. Jos oli esimerkiksi liikuntavamma ja, niinku sanotaan, kehitysvamma, jäänyt jälkeen, niin sen mukaan ne päätti, että sä meet sille ja sille osastolle ja sä oot siellä sen aikaa kuin oot. Ne siis luokiteli meidät vamman mukaan. Sekalaisesti, siis se osasto oli ihan sekaosasto. Siihen aikaan oli aivan sekaosastot. Ennen kuin mä paljon myöhemmin kysyin sitten, että olisiko mahdollisuutta saada edes samanikäistä porukkaa.

Aika nopeasti piti sopeutua, koska ihmisiä nekin oli, mutta aika vaikeeta se oli sopeutua.

Mulla oli vähän rankka elämä silloin. Mulla on se karmea kokemus. Mun mielipide on se, että se oli vapaata vapaudenriistoa tavallaan. Silloin kun siellä oltiin, niin se oli vapaudenriistoa. Silloin vuonna 1968, kun jouduin sinne, se oli vapaudenriistoa.

Meille vedettiin sairaalavaatteet päälle. Omat vaatteet piti pitää omassa kaapissa. Ei saanut ite päättää silloin, että mitä puki päällensä. Vähän niin kuin vankiloissa.

Meitä sanottiin potilaiksi. Ennen vanhaan meistä ei käytetty ihmisten nimiä vaan käytettiin sitä potilas-nimitystä. Vaikuttaa mielenterveyteen aika paljon, jos joutuu oleen sellaisen armoilla. Henkilökunta ei muuta puhu kuin "se on semmoinen potilas", "sillä on sellainen vika".

Laitoksessa oli myös se virkainto. Virkanimitykset. Jos oli jokin vika, joutui huutaan hoitajaa. "Hoitaja tänne ja nostamaan!" Silloin ennen vanhaan sitä käytettiin aika paljon. Mutta nykyaikana sitä ei käytetä, koska hoitajat on vain sairaalassa. Nykyaikana me saadaan käyttää henkilökunnasta niiden oikeita nimiä. En nykyään käytä koskaan edes ohjaaja-nimitystä. Käytän ihmisistä niiden omia nimiä ja voin kysyä niiltä apua; ne auttaa etsiin asioita, ja ne auttaa, jos mä en pärjää.

Jos mä ajattelen synkästi niistä menneisyyden paikoista, niin ne tulee uniin mukaan. Ja jos mä en ajattele synkästi, niin ne ei tule uniin mukaan. Se riippuu päivästä. Tää elämä on niin täysin erilaista nykyään kuin mennä esimerkiksi 1960-luvulle. Esimerkiks Laitoksen neljän hengen kämppään. Mitä se oli silloin, kun mä 8-vuotiaana menin sinne neljän hengen kämppään.

Eka yö siellä oli aika kammottava. Kaikki neljä siinä samassa kämpässä. Ensin oli aika vaikea käsittää. En saanut nukuttua, kaikki samassa kämpässä, se on vähän semmosta, sen tietää, mitä se on. Voitte kuvitella, et minkälaista se on.

Mä en tiedä, mitä teille lukijoille tulee tosta mieleen, mutta antaa nyt palaa. Onhan se pakko kirjoittaa joskus. Että mitä se oli se aika. Se oli aika synkkä. Ajatus on ollut vähän synkkä silloin. Hirveät muistot mulla ainakin on sitä kohtaan.

Ensin mä ajattelin, että mä kaunistelen kirjaan kaikki, ja mä mietin koko ajan, uskaltaako tota juttua paljastaa, koko tarinaa. Mutta tää on tositarina. Siellä Laitoksessa oli niin karmeita kohtaloita.

Sieltä ei lähdetty minnekään. Siellä oli navetat ja kaikki, nehän piti karjaakin ja kaikkea siellä, se oli omavarainen tila ja vammaiset asui siellä pysyvästi. Traktorin lavalla niitä vietiin tilan töihin, osastoittain. Osa jäi, kun ei pärjännyt töissä, riippui vammasta. Se oli vähän semmos-ta, että siihenkin kaikkeen piti tottua. Sellasta se oli siihen aikaan.

Ruoatkin silloin oli vähän semmoset, että isolta keittiöltä tuli kaikki eikä saanut ite puuttua siihen ollenkaan. 1960–1970-luku oli sitä aikaa, plus 1980-lukukin oli vielä sitä aikaa. Nykyään vammaisenkin saa kotia vastaavan kohtelun, silloin ei.

Laitokseen oli rakennettu henkilökunnalle omia asuntoja, niinku sen paikan työ-suhdeasuntoja. Silti henkilökunta vaihtui koko ajan. Nykyään se ei vaihdu melkein ollenkaan, mikä on hyvä, koska se näkyy meissä, jos ihmiset vaihtuu.

Laitoksessa meitä oli öisin joskus jopa useita kymmeniä per yks yökkö. Kymmeniä saman yökön vastuulla, ja sitten kun se ei yhtenä yönä tullut ollenkaan, niin sittenhän sitä jouduttiin ettiin, että missä se on. Hän oli nukkunut pommiin, ei ollut tullut töihin ollenkaan.

Sai potkut. Sai potkut silloin. Reilusti sai potkut silloin.

Laitoksessa jotkut vammaiset oli henkilökunnan inhokkeja, jotkut suosikkeja. Mä luulen, et nykyään me kaikki ollaan samanarvoisia.

Yhteydenpito Laitoksesta kotiin hoidettiin niin, että henkilökunta otti yhteyttä ja joku kotoa kävi kattoon mua joka viikonloppu tai joka toinen viikonloppu tai soitti. Se yhteydenpito oli sitten tätä. Mutsi kävi kattomassa tai soitti joka viikonloppu tai joka toinen viikonloppu. Kyllä mä kesälomat kävin kotona, mutta en mä viikonloppuisin käynyt ollenkaan kotona, se oli niin pitkän matkan päässä. Oli vähän pitkän matkan päässä se homma.

ÄITI: Kun mä kävin kattoon Kaukoa, mä yritin aina karkaa, ettei se huomaa. Kerran hoitajat sanoi, et et tiedä, miten kiva on kattoo, miten Kauko reagoi sun lähtöön. Se teki kaikki kommervenkit, kun mä yritin lähtee. Sit mä lopetin ja aloin sanoo suoraan, et nyt mä lähden, hej då.

KAUKO: Kovan roolin veto päällä mutsilla, kun se oli vähän sitä, että mä meinasin, et mä en jää sinne ollenkaan. Mä olin saanut semmosen kuvan, et veljet on eri mieltä kuin mutsi. Sen takia mä pistin hanttiin.

Näinhän se oli, että en mä tuntenut Laitoksesta yhtään ketään, kun sinne menin. Ei sitä

tiennyt, et koska ja mitä siellä sai tehdä ja mitä ei saanut tehdä. Kun ei tuntenut ketään, ei tiennyt, kenelle puhua mitäkin.

Mä olin vähän semmonen, että uskaltaisko avata suuta vai ei. Olin vähän sellanen, että ei. Mä olin aika ujo ainakin kymmenvuotiaaks asti, eli siinä meni kaks vuotta, ennen kuin sain minkäänlaista kontaktia niihin muihin.

Kun ne ei antaneet neuvoja, että miten hommat menee siellä, niin hommat meni aivan poskelleen. Kun mä en puhunut niitten kanssa. Kaks vuotta siinä meni, että mä pääsin sinuiksi niitten kanssa.

Enkä mä sit uskaltanut mitään tehdä ilman ohjausta. Siellä oltiin aika paljon niin, että piti saada kaikki niinku lähteen samaan putkeen. Ne yritti neuvoa koko ajan, että mitä pitää tehdä, ja jos ei lähtenyt niitten mukaan, jäi jälkeen aika paljonkin. Se siitä.

Koulukaveri on vähän vaikea sana. Laityksessä se oli vähän semmosta, että sä olit niitten toisten lasten kanssa mutta niillä oli vähän eri maailma kaikilla.

Moni varasti lääkkeitä. Monihan varasti lääkkeitä, ja sitten kaiken maailman ihmiset käytti niitä meidän lääkkeitä väärin. Jotkut varasti toisten vaatteita. Jos sai kalliita vaatteita, niin jotkut vei ne. Joiltakuilta vietiin rahat, joiltakuilta kaikki muukin.

Ei ainakaan silloin, kun mä olin siellä, niin ei siellä kukaan saanut mitään takas, mitä häneltä oli viety. Se oli semmosta aikaa.

Mä olen aiemmin vain puhtaan puolen puhunut tosta, mutta nyt täytyy likaisetkin puhua.

Siellä oli sitä, että “kun sulla on, Kauko, niin paljon rahaa, niin voitko lainata tosta”. Ei ikinä maksaneet takas kuitenkaan. Olikohan siinä joku semmonen systeemi, että mä etin kavereita, mut kun ne kävelevät tyypit meinas, että ne rupee pyöriin mun kanssa vain, koska mä maksan kaikki. Mä olin siihen aikaan semmonen, et mä maksoin kaikki.

Ja sitten mulla itsellä oli siellä yks semmonen kaveri, joka oli jonkun kellosepän poika, ja mä sain siltä kelloja. Ei tarvinnut maksaa mitään, kun se toi niitä. Mä en maksanut sille penniäkään. Montako kelloa mulla niitä oli, kymmeniä kelloja, kun se toi aina uuden esitellykellon mulle ja sanoi, et pidä toi. Mä sit vähän aikaa pidin sitä ja sit mä möin sen eteenpäin. Se ei tullut koskaan julki, et mä möin ne eteenpäin. Sellasta peliä Laitoksessa pidettiin. Sellasta peliä se oli.

Yritinhän mä silloin kaveerata henkilökunnankin kanssa, mutta ei niin pitkälle sentään, että olisi ystävystytty ja olisin uskaltanut kertoa kaiken. Ei. Oli pikemmin salattava kaikki. Täytyi miettiä moneen kertaan, että mitä tulikaan tehtyä, että ei joudu isojen herrojen

puhutteluun. Mä sanon suoraan, että se oli ihan peestä. Se on ihan peestä, en sano muuta. Ehkä se kaveruus on vähän piilotettava systeemi.

Henkilökunnan seurassa vammainen on toki muutenkin aina paikan tavalla. Talon tavat ja niin poispäin. Ei saa kaveerata liikaa. Se kaverisuhde ei tuu toimimaan oikein, jos kaveeraa henkilökunnan kanssa liikaa. Niitten ammattiroolit on ihan ookoo.

Laitoksessa mulle lyötiin sanat suuhun. Siellä lyötiin sanat suuhun aika paljon. Silloin kattelin vain viereltä, mitä tapahtuu; mulla ei ollut mahdollisuutta vaikuttaa elämääni. Silloin ihmiset kohteli mua aivan eri tavalla kuin nytten. Ja mäkin muita: jos esimerkiksi mä en halunnut mennä todistaan väkivaltaa, niin mä en halunnut mennä todistaan, ois voinut mennä, mut kun mä en halunnut mennä sekaan.

Tänä päivänä on vapaampaa. Tänä päivänä on helpompaa päättää itse asiansa. Silloin laitoslapsena mun piti todellakin kysyä aina henkilökunnalta lupa, että mitä voin tehdä, olla niitten armoilla koko ajan. Ja silloin kun ne sanoi, että päätä itse, niin enhän mä osannut enää päättää.

Silloin ennen vanhaan piti laittaa kaikki meneen harmaan kiven läpi. Ja silti ihmiset vain luuli silloin, että mä tuun viihtyyn Laitoksessa enemmän kuin kotona. Silloinhan ne puhui, että parempi siellä koulussa kuin kotona.

Niillä varsinaisilla koulutunneilla mut otettiin vastaan vähän niin, et ois pitäny jo osata kaikki perusaineet. Se koulu vaati vähän enemmän, mitä mä pystyin silloin antaan, niin kaikki meni vähän, meni vähän siten, että kaikki meni vähän hitaanlaisesti aivoihin. Mä en muista mitään ekoista koulupäivistä. Mulla oli vähän sekalainen koulutussysteemi siihen aikaan.

LAPSUUDENYSTÄVÄ: Koulunkäyntihän oli 1960–1970-luvulla muutenkin erilaista kuin nykyään, tavallisissakin kouluissa isot luokat ja opettaja veti viivoittimella ja karttakepillä sormille. Mekin laskettiin, montako meni poikki vuodessa. Kaikki sodanjälkeiset opettajat oli tollasia, reksikin täysin hullu, nosti mun broidinkin seinälle. Silloin käytiin käsiks oppilaisiin eikä ollut varaa valittaa kotona. Erilaista kohtelua kuin nykyään.

KAUKO: Alussa me käytiin lauantaisinkin koulua. Vasta 1970-luvun loppupuolella tuli nykyisenlainen viiden päivän kouluviikko, silloin alussa se viikko oli pitempi.

Päiväohjelmaa koulussa oli kello 9–16 tai 9–17. Seittemän tai kaheksan tuntia. Joskus yhdeksänkin tuntia, pisimmät päivät mulla oli kymmenen tuntia. Kaikki päivät oli melkein samanlaisia.

Montaks oppilasta meitä oli, riippuu, missä mä olin milloinkin. Yleensä meitä oli

kaks tai kolme luokkaa samassa opetustilassa. Noin 20 oppilasta yhtä opettajaa vastaan, eli yksi opettaja vastas aina 20 oppilaasta. Sitähän sanottiin siihen aikaan, et me ei pystytä keskittymään niin tarkasti. Ja oppilaat joutui opettamaan toisiaan, kun opettaja ei aina kerennyt tekemään niinku sen pään opetusta. En tiä, meniskö toi nykyään läpi. Te tiedätte, mitä se on, kun yks lukee, toinen tekee toista ja kolmas on kolmatta. Siihen aikaan ei ollut luokka-avustajiakaan.

Mulle tulee karneat ajat mieleen ton homman muistelemisesta. Piti saada muka opetettua kaikille samat aineet, vaikka toiset oli vähän pitemmällä kuin toiset. Piti näyttää, että me ollaan koulussa, vaikka ei oltu. Se luokkahuone oli vain sellanen, että meitä oli vain pidettävä siellä. Suurin piirtein sitähän se oli. Se oli niin sekavaa, etten mä nyt kerro siitä enää yhtään mitään.

Laitoksen opettajakunta oli sellasta harmaata massaa. Opettajat oli aina eri mieltä kaikesta kuin me oppilaat.

Oppilaat on oikeassa ja opettajat väärässä! Sitä mieltä mä oon aina ollut. Kun meni jokin asia pieleen, niin mä pistin sen niin, että opettajat on aina väärässä. Mä oon sitä mieltä edelleenkin. Kaikki koulut alas vaan, ja annetaan vapaat kädet opiskella enemmän.

Synkkää paskaa. Sanotaan suoraan, niin mä ajattelen vanhasta ajasta. Kun piti pakko-

pullaa oppia koko ajan. Opettajat käyttäytyivät mua kohtaan kuin halpaa makkaraa kohtaan. Mulle sanottiin, että mä olen hirveä opiskelija

Kun ei mennyt läpi, niin ei mennyt läpi. Kun ei mennyt kaaliin, niin ei mennyt kaaliin siihen aikaan. Ei minuun mennyt mikään läpi, koska meitä oli liikaa siinä koulussa oppilaita. En pysynyt pätkeäkään paikoillani. Musta tuli sellanen, etten pysynyt pätkeäkään paikoillani.

ÄITI: Kaikki muut Kauko on tehnyt laitosaikanaan paitsi ryypännyt. Sitä mä en usko, et se on tehnyt. Kyl mä sen olisin huomannut, kun mä oon itse raivoraitis.

Mut tuoleja se rikkoi.

KAUKO: Ne tilas Laitoksen kautta mulle ekan tuolin.

ÄITI: Niin, se sieltä sai sen ekan, se oli jotain 7–8-vuotias.

KAUKO: Eiku mä menin Laitokseen 8-vuotiaana, ja kun ne tilas mulle ekan tuolin, olin jo jotain 10.

ÄITI: No millä ne sit siirteli sitä?

KAUKO: Kantaen ja nostolaitteella, ympäri huonetta, mä olin niin kevyt.

ÄITI: Sitä mä en muista. Mä muistan, kun mun uus mies ekoja kertoja kantai Kaukoa, se otti sen niinku perunasäkin olalleen ja vei silleen. Se oli kevättä, kesää, pääsiäistä, juhannusta, jotain tällaista, Kauko kotona käymässä. Mun mies ajoi auton siihen eteen, siinä oli kaheksan sementtiporrasta, mä aattelin, et mäpä otan siten sen pyörätuolin, et mä kippaan sen. Mun käsivoimat ei riittäneetkään, se lähti. Mun mies sai sen ihan viime tingassa kiinni, ettei se törmännyt autoon.

Mut Kauko ite rikkoi tuoleja. Kerran se meni Laitoksessa sitä rinnettä pitkin kahden pojan kanssa sinne lepikkoon.

KAUKO: Tornitalon mäkeä yks talvi. Mä tulin sen mäen alas että läjähti tuoleineen päivineen. Yks tyyppi laski mut irti, ja mä tulin vauhdilla alas sinne rotkoon. Sen jälkeenhän se hävis koko tyyppi; se oli saanut sydärin ja kuollut seuraavana päivänä. Jälkikäteen sain tietää, miten äijän kävi. Mulle ei käynyt mitenkään, mutta silti se pelkäs, et se jää ite kiinni. Me oltiin niin nuoria. Me mentiin kokeileen, mitä se tuo tullessaan.

ÄITI: No sitä mä en muista, mut kerran tosiaan yks toinen poika työns Kaukoa ja se pääsi irti ja veti sinne lepikkoon. Sit ne soitti mulle. Se on ollut villi kakara, vaikka luulis, et tollanen on rauhallinen, kun istuu tuolissa.

KAUKO: "Miten sä voit liikkua, kun sulla on rullatuoli?" Entiseen aikaan puhuttiin rullatuolistia. Ne luuli, että mä en voi liikkua, kun mä oon sidottu pyörätuoliin, mutta mä näytin niille, että kuka on kuka ja mikä on mikä. Niinku että mä näytin niille sitten, että kuka on kuka ja mikä on mikä!

Montakohan tuolia mä oon hajottanut näinä vuosina. Tää on kymmenes tuoli ainakin menossa. Ainakin kymmenkunta tuolia elämäni aikana ajanut romuks, särkenyt eri tavalla. Mulla on luonne vähän semmonen, et täytyy kokeilla kaikenlaista. Etenkin kotilomilla veljien kanssa tein kaiken maailman kepposia, joissa tuoleja hajotettiin ennen aikojaan: laskettiin yhdessä pitkin kallioita ja ajettiin pitkin mettiä.

Entiseen aikaan tuoleissa oli isot pyörät edessä ja pikkupyörät takana ja ilmatäytetyt renkaat. Kun meni ja ajoi kaikki mettäpolut ja kaikki, niin sen voi tietää, mitä sieltä tuli vastaan. Esimerkiksi tommonen lasinsiru keskellä mettää ja sit rengas räjähtää ja kaikkea muuta hassua, kaikki renkaat räjähtää, takarenkaat rikki, kun mennään kotia. Vaari korjas ne, ja taas mentiin. Sellaista se oli. Mettäpolun kautta. Tai sitten niitä kallioita alas.

Pari kolme kertaa mä jouduin paikattavaks. Viimeinen raju juttu oli, että mulla huuli aukes, kun me laskettiin se koulun mäki alas sieltä kavereitten kans, kaks tai kolme kaveria istui mun sylissä, mä en nähnyt ollenkaan eteeni,

en ollenkaan. Sitten kävi niin, että tuoli kaatui ja äijät lens pitkin mäkee. Semmosta nuoremman pojan menemistä se oli, kun ei osannut kunnolla hallita tuolia ja meni pitkään mäkeen ja laski suoraan alas sieltä. Syöksylaskua ilman mitään.

Mun veljet vieläkin kysyy, et mennäänkö laskeen Veromiehenkylän mäki.

PIKKUVELI: Ei muuta ku Veromieheen ajaan mäkiä pitkin alas! Hei Kauko, eiks sun tuoli keuli samalla lailla kuin ne entiset?

TOINEN ISOVELI: Ei se tolla nykyisellä voi ajaa rallia!

KAUKO: Sanoin kymmenen, mutta kakstoista tuoliahan mulla on ollut pienestä pitäen, kaikki vähän erilaisia. Heikkoja saksalaisia tuoleja. Ruotsalaisia, jotka pystyy huoltaan. Tuolithan kehittyy koko ajan. Sähköpyörätuolilla en ole mennyt enkä mene, mulla on näkökenttä sellainen, että mä näen kahtena kaiken, ja ne sähkökärit painaa yli 500 kiloa tällä hetkellä. Lääkäri sanoi, et mun pitäis käyttää aina laseja, mut mä en käytä koskaan. Ne on tos pöydällä. Ehkä loppuiän kapinoin niitä vastaan. Lasikapina päällä koko ajan.

Sitä paitsi jos sellasen sähköarin haluaa, pitää itse hankkia, mutta minä en hanki, jos minä en saa sitä kaupungilta. Ja pitäishän mul-

la silti olla manuaalituolikin, sähköri ulkokäyttöön ja manuaalituoli sisäkäyttöön, jos siihen mentäis, et mulla ois mahdollisuus saada joskus sähköri. Mut en mä ota moottoria, ainakaan niin kauan kuin mulla on hyvät käsivoimat.

Yritinhän mä joskus pyörätuolikelausta, mut se oli sellasta, et mun piti lopettaa se, kun tuolit ei kestäneet mitään. Nuorempana. Senhän tiedätte, mitä tapahtui, kun meni hiekkateitä pitkin pyörätuolilla. Veti. Asfalttia en silloin lapsena ja nuorena nähnytkään.

Muita laitospahan pahuuksia mä en rupea kertomaan tässä. Lievästi sanottuna olen kyllä tehnyt pahuuksia. Esimerkiksi koulussa jäin kiinni, kun mä kaverin kanssa suutuspäissäni heitin opettajan harmonin seinään. Totuus on se, että mä heitin sen seinään, ja sit mä sain –. En mä uskalla kertoa. Mä sain kolmen kuukauden kiellon! Toi on niitä Laitoksen aikaisia juttuja, joita mä en ole koskaan puhunut kellekään. Mä päätin vain yks kesäpäivä tutkia koko harmonin ja heittää loput seinään. Kun ei mennyt oppi päähän, niin otin harmonin, heitin seinään ja sanoin, ettei mun ole pakko olla täällä ollenkaan. Sen jälkeenhän ne pisti mut eri luokkaan. Toinen koulu otti mut vuodeksi sen jälkeen. Nehän tutki, jäikö mulle joitain arpia siitä. Se opettaja oli jo kuollut. Opettaja ehti kuolla pois. Johonkin astmakohtaukseen kesken tunnin. Oli talvinen päivä. Se on tosi juttu, et ne alkoi tutkiin mun terveydentilaa sen jälkeen, et miks mä

heitin sen seinään. Ei ne saaneet mitään selvää siitä asiasta. No joo, sen pituinen se harmoninheittojuttu. Osa näistä kolttosista kaduttaa.

ÄITI: Kauko oli siellä Laitoksessa pitkään. Se kävi siellä rippikoulunkin. Turha multa kysyä, mikä vuosi. Sen mä muistan, kun me käytiin siellä, mulla on jossain jokin valokuvakin, mut en mee takaan, kun mä oon yrittänyt jakaa kaikki mahdolliset pois, kun mitä mä niitä kotiini kerään. Mut pitkään se siellä oli.

KAUKO: Alun perin mun piti olla Laitoksessa 16-vuotiaaksi asti ja sen jälkeen mennä töihin. Munhan oli pitänyt mennä sen koulun takia sinne eikä jäädä sinne. Mut sanotaan näin, että kaikkiaan mun elämästä kului Laitoksessa yhteensä 22 vuotta. Mulle ei vain koskaan annettu muuta paikkaa.

Kotilomilla mut pakotettiin muuttaa paikasta b paikkaan a. Mutsilta tuli vain ilmoitus, et “me ollaan muutettu”. Mä en oikein tykännyt siitä, et mutsi vain ilmoitti, et hän meni ja otti ukon. Se oli vähän lentävä systeemi. Me oltiin Helsingin Pakilassa välillä, välillä Pukinmäessä ja välillä Vantaalla takas isovanhempien luona. Ois pitänyt silloin vain jäädä sinne isovanhempien luo; osahan meistä joutui palaan sinne yläkertaan, kun se ei mennyt niin kuin piti. Se ei mennyt niin kuin piti. Silloin aikoinaan.

TOINEN ISOVELI: En mä sinne mihinkään Pakilaan, Pukinmäkeen, en mä ole asunut siellä päivääkään. Sen mä tiesin ainakin, et mä panin hanttiin.

KAUKO: En mäkään ois lähtenyt, jos ois voinut puuttua ite jo siinä iässä.

Mun Laitoksessa ollessa myös vaarilla meni bänks mummun kaa. Sen uudesta vaimosta mä en tiiä mittään. Vaari kuoli syöpään. Se poltti liikaa. Mummu ei ottanut uutta miestä. Se kuoli sydänkohtaukseen. Tai astmakohtaukseen. Mä en tiedä, kumpaan se kuoli. Mulle ei silloin kerrottu ollenkaan sen kuolinsyytä.

Mut löysin mä laitosvuosina uuden veljen, velipuolen.

VELIPUOLI: Mä olin äidiltä aina kuullut, et mulla on veljiä jossakin. Sit kerran olin yhdessä safkapaikassa faijan mukana, joku kundi tuli pöytään, jutteli kaikkee. Mä kysyin, miten se kundi tiesi meistä noin paljon. Faija sanoi, et no kun sekin on sen poika.

Kun opin tunteen noita veljiäni, oltiin aika paljonkin tekemisissä. Joskus 1980-luvun lopulla otettiin faijan Mersu ja faija kyytiin ja ajettiin Kaukoa tapaamaan. Se oli meidän idea, matkalla vasta paljastettiin faijalle, et mennään Kaukon luo.

KAUKO: Mä halusin nähdä isän naaman, että miten se venähtää, kun ne tuo sen sinne. Äijän suu lomahti auki, ja se kattoi mua aika pitkään, kun mä sanoin, et mä oon sun poikas. Eihän se ois tunnistanut enää. Ne tulee sillä mustalla Mersulla sinne, ja mä sanon, että et karkaa mihinkään. Aikamoinen selitys, et mikä on tilanne, et miks mä oon siellä ja miks mä oon täällä, miks mä en oo siellä, kun ne on siellä. Aikamoinen selitys siinä oli silloin. Mä vähän luulen, ettei isä tunnistanut.

VELIPUOLI: Kauko on mun mielestä huumorintajuinen ja mukava, pää toimii. Pää toimii, vaikkei pääse liikkuun.

Kyl kaikista meistä huomaa, et ollaan samasta isästä. On niin äijägeenit, saatana.

KAUKO: Velipuoli toi isän mun 50-vuotisbileisiinkin. Mä halusin sen nähdä, kun mä täytin 50, et mitä se sanoo. Mä pakotin sen mun syntäreille, ja silloinkin se oli aika kiven takana, et saako sen vai eikö saa. Se istui sohvalla vaan ja katteli ihmisiä, kun mun luo joutui. Niinhän se on, ettei se oo saanut sitä tunnetta. Elikä se on sitä sitten niin.

Mä en kaipaa mun isää, vaikka se on pois. Se on pois. Vaikka velipuoli sen tuokin esiin, että se on meidän kaikkien isä, niin mä en tunne kaipuuta sitä miestä kohtaan. Ollenkaan.

Isä oli kai silloin aikoinaan sitä mieltä, että se ei maksa meille mitään, hoitaa vain autojaan. Se voi kauhistuttaa vähän vieläkin, et se on semmonen ukko. 18-vuotiaana perusti firman ja on sillä tiellä vieläkin. Sillä ja mun velipuolella on se firma yhä. Kaataa taloja ja rakentaa taloja, kaivaa monttuja. Niillä on monta sataa kuorma-autoa nytkin, kymmenkunta käytössä päivässä, kaivinkoneita ainakin kaks tai kolme käytössä joka päivä. Velipuoli on kaivanut sen kolme vuotta sitten sen tontin, missä ne on töissä, ja pistänyt putket sinne maahan. En kerro siitä enempää, ettei tuu sanomista, että menikin kehumisen puolelle.

En oo koskaan ollut siellä itse töissä. Mun veljet on olleet kaikki siellä hommissa, mutta en minä. Enkä mene, kun pitäis olla auton ratissa koko ajan. Mä en pysty autoa ajamaan, se riippuu siitä. Se on siinä.

Isä on sanonut aikoinaan, et vaimot kuuluu hellan ja kaapin väliin. Sanon siihen haisevan vastalauseeni. Haisevan vastalauseen! Se opetti, et naiset kuuluu keittiöön ja ukot ei tee mitään keittiöhommaa. Kuitenkin meillä on lähisuvussa naisiakin kuljetusalalla, yhen veljen vaimo ja toisen tytär ajaneet invataksiakin.

Se on pakko tulla naisten kanssa toimeen, että tulee juttuun. Tässä vammaisten hoitohommassakin oli ennen miehiä saman verran, nykyään naisia enemmistö. On tultava juttuun. Sitä paitsi mähän itekin pärjään paremmin keittiössä kuin ratissa, vaikka oon mies.

Oon mä kerran ollut kuorma-auton si-
sällä. Hytissä. Mun enon, se omisti kuorma-au-
ton silloin aikoinaan. Silloin pääsin. Aikoinaan.
Laitokseenkin sain kyydin kuorma-autolla. Mä
päätin, et mennään kuorma-autolla sinne, näy-
tetään niille, et on yks kuorma-auto siellä.

Ja tiedän autoista. Lapsuudessa mä
muistin kaikki automerkit ulkoa. Tiesin heti,
mikä merkki on kyseessä. Mulla oli semmo-
nen ihme muisti. Kaikki, mitä tuli vastaan, mä
kato muistin, että toi on toi, toi on toi, toi on toi.
Monta sataa autoa, kun meni ohi, niin mä muis-
tin ne ulkoa kaikki. Entisetkin automerkit, mitä
ole enää olemassakaan. Veljet kysyi, että minkä-
lainen auto pitäis olla, että mun ei tarvis muis-
taa mitään, mutta mä sanoin vain, että ei sellas-
ta autoa olekaan, mitä mä en muistais ulkoa. Ne
jossain vaiheessa oli lähettämässä mua jonnekin
kilpailuunkin, josta olisi saanut palkinnoksi au-
ton, jos olisi sanonut kaikki automerkit, mitä
Suomesta löytyy.

Nythän mä en oo harrastanut sitä sen-
takia, kun en mä asu missään semmosessa pai-
kassa, mistä ne näkis kaikki. Tosin isot autot
kun menee ohi, ne mä muistan kyl ulkoo kaik-
ki. Niitä näkee taksin ikkunasta. Taksit on aika
paljon tommosia Mersun pohjalta rakennettuja,
niin ne kyllä muistaa heti, kun näkee. Aika pal-
jon on myöskin Transitin pohjalta rakennettuja
hissiautoja. On niitä kuorma-autoissakin hissi-
autoja, ne on hassun näköisiä, kun lavan tilal-

la on hissi. Ne on hassuja, kun luukku aukee ja siellä onkin hissi. Mä luulen, et siellä on tavaroita, voi mennä piiloon, mut siellä onkin hissi. Veljellä on sellainen hissiauto, niin mä pyysin kerran kyytiä, mut ei se vienyt mua. Ei sillä kalustolla voi mua heittää.

ÄITI: Mä kuskasin Kaukolle sinne Laitokseen pikkuautoja, sillä oli niitä lopulta varmaan kaks semmoista matkalaukkua. Mun uus mies sanoi, et vie sille mieluummin vaikka tupakka-aski. Silloin mulle iski, et herrajumala, Kauko onkin nuori aikuinen, mä olin pitänyt sitä pienenä lapsena.

KAUKO: Kaks laukkua oli mulla niitä Matchboxin autoja. Mun enon vaimo oli tosiaan silloin aikoinaan sellasessa työssä, että se oli saanut niitä.

ÄITI: Mä kysyin joskus Kaukolta, et säilyttiks se ne pikkuautot. Se vastas, et ei helvetissä.

KAUKO: Tää maa oli vielä niinku lapsenkengissä siihen aikaan, kun mä olin nuori. Vammaisena oleminen oli silloin ihan lastenkengissä. Nyt on aikuisten kengissä tää ukko, hyppii paikasta toiseen, mä hypin paikasta toiseen, mut silloin en hyppinyt. Mua kohdeltiin pitkään ihan lapsena.

Myöhemmin sain onneks vähän vapautta sillä osastolla, millä mä olin. Oli jo aika paljon kavereita käytössä, niiden kanssa sai pyöriä siellä. Niiltä oppi kaikki. Niiltä mä opin kaiken. Pari koulukaveria oli sellasia, että oltiin aika samanikäisiä. Ystävystyttiin ja pyörittiin lopulta vuosia yhdessä samoissa porukoissa. Yks opettajakin sanoi mulle, et mä seuraan niitä kuin hai laivaa.

Multa joskus henkilökunta kysyi, et millä perusteella mä kaverit niinku etin. Mä etin ite kaverit kato silloin ja menin niitten mukaan. Oli meitä kymmenen kakskyt kappaletta aina porukassa, milloin missäkin aina pyörittiin, kun oltiin nuoria, ei vanhemmatkaan tienneet, et missä me oltiin milloinkin. Mä en ilmoittanut mistään mun mutsille mitään. Kerran kun se tuli käymään, niin mä olin lähtenyt muualle enkä ollutkaan paikalla. Olin sanonut, että mä oon paikalla, mut mä olinkin lähtenyt porukan mukana muualle, ja silloin kun mä tulin takas, ne vain sanoi, et sun mutsis kävi mut et ollut ite paikalla.

Sellastakin mä muistan, muistan, muistan, muistan... Ehkä mä muistan vähän liikaa-kin.

Me pyörittiin sillä porukalla eri kahviloissa jossain, eri paikoissa, mihin pystyi meneen pyörätuolilla. Saatettiin olla kaupungillakin joskus, saattoi olla, et sielläkin joskus pyörittiin. Silloin nuorena. Silloin nuorena, vil-

linä! Me vain häippäistiin. Saatoin joskus tulla sellaisella kyydillä kotiin, et eihän ne hyväksyneet ollenkaan. Olihan mulla virkavaltakyytikin jossain vaiheessa. Olen siis jo Laitoksessa tullut poliisiautolla himaan. Nuoruus teki tehtävänsä, ja kun ei ollut taksia, otti sen kyydin, mitä sai. Putkassa en ole ollut enkä mene enkä tule.

Veljetkin joutui joskus soitteleen ympäri laitosaluetta, että onkohan ne missä. Missä oikein mennään. Missä oikein mentiin.

KOLMAS ISOVELI: Lapsuudesta en muista Laitoksesta muuta kuin et siellä käytiin ja oli valkoiset talot. Vasta vanhempana, kun ite kävi, niin pääs vasta perille, et mikä paikka se oli.

PIKKUVELI: Se Laitos oli musta omituinen.

KAUKO: Kerran silloin vähän vanhempana veljet tuli polkupyörillä kattoon mua. Yhellä niistä oli synttärit. Mä sanoin, et mennään baariin. Vammaiset ei saaneet mennä Laitoksen baariin, mutta me mentiin vaan. Sanoin mun veljelle, et mees ottaan mun laskuun kaljat, niin se tuli se baarinpitäjä huutaan mulle, et “paikalliset ei saa olla täällä”. Mä sanoin, et en varmaan lähe pois, et mä jään. No silleenhän siinä kävi sitten, milleen ei pitänyt käydä. Se oli siellä vähän semmosta.

Ärsytin siihen aikaan tahallanikin, totta kai. 1970-luvulla mä aloin hippinä muitten mukana kasvatella pitkää tukkaa ja me lähetettiin pyöriin vähän hippinä tuolla kartsalla.

Olihan se aikamoista, kun se levis Suomeen se hippeys, niinku sanotaan. En mä tiedä, mitä tulee mieleen sanasta hippi. Tai: hippeys laitoksessa. Sehän on sitä, että hipin pitää mennä jengin mukana, että mitä se vaatii. Silloin oli vähän sivuseikka koulut ja muut asiat. Mä olin aika menevä tyyppi silloin.

Opettajat sanoi, että leikkaa tukka. Mä sanoin, et mä en leikkaa mitään. Mä sanoin, että ette katko sitä. Itse kyllä vaihtelin tyyliäni nuorena paljonkin. Mulla oli kiharat. Yks parturi poltti mun hiukset, käreäytti, juurista poikki. Se vain meni, et hups, meni. Mulla on ollut tukka värjättynä. Sitten mä menin ja otin korviksen, mulla oli koruja, korvarenkaita.

Poltinhan mä tupakkaakin, kun kaikki poltti ja veljet poltti, naapurit poltti, mäkin poltin kaikki lomat salaa, kun mutsi ei tykännyt, et mä maistankaan, et mitä se on. Sit mä lopetin, kun sehän kallistui pilviin se.

Mä nauroin melkein koko lapsuuteni ja nuoruuteni. Mä olen senlaatuinen ihminen, että mä olen valoisa. Jos masennus tulee, niin se on semmonen, et mä meen masennuksen yli vaikka mistä asennosta. En mä neuvottele ollenkaan. Mä heitän pelleilyks koko elämän. Minä olen semmonen huumoriin veikohtava ja

jaksan pelleillä. Menee lekkeripeliksikin joskus. Huumorilla pääsin läpi koko laitossysteemin.

Laitos on laitos. Kauan sitä sanaa Suomessa käytettiin. "Laitos, laitos, joudut laitokseen, jos et oo kunnolla!" Monelle lapselle ja vammaisellehan sanottiin niin.

Mä tiedän, että moni jäi sille tielle. Moni siis ei selvinnyt siitä hengissä. Mitä mä sanoisin... Miten sen muotoilis, että lukijat ei käsitä väärin. Siis moni ei selvinnyt Laitoksesta kuin oman käden kautta. Jos ei sitten oman käden kautta, niin käski jonkun toisen tekeen sen. Siitä ei sen enempää. Ei ees kaupunki tehnyt mitään silloin, tuli vain hakeen pois ne kaikki sen jälkeen.

Monihan karkaili siellä. Et kun ei jaksanut olla siellä, niin lähti omille teilleen. Ja monihan palautettiin poliisiautolla sinne takas, kun ei ollutkaan paikkaa, minne mennä.

1970-luvulla asuin hetken aikaa yhdellä palviksella, 1980-luvulla vaelsin vuosia opiskelijana paikasta toiseen, mutta aina mut palautettiin Laitokseen. Olin jo kolmekymppinen, kun laitoshoidon alettiin Suomessa 1980–1990-luvun vaihteessa vihdoinkin purkaa. Silloin loppuaikoina mä sanoin, etten mä kestä enempää, et mä en tuu takaisin. Et jos mulle tarjotaan asuinpaikka jostain muualta, niin mä otan sen.

Mä satuin sanomaan sen oikealle henkilölle. Mä pääsin tänne Asuntolaan.

Ehkä mä en olis vieläkään Laitoksesta pois, jos mä en ois puhunut itseäni pois sieltä. Ehkä mä oisin vieläkin siellä, jos en mä olisi osannut avata suutani oikeeseen aikaan. Ehkä mä olisin lopulta muuttunut sen mukaisesti, hassu ihminen, muuttunut Laitoksen mukaiseksi.

Mä kun pääsin pois, niin mä oon aika paljon unohtanut sen systeemin. Mut muistan, et siihen aikaan ei selvinnyt ees puoletkaan laitoslapsista kunnossa, silloin kun mä lähin lätkiin.

Ne vammaiset, jotka pystyi omillaan tulemaan toimeen, ne tuli kyllä toimeen. Muut joutui jäämään sinne loppuelämäkseen. Jos laitostuu liikaa, ei osaa lähtee pois. Moni ei päässyt pois siitä laitostuudesta, joutui aina takaisin, sellaista se on.

En tiedä, mitä ne sitten ajatteli, koska ei ne kertoneet mulle sitä ollenkaan. Mutta kyllä hän sen näki. Kun sen henkilökohtaisesti näki.

Mä ajattelin näyttäväni muille esimerkiksi, että mä pääsen nyt pois, lähtekää tekin. Monihan kysyi, että miten mä uskallan lähtee sieltä. Ne ei tienneet, että mihin mä lähden, niin ne kuvitteli, että mä tulen seuraavalla maitojunalla takaisin.

Silloin sanottiin kaikille, ettei ne pärjää. “Ette te pärjää muualla kuin laitoksissa!” Nehän sanoi mullekin, etteivät usko, ennen kuin näkevät, et mä pärjään Asuntolassa. Mutta mä näytin niille, että kyllä mä pärjään. Oon pärjännyt tähänkin asti. Olen ikionnellinen, että voin asua kodinomaisesti. Toivottavasti saan asua näin elämäni loppuun enkä enää ikinä joudu mihinkään laitokseen.

Kauko Kivinen kirjoittaa:

Kuka on osaston kovin jätkä. Kake on kova. Kake on vielä niin nuori, että hän pystyy nauttimaan elämästä elinvoimaisen lapsekkaalla, mutta kuitenkin aikuis-
tuvalla tavalla. Kysymys on tietysti siitä, miten suhteuttaa itsensä tähän niin ihmeelliseen ja eriskummalliseen salattuun ja arvoitukselliseen elämään... ELÄ-
MÄÄN...

Kauko Laitoksen lehdessä loppuvuodesta 1988.

3 VAELLUSVUODET

Mä oon liikkuva kansantuote. Paikasta toiseen.

Se yks Palvelutalo oli eka kokeilu asua Laitoksen ulkopuolella. Sen piti kestää pari kolme vuotta, mutta se kestitkin vain pari viikkoo, kuukauden, korkeintaan pari kolme kuukautta, vain koeajan. Sanotaan vaikka näin, että se oli vähän sellanen paikka, että mä en pärjännyt tippaakaan siellä, en tullut toimeen niitten toisten kanssa.

Sanonkin suoraan. Se Palvelutalo oli aika paska paikka. Vaikka ei sais kirotta, mutta se oli aika paska paikka. Joskus on kerrottava kuitenkin.

Se oli ensinnäkin täysin mätä paikka, se oli homeessa koko talo, siellä oli uimahalli, mut kun ei pystynyt käymään edes uimassa, kun se oli homeessa koko talo. Eikä sieltä käyty missään.

Se oli myös sellanen paikka, et sijoitetaan vaan kaikki vammaiset sinne, minne ne kuuluu. Ei sellasta taloa ois pitänyt ollakaan, ihmiset pistettiin oman onnensa nojaan. Itse toimittava kaikki. Solusysteemi. Ne siellä sit tuli toimeen keskenään miten tuli. Aika paljon omillaan, oli vain puhelimen varassa apu, siellä ei ollut yökköä, ei mitään, ei yököstäkään tietoaakaan. Hälynäpin kautta sai henkilökuntaa, mutta ei ne meinanneet uskoa mua silloinkaan.

Ne toiset asukkaat varasti mun rahat. Ne oli tulleet siellä semmosiks sekakäyttäjiks. Ne tiesi, et mulla on enemmän rahaa. Se oli vähän semmosta ja tämmöstä, juopottelua, dokailua, sekakäyttöä, ja ne veti kaikki mun rahat pois, ne käytti mua hyväkseen. Mullekin sanottiin, et rupee juomaan, et ei tääl muuta teekään kuin juo koko ajan. Ne yritti kaikki uudetkin konstit ja uudet tapaukset käyttää hyväkseen siellä kaikki. Jos erehdyin lähtemään mukaan, jouduin semmoseen kierteeseen.

En toivoisi, että saatte huonon kuvan tuosta jutusta sen jälkeen, jos kerron oikean totuuden. Tää on aika vaikee aihe.

Kun mä nukuin, ne toiset asukkaat kävi kääntämässä mun kämpän. Aamulla kun mä kysyin niiltä, että kuka täällä mun kämpässä kävi, ei kukaan vastannut mitään. Ihmettelivät vain, et miks mä menin tommosta kysymään. Sellasta aikaa se oli. Sellasta aikaa ei kiitos ikinä enää takas.

Kerroin tietysti mutsille. Mutsi haki mut pois sieltä ja järjesti mut takas Laitokseen.

Se paikka oli helvetin paikka, mihin mä jouduin. Pysynyt pätkääkään paikallani. Mä en pysynyt hetkeekään paikallani siellä. Mitä vanhemmaks tulin, sitä villimmäks muutuin.

Ja sittenhän mä aloitin kiertään. Mä lähin Opistolle seittemäks vuodeks peruskoulun jälkeiseen lisäkoulutukseen. Se oli sisäoppilai-

tos. Se sijaitsi Pohjanmaalla, ja murre tarttui nopeesti. Sitten kun tuli etelään takas, ei osannut sanoa kunnolla, mitä tarkoitti. "Sanos uudestaan, mitä sä tarkoitat, Kauko?" Sitten kun sain uudestaan, mitä sanaa tarkoitan, ne sanoi: "Sä oot hävittänyt kirjakielen kokonaan!" Kun mä seittemän vuotta sillain puhuin, joku luuli, etten mä osaa puhua kirjakieltä ollenkaan. Mä kävin joulut mutsin luona ja heitin isäpuolelle juttua pohojalaasittain. Muitten sukulaisten kanssa tuli puhuttua kirjakieltä, niin sen tietää, mitä se oli. Loppuaikana lomat piteni, koska loppuaikana mä en halunnut tietysti takas, pohjalaiset oli liikaa.

Sisäoppilaitos, mitä tulee mieleen paikasta sisäoppilaitos: se nyt oli ihan eri paikka kuin se laitospäinen systeemi. Sisäoppilaitoksessa, Opistolla, opetettiin, että meidän pitää tulla omillamme toimeen niin pitkälle kuin pystytään tulemaan. Joo, näin se on. Hypätääs sinne Opiston arkeen. Käydääs välillä sillä tasolla.

Opistolla me tehtiin erityisryhmiä öisin. Koska seuraavan päivän aineet oli niin hankalia, niin me tehtiin ne yöllä valmiiks. Silloin piti tehdä ilman konetta, ei ollut koneita. Ja opettajilta piti kysyä suomennos esimerkiksi englannin tehtävään; en osannut kunnolla englantia. Valmiit työt piti näyttää opettajalle aamulla.

Mä olin jo liian viisas, kun mä olin vanhempi ja veljetkin oli opettaneet mua niitten

kirjoista. Kun mä menin Opistoon, niin toiset oppilaathan katto pitkään ja sanoi, että sähän osaat ton kuin vettä vaan. Ne pyysi mua auttamaan. Niinpä mä menin ja autoin niitä tietysti. Vaikka opettajat sanoi, että tehkää itsenäisesti työhönne, niin silti mä autoin muita. Mä ajattelin, että mun pitää auttaa toisia, ettei ne jää jälkeen.

Ne nyt tietysti kysyi, ja mun oli helppo vastata. Oli niillä joskus vaikeitakin kysymyksiä, esim. miten mä oon joutunut pyörätuoliin, vaikka mä sanoin, että mä oon ollut koko elämäni pyörätuolissa. Niille piti puhua suoraan silloin, että mikä oli tilanne, kun on vammasta kysymys.

Silloin nuorempana mä ajattelin vain, että on tehtävä, mitä annetaan, että saa palkinnon siitä, että saa neuvottua, mutta kun ei, loppujen lopuks siitä tuli mulle hankaluuksia.

Heräsin ite kuuden aikaan, nousin ite tuoliin, puin ite vaatteet päälle; siihen aikaan mä pystyin vielä sen verran ite liikkuun. Pystyn mä siis nykyäänkin, mutta tää vamma on kyllä hidastanut meikäläisen toiminnot nykyaikana. Silloin Opistossa olin nuori ja aamutoimet sujui nopeammin.

Sit aamupala, oppitunteja kello 8–16, tunnin ruokatunti, sit oppilaat kokoon ja vedät tunnin niitä, et miten ne käsittää sen läksyn ja miten mä oon sen käsittänyt. Sit ne lunttas multa kaikki vastaukset, et koko luokka pääsis läpi. Mä luin yöllä ja toiset toi ne valmiit paperit. Sit

mä ruksasin ne oikein, ja sit ne pääs läpi. Menin kahden kolmen aikaan nukkuun, joskus valvoin neljään viiteen, joskus nukuin vain tunnin ja menin suoraan aamupalalle.

Kerran mä tein yhdelle virheen. Mä en päästänyt sitä läpi ollenkaan. Ite menin läpi. Se yks jäi roikkuun sinne.

Yks opettaja sanoi, et aina kun mä palaan lomalta, mä oon oppinut enemmän kuin toiset. Yks vuosi jouduin kyllä käymään toistamiseen sen kurssin; se testas se opettaja, et osaanko mä ne kaikki. Sit mä sanoin, et toi menee tohon ja toi tohon ja tonne, niin se on siinä!

Opettajat ihmetteli, mistä mä osaan kaiken, vaikken oo lukenutkaan. Loppujen lopuks mä myösin sitten, että mulla on pikkuveli opettajana kaikki lomat.

Ja loppujen lopuks mä menin suoraan reksille sanoon, et toiset käyttää mua apuopettajana. Sit se kysyi multa, että teettäkö ne mulla kaiken. Ne jäi kaikki kiinni. Muistaakseni noin 60 oppilasta. Mut minä sain kaikki läpi. Muut jäi järjestäen kaikki kiinni, kun mä sanoin opettajalle, et ne käyttää joka yö mua hyväkseen. Pelkkää opiskelua kaiken yötä, enhän mä kerkee nukkuun.

Opettaja kysyi niiltä luokassa, et mitä te ootte tehneet yöt, kun te teetätte Kaukolla kaiken. Mä sanoin, et ei, kun mä halusin auttaa. Mä oon vähän semmonen luonne, aina autan.

Ei tarvis auttaa. Ehkä mä oon väärä ihminen sanonoon noin.

Niille toisille oppilaille sanoin sitte, että tää on aika rasittavaa, että mun ei tarvitse opettaa teitä, teillä on opettajat sitä varten, päivät on sitä varten, että käydään päivät koulua, illat ja yöt tehdään jotain muuta.

Sen koulun reksi onkin joskus sanonut, että senaikainen kouluopetus oli ollut vähän sellasta, että joku tajuaa nopeammin ja opettaa siitä niitä muita.

Oon kyllä mäkin kattonut toisten papereista, miten ne pitää tehdä, ja tehnyt omat paperit samanlaisiksi. Se on aika massiivista kyllä. Se on aika massiivista kyllä, että jos lähtee sille linjalle. Oppii sen läksyn lunttaamalla toisten työt omiin nimiinsä. Sillähän sitä oppi sitten.

Mä oon vähän semmonen tyyppi, että mä meen kato luntille. Musiikistakin on helppo luntata, kun saa sanan sieltä, toisen täältä. Onks lunttaaminen helppoa? Ei, se on vaikeeta, ettei kukaan huomaa! Yleensä mä en tee sitä, mutta jos on pakko, mä meen vaikka lunttaamaan toisten papereista, että mitä ne tarkoittaa.

Viimeisen kouluni mä tein niin, että viimeisen kokeen mä lunttasin kavereilta. Kirjoitin ylös ne vastaukset. Ne sattui oleen oikein. Silviisin. Sain koulun parhaimmat arvosanat, kun lopetin koulun, sen koulun.

Mä lunttaan joskus omistakin papereista.

Joskus ei tarvitse luntata, kun tietää vastauksen, vaikkei sitä kysytäkään. Ai miten niin? Mä arvaan sen vastauksen!

Opiston muistoihin kuuluu vielä meidän Leningradin-matka. Oon käynyt Leningradissa. Sillä mä tiedän, mitä se sielläkin on ollut.

Me mentiin veneellä Leningradiin luokkaretkelle, eiku luokan kanssa opintomatkal-
le. Me mentiin veneellä –. Ei. Ei laivalla, ei me
oltais laivaan mahduttu. Kahdella bussilla me
mentiin. 60 oppilasta ja 20 opettajaa ja satoja
ohjaajia.

Me oltiin seuraavana päivänä aamulla
kello kuus rajalla, eiku aamulla, eiku edellispäi-
vän illalla, illalla piti lähteä. Että päästiin rajan
yli Leningradiin.

Viis päivää kahesta viikosta. Viikko. Tai
kaks viikkoo me siellä oltiin, putkeen.

Sithän me käytiin ne senaikaiset kau-
pungit läpi siellä.

Siellä ne käytti ne opettajatkin mua
apuopettajana. Kato silloin kun mun eka isove-
li oli kotona, se opiskeli itte venäjää. Se opetti
mulle sen verran, et siihen aikaan mä osasin vä-
hän. Opettajat sanoi, että yritä kääntää venäjäks
jotain tolle tullisedälle, että päästäis niinku tul-
lista ulos. Mä sanoin et ei, teidän pitää itte osata
kääntää. Ei niinku virallisesti voi käyttää oppi-
lasta auttamassa.

Tähän kirjaan voidaan nyt kirjoittaa, että silloin Opiston aikoina oon ollut tuntemattomilla teillä. Ensimmäisen kunnon reissunhan mä tein juuri siellä, mä lähdin kavereitten kanssa uimahallille ja muualle, mihin ei pitänyt mennä silloin. Poliisit lähti ettiin meitä. Me löydyttiin jostain uimahallilta. Sen takia mut mustaanmaijaankin pistettiin. Poliiseja tuli Opistolle. No, tiedätte, mitä se on. Yrittää liftata tavalliseen autoon, että pääsee takas, ja sitten tuleekin mustamaija, hakeekin. En mä haluaisi mustamaalata, mutta ne sen ajan muistot on vähän sellasia. Ehkä lukijan kannattaisi lukea tämä ja sitten miettiä ittensä samaan kohtaan. Toivottavasti ymmärrätte sen jälkeen, kun ootte lukeneet tämän homman, että kirjan tässä kohtaa tuli tällainen hirvee juttu mieleen. Mutta se siitä.

Ja monista muista. Teinhän mä vaikka mitä, kaveriporukan mukaan piti lähteä, niin. En mä tiedä sitten, minkälainen tästä tulee, kun ihmiset saa tietää. Ei istuttu kiltisti!

Lähdettiin joskus kesken tunninkin vetään! Päätettiin: lähetään kesken tunnin ovesta pihalle! No niin. Silloin pääsin ite liikkumaan useamman metrin. Päivällä kato keksittiin, et lähetään kesken tunnin, ja sit kun kello löi jotakin puolipäivää, me sanottiin vaan, että nyt saa riittää, ja häivyttiin. Kun ei viittinyt käydä sitä tuntia edes loppuun.

Ne löytyi mut jostain Opiston metästä.

Opettaja seuraavan päivän aamuna kysyi, että mistä me tullaan. "Niin kun et tullut yöllä kotiin." Mä sanoin, että mä en tiedä.

Silloin Opiston aikoina mulla oli noita kavereita ympärillä koko ajan, niin tehtiin kaiken maailman konnankoukkuja. Opettaja sanoi, että olkaa kuin kotonanne, ja mä sanoin, ettei tunneilla voi olla kuin kotona, mut mä menin ja kaikki vedettiin mukaan, niinku heitettiin läskiks. Mä kaveerasin vaikka kenen kanssa, tuli vähän semmonen mieleen, että semmonen sekalainen seurakunta, että kun lähti niitten mukaan, ei tiennyt, että mistä ittensä löytää.

Onhan noita juttuja, mutta mitä jättää pois ja mitä ei jättää pois...

Nykyään oon oppinut siihen, ettei tarvi lähteä minnekään. Kun avustajien kanssa lähtee, silloin löytää itsensä samasta paikasta kuin oli lähtöpiste, pisteestä b takaisin pisteeseen a. Voisin mä vieläkin karata, mut saisin semmoset huudot, etten mä enää jaksa.

Niin kuin mä kerroin, olin jo kolmekymppinen, kun laitoshoidoa alettiin Suomessa 1980–1990-luvun vaihteessa ajaa alas. Mä sanoin silloin, et jos mulle tarjotaan pysyvä koti jostain muualta kuin Laitoksesta, niin mä otan sen. Mä sain paikan täältä nykyisestä Asuntolasta. Täältä käsin sitten jatkoin vielä opiskelua ja vaeltelua.

Silloinhan vammaisille sanottiin, että mee sinne koulutukseen ja tuu viisaana pois sieltä, kun oot kaks vuotta siellä putkeen tai kolme vuotta putkeen. Näin se on. Se senaikainen koulutussysteemi oli vähän niinku työhön valmentava systeemi. Me tehtiin aika paljon käytännön juttuja. Piti saada itelleen sellanen täydennyskoulutus, saada niinku ammattikoulutus. Tuli sitä kierrettyä paikasta toiseen.

Vuosina 1991–1992 vai olikse 1991–1993 kävin Koulutuskeskuksessa viikot. Viikot mä asuin siellä ja viikonloput täällä. Sain erikoiskuljetuksen aina. Se oli keittiöalan ava-koulutus eli ammattiin valmentava koulutus. Mä siis oon käynyt keittiölinjan, mutta mä en oo ollut koskaan keittiöllä töissä. Mä osaisin yhden päivän ruoat varmaan tehdä, mutta ammatiksi mä en päässyt koskaan keittiöön, koska mulla ei ollut riittävää koulutusta eikä oo nytkään eikä oo haluakaan mennä sinne. En mä. En oo tehnyt keittiöalaa sen jälkeen, kun sieltä lähin pois. Eikä mua hyväksytty silloin Koulutuskeskuksen jälkeen minnekään. Täällä Asuntolassakin on liian korkeat noi keittiömahdollisuudet. Mä en ikinä tee safkaa, mä en ylety.

1990-luvulla kävin myös uudestaan Opistoa, menin tietokonekoulutukseen. Ne ei pitäneet sitä minään täällä, mutta ne meinas, että mä tylsistyn täällä, niin se meni sitten sitä rataa. Siihen aikaan olevat koneet olivat vähän niin kuin massiivisempia kuin nää koneet, mitä

mulla nyt on käytössä. Massiivisia koneita, pöytäkoneita. Mä oon unohtanut sen tietokonekoulutuksen täysin.

Lisäksi mä kävin esimerkiksi Kurssikeskuksessa kaiken maailman kursseja.

ÄITI: Kyllä Kauko hanakas on aina ollut oppimaan, mut onko siitä jäänyt sinne koppaan mitään, se onkin kaks eri asiaa.

KAUKO: Totta kai unohtuu kaikki, mitä ei käytä. Ja ne koulutukset, mitkä mulla on, niin niille aloille mä en ole koskaan päässyt töihin.

Mun elämä on ollut semmosta pomppimista koko ajan paikasta toiseen. Sitten kun vakituisesti sain jäädä asumaan tänne Asuntolaan, koin vielä yhden kauhukakara-ajan. Tein kaikki kauhut silloin.

ENTINEN ASUNTOLAOHJAAJA: Kylhän se oli ihan aikuinen tyyppi, kun me tavattiin siellä Asuntolassa. Se kävi Keravalla ja tuli ties millaisissa irokeeseissa takas. Ja se laitatti korvarenkään. Mä ajattelin, et tuossa on sälli, joka tietää, mitä haluaa.

KAUKO: Mulla oli ihan kirjava tukka. Kun kävin Keravalla, niin mä valkaisin pääni. Mulla oli ihan valkoinen tukka. Maidonvalkoinen. Kaikki

oli vähän sitä mieltä, että se ei sovi mulle, mut mä kävin salaa värjäyttämässä tukkaani ja sitä rataa.

Ja sit mulla oli raitoja, raitatukka. Raitoja tukka täys. Tuli kokeiltua kaikenlaista silloin. Mulla oli kaikki kokeilut niinku menossa, ei kukaan tuntenut mua samaks, neulat ja kaikki poskessa. En mä nyt. Ehkä se joskus tulee se aika, kun ei tarvi enää koskaan laittaa hiuksia. Tulee tarpeeks vanhaks. Jos tulee uus hippiaika, vois kasvattaakin hiuksia, mut se on aikamoista, aikamoista.

Mut se 1990-luku oli sitä aikaa, et meikäläisen piti lentää joka ilta jossain, ei kotona koskaan. Mutsi kun kävi täällä, mä en koskaan ollut kotona silloin. Se oli sitä aikaa se. Mä olin yllytyshullu silloin. Piti kokeilla kaiken maailman juttuja. Välillä lähteä omille teilleen. Tilata taksi ja lähteä omille teilleen. Palata vasta kahden viikon päästä takaisin. Ne kysyi, missä sä oot ollut yötä. Mä vastasin, et en missään, kaveilla. Menin ja tein vaikka mitä.

ENTINEN ASUNTOLAOHJAAJA: Sit se oli siihen aikaan vähän juntti. Sillä piti olla niitä asentohoitoja, mut se ei suostunut. Ja sen mä muistan, et aamuherräämiset oli vaikeita. Oli yks sukka jallassa ja kuorsas, sit toinen sukka ja taas kuorsas.

Sit oli toinen vaihtoehto, kun sitä ei saanut aamulle hereille, niin illalla sitä ei saanut nukkumaan. Se oli sellainen juntti. Itsepäinen.

Se oli myös rohkea mies, lähti Opistolle täydennyskoulutukseen yksin junalla ja siinä kävi niin, et se ohjaaja oli varannut sille invapaikan mut se oli laitettu jonnekin koiravaunuun ja lopulta kuljetettu kaikkien yli jonnekin normaavaunuun. Se ohjaaja pani semmoiset reklamaatiot, ettei ihmisiä näin kohdella.

KAUKO: Vantaalta Pohjanmaalle junalla. Ne laittoi mut koiravaunuun. Sanoi mulle, että se on niin täys, että sen takia menen sinne koiravaunuun. Kaks eri asiaa, oliko se juna oikeasti niin täys silloin. Ensin konnarit kantoi mut tuoleineen päivineen pois sieltä. Sitten ne otti mut penkkiin ja nosti mut penkkiin, johon mä vain sanoin, etten mä pysy siinä penkillä ollenkaan.

Se meni läpi se valitus. Ne antoi mulle vapaalipun pitkin Suomea.

ENTINEN ASUNTOLAOHJAAJA: Siis rohkea rokansyöjä, et yksin pannaan pyörätuolilla junaan.

Sit se oli kova mies, sillä oli hirveän hienot tommoiset stereot ja systeemit. Se aina soitti henkilökunnalle lempimusiikkiaan. Välillä olis saanut kuunnella, mitä muutkin sanoo.

KAUKO: Joskus 1990-luvulla, joo. Mutta olen rauhoittunut siitä ajasta.

ENTINEN ASUNTOLAOHJAAJA: Kerran ne oli laivalla, sen kaverikin istui tuolissa ja ne tilas drinkkejä. Muut ohjaajat katos jonnekin, ja mun piti ne saada sieltä ulos. Invahytissä lens ryynit, ja mä olin aika kuollut sen reissun jälkeen. Aikuisia ihmisiähän ne oli ja fyrkkaa pöytään, mutta.

Kylhän Kauko kaikkiin mahdollisiin ja mahdottomiin seikkailuihin lähti, Linnanmäet ja kaikki. Hämeenlinnassa me oltiin hotellissa. Ja sitten siellä, missäs me oltiin, Keski-Suomessa, Keuruulla, elettiin ja asuttiin mökkikylässä yhdessä, käytiin yhdessä Keurusselän risteilyllä. Mä en enää jaksais, teidän runttaaminen kaikenkarvaisiin karuselleihin oli aika hommaa.

KAUKO: Kaiken maailman Tykkimäet ja Linnanmäet ja Särkänniemet. Oon käynyt huvipuistoissa ympäri Suomea, kaikki laitteet läpi, siihen aikaan mä kestin vielä ne kaikki laitteet. Ja sit me oltiin kaks yötä hotellissa ja mitä vielä. Sit me oltiin vielä laivalla se yks vuosi melkein koko vuosi. Mä olin niin sekaisin, et mä en muista mitään. En mä ees muista mitään, aamuyöstä menttiin hyttiin. Yks sano mulle, ettei lähetä vieläkään. Mä sanoin, et mä ainakin katoan. Mentiin hyttiin, niin mä en muista mitään siitä! Toi entinen ohjaajahan kertoi sen tarinan, mä en kerro sitä uudestaan enää.

Ähtärin eläinpuistossakin kierrettiin kaikki. Keuruulla ja kaikkialla pyörittiin silloin. Kaikkialla Suomessa. Otettiin taksi alle ja lähetettiin, pyörittiin paikkaan b, paikkaan a.

Se oli niin, et me saatiin vapaasti mennä ja tulla silloin. Vapaasti mennä ja tulla. Kun itte maksettiin kaikki. Silloinhan saatiin tarjota henkilökunnallekin.

Nykyään et saa tarjota mitään. Ja nythän ne pitkät keikat on kielletty kaikki. Vaikka ottais avustajan mukaan, ei saa lähteä 24 tunnin risteilylle, esimerkiksi. Kahen päivän Ruotsin-reissua ei saa tehdä enää ollenkaan. Sukulaisten kanssa saa mennä ja avustajan kanssa pitää anoa lupa. Tai en tiiä. Tai tiiän, mut en voi paljastaa tässä. Sellasta se on.

Mut 1990-luku oli vähän semmosta, että sai mennä ja tulla vapaasti. Se aika oli sellasta hössäkkää, mä menin tai tulin, en mä tiiä vieläkään, et oliko se oikein vai väärin. Olin vauhdikas, kun olin saanut Asuntolan tukikohdakseni. Opiskelin, vaeltelin. Kävin töissä.

Ensin kävin Keravalla alihankintatöissä. Klondyke, sikäläinen huvipuisto, elokuvaohjaaja Renny Harlin omisti sen, se oli meidän suojatyöpaikka. Päivittäin alihankintaa. Ilman koulutusta. Keravan-aikana oli ne hiuskokeilut ja muut. Yhteinen auto, millä me päästiin lähteen mihin aikaan vaan. Päästiin vielä lähtemään. Niitä aikoja.

Tykkäsin olla siellä, mut kun Harlin myi sen eteenpäin koko talon, se lopetettiin, niin piti vaihtaa työpaikkaa. Näin se on, että se siitä ja sen kestävyydestä.

Sittenhän mä tulin Vantaalle työtoimintaan ja mentiin tonne, mikä toi on, sen kaupan vastapäätä, siihen niiden entiseen varastoon, nykyinen varastotila mutta entinen suojatyöpaikka. Siellähän me oltiin monta vuotta.

Sitten mä menin toiseen paikkaan Vantaalla. Sitäkään ei oo enää, se on kerrostaloiksi kaavoitettu se alue. Se meidän rakennus oli entinen koulu, ja se homehtui se paikka. Sen jälkeen se purettiin. En saanut homeoireita, mutta kaikkia muita oireita muuten löytyi.

Ja sittenhän mä lopulta menin tuonne nykyiseen työpaikkaan, missä ei oo töistä tietookaan oikeesti, mutta sisäisiä töitä tehään niin paljon kuin keretään ja joskus tehään siivoushommia, joita löytyy tuolta meidän nykyisestä paikasta, että siitä vaan. Tiedättekste, mitä on viriketoiminta? Sitä.

Mä en oo rauhoittunut vieläkään tavaltaan. En oo rauhoittunut enkä tuu rauhoittuun ikinä, koska mä oon ihan oma itteni. Mulla on villit elämäntavat. Mut toistahan se on elää nyt kuin silloin aluksi, kun mentiin sata lasissa koko ajan.

Oon mä siitä monta vuotta haaveillut, et jos joskus tekis tietokoneella töitä. Mutta kun ei

löydy semmosta alaa. Tuskinpa löytyy. Tuskinpa tulee eteen.

Tai jos opiskelis vielä. Se pitäis olla niin, et neljän tai viiden vuoden päästä valmis. En tiiä, meniskö lukeen lakia. Menis ja muuttais vammaislain kokonaan, helpommaksi, niin että ymmärtäis sen. En tiiä, pystynkö mä. Ei musta oo siihenkään. Mulla ei kärsivällisyys riitä. Todellakaan en tiiä, mitä tulee. Tulevaisuus näyttää.

Se on niin, että ei se oo niin helppoo tässä iässä enää kuvitella menevänsä johonkin sata kertaa parempaan systeemiin. Elämä muuttuu koko ajan. Elämä muuttuu kaikenlaiseks, niin en tiiä, mitä sit vielä hakee. En tiiä sitten, mitä mä haaveilen, tän kirjan jälkeen. Sen näkee sitten, mitä elämä tuo tullessaan.

4 YHTEISKUNNALLINEN KAUKO

Mä mietin monta vuotta, että uskaltaisko tätä lähtee tekeenkään, koska silloin 1960-luvulla kun mä aloitin, ne luokitteli kaikki vammaiset ja piilotti ne sinne korpeen. Vasta 1980–1990-luvun taitteessa päästiin pois sieltä. Et kuinka paljon ihmiset miettii, onko toi 1960–1980-lukujen kuvaus tossa tottakaan. Alkavatko kysyä, että onko kirja fiktiivinen.

Mä silloin nuorena kerran kysyin, että miksi meidän pitää mennä laitoksiin, miksi ihmiset pitää lukita tonne. Ei tullut vastauksia. Menkää vain sinne ja olkaa siellä.

Monihan jäi sinne, enkä oo nähnyt enkä kuullut mitään niistä sen jälkeen.

Ei oo ketään sieltä, jotka olis tulleet vastaan täällä, et mitä niille kuuluis, mitä ne vammaisten asioista nykyään miettii.

Minkälaisina ihmiset ylipäättään ajattelee vammaiset tänä päivänä? Ja kun vammainen on elänyt 1960-luvulta tähän päivään asti, miten sen itse pitäisi ajatella?

Silloin ennen vanhaan vammainen ei pystynyt päättämään mistään. Muut tuli ja sanoi, mitä teet. Nykyään tää on sen verran muuttunut, että nykyään pystyy sanoon itse mieliteensä, mutta siihen aikaan, kun mä menin

Laitokseen, niin silloinhan ne sanoi, että vammaisen ei saa sanoa mielipidettään vaan muut saa päättää kaikesta. Näin se on muuten ollut, että ennen vanhaan kaikki päätettiin ylemmässä porukassa. Meille syötettiin sanat suuhun. Nykyaikana taas ei syötetä sanoja ollenkaan, että se on muuttunut sen verran, että saa ite päättää asian.

Kun on viis veljestä, niin oppii antaa palautetta. Ja sitten kun se on vähän semmosta, että se on vähän vapaampaa olla sen jälkeen, kun antaa palautetta, antaa palaa. Oonhan mä joka paikassa kaikkina aikoina yrittänyt antaa palautetta vammaisten asioista.

Kyllä jo 1960–1970-luvulla pystyi Laitoksen johtajan kanssa mennä puhuun mitä vain, mutta piti varoa, ettei mee vääriin korviin. Piti pitää omana tietonaan. Menin johtajan puheille, mut se oli vähän semmosta, et kuka otti tosissaan, kuka ei. Silloin ennen vanhaan sanottiin, että me ollaan vain toisten armoilla.

1970-luvulla taas ihmiset teki vähän eritavalla kaikki asiat. Ihmisiä ajettiin paikasta toiseen, meitä vammaisia vietiin paikasta toiseen. Silloin piti antaa jokin erikoinen kuva: kun puhuttiin vammaisesta, niin puhuttiin erikoisnuoresta. Ihmiset sai mustakin semmosen kuvan, että mä oon aika raju tyyppi, vaikka mä en ollut. Omasta mielestäni olin aika passiivinen tyyppi.

1980-luku taas oli aikamoista show'ta, että minä ihmiset niinku pitävät meitä. Kyl-

lä mä sain sen vastauksen silloin, miten vammaisen pitäis käyttäytyä, ettei näkyis, että sä oot erilainen nuori. Ne kysyi multa, että millä nimityksellä mua pitäis kutsua, mutta kun mä en osannut sanoa silloinkaan. Mä en ymmärrä, miksi ei ihmisen anneta olla sellanen niin kuin se on, vaan meitä muokattiin jo, että mennään tiettyyn luokkaan ja pysytään siellä. Yritin murtautua läpi siitä luokasta ja sanoa, et lähtekää muutkin mukaan, et ei ole semmosta luokitusta, ei tule olemaan. Ne silloin luuli, että mä oon niin tyhmä, etten mä ymmärrä mitään. Senkin hetken julkisuus piti miettiä monta kertaa, että mitä puhuu.

Mä olin niin omillani jo silloin nuorena. Sen mitä mä veljiltäni halusin tietää, mä oon saanut tietää sen. Ennemmin tai myöhemmin. Ja yleensä se on helppoa saada tietää kaikki. Jos ei saa, niin menee nyrkein, tai sitten menee eteenpäin vaan. Nykyään kun osaa puhua, niin puhe on helppoa. On helppo puhua, niin saa tietää, missä me oikein mennään.

Nykyisellä työpaikallanikin olen jotain asiakkaan ja ohjaajan välistä. Jotain erikoishenkilökuntaa siellä.

PÄIVÄTOIMINNAN JOHTAJA: Mä oon kymmenen vuotta ollut tässä esimiehenä, ja alusta asti on ollut meillä Kaukon kanssa hyvät keskustelut. Häneen on helppo tutustua, ja hän on helposti lähestyttävä. Hän on kiinnostunut

monesta elämän osa-alueesta ja ihan maailmanmenosta, eli me puhutaan paljon siitäkin, mitä maailmalla tapahtuu. Hän on tosi kiinnostunut asioista. Helposti lähestyttävä, sosiaalinen, tykkää kaikesta ja on kiinnostunut monista asioista elämässä ja maailmassa. Pohdiskeleva, miettii monelta kantilta, tosi kivat keskustelut. Mä kysyn häneltä, saanko kertoa ohjaajille, ja oon saanut kertoa, mistä ollaan juteltu. Hän tuo sitä esille, mitä haluaa tehdä, millaisia asioita, ja hänellä on ideoita, miten voisi toimintaa kehittää. Mä sanon aina, että kerro vain kaikki, ja häneltä tulee hyviä ideoita toiminnasta, ei vain omista asioistaan.

KAUKO: Se on tosi juttu, et me ollaan vedetty niitä palavereita vuodesta toiseen. Mä meinaan sitä, et kun osaa puhua, niin ajaa toisten asiat paperille, ja sitten tulee sellainen ihme olo, et teenkö mä oikein.

Mut tulevaisuudesta en tiedä ollenkaan, että mitä se on.

Kuvitelkaas, mitä tää Suomi on ollut sata vuotta sitten. Ihmiset on tulleet osa Ruotsista ja osa Venäjän puolelta. Vammaisen elämä on vähitellen parantunut Suomessa. Ainakin kuvittelisin, että nykyään on helpompaa elää kuin sata vuotta sitten.

Mut en mä tiedä sitten, että kun menee sata vuotta eteenpäin, niin millaseks tää hoito-

työ menee, miten tää asuminen muuttuu, kun me vanhetaan. Mitä tulee sadan vuoden päästä? Esimerkiksi missä vammaiset silloin on? Sitä ei tiedä.

En oo ajatellut sitä, että mihin suuntaan tää muuttuu, koska mun terveydestä ei tiedä, mihin suuntaan se muuttuu. Terveyden muutokset muuttaa kaiken. Miten minä jaksan tulevaisuudessa ja mitä mun pitää ajatella tulevaisuudesta, kun tulevaisuus tuo tullessaan kaiken. Minkälainen ihminen mä oon tulevaisuudessa? Oonko mä ihan erilainen esimerkiksi kymmenen vuoden päästä? Jos sais elettyä edes näkemään, mitä tulee kymmenen vuoden päästä. Eikä minkään sadan vuoden päästä, niinku mä kuvittelin alussa, että pitää miettiä, mitä tää on sadan vuoden päästä. Ei meistä kukaan varmaan ole hengissä enää sadan vuoden päästä. Mutta kymmenen vuotta kerrallaan kattoo, mitä tapahtuu. Kattoo, mitä tapahtuu kymmenen vuoden marginaalilla, jos tapahtuu mitään. En tiedä. Sukuhan on pitkäikäinen. Äidin puolelta vanhin on yli kakssataa tällä hetkellä. En oon nähnyt kertaakaan sitä, äiti vain puhuu. Isän puolelta vanhin sukulainen on yheksänkymmenen tällä hetkellä, mutta mä en oo nähnyt sitäkään kertaakaan.

Robotit tulee hoitotyöhön. Mennään nyt sinne tulevaisuuteen päivä kerrallaan.

Toivottavasti vammaisen ihmisen kohtaaminen muuttuu. Mullakaan kukaan ei

ottanut mitään kantaa tuohon meikäläisen vammaan, ennen kuin mä itse sanoin, että kehitysvamma se on, ei se ole vika eikä sairaus, vaan se tulee jostain kehityksestä. Yks lääkäri alkoi mulle selittämään, että se on geeneistä kiinni, että mikä se on, mikä vamma on kelläkin. Mä olin niin nuori vielä, etten mä tajunnut vielä mitään, kun se alkoi selittää mulle, mikä on aiheuttanut minkäkin vamman. Mä sanoin sitten, ettei sillä ole mitään merkitystä, että mikä ihminen on missä ja mitä ihminen tekee.

Se mua ottaa vieläkin päähän, että ihmiset kyselee, että mikä on vamman laatu. Sanotaan nyt, et moni kysyy vieläkin sitä, et mikä kehitysvamman on aiheuttanut, mutta kun mä en tiedä itekään, niin se on vähän niinku ristiriidassa. Mä oon liian etevä tollaseen selittään.

Miks ihmiset kysyy? Siks kun ne haluaa tietää kaikki, et miks mä istun esimerkiks tuolissa. Sit mä meen sanoon, et muuten vaan, niin "hyppää pois tuolista ja lähe käveleen". Semmosta vastausta ennen vanhaan pidettiin, että mä pelleilen, että mä istun tuolissa.

Moni ennen vanhaan kysyi, et millasta on istua tuolissa. Mä sanoin, että kokeile. Istu päivät pitkät, niin tiedät, mitä se on. Mä aikoihin pistin henkilökunnan istuun ite tähän tuoliin, et päivät istuu, et mitä tää on. Mut en enää ole mikään opettaja. Eihän nää oo kuin apuvälineitä.

Pitkään oli vielä sitä, että uskaltaako esimerkiksi mua nostaa kukaan, kun mä hajoon.

Nykyaikanahan kysyy vain multa, et miten mut saa nostettua, mut aiemmin ne pelkäs, et mä hajoon, et mä oon lasia, mut pitää piilottaa. Sitä mä ihmettelin, että eikö kellään ole mitään kirjaa, jonka antaa niille, et mitä on vammaisen käsittely tai mikä ylipäätään on kehitysvamma, mikä sen aiheuttaa. En mä sen enempää siitä halua mainita, ettei ne tulis aina kysyyn multa. Yhetkin kysyi senaikaisessa junassa, että miks mä en kävele. Mä sitten töykeesti vastasin niille, että istukaa ite tuolissa, niin tiedätte, mitä se on. Sen jälkeen ne lopetti kysymisen. Ei uskaltaneet kysyä sen jälkeen, mitä se on.

Mennään tähän päivään. Nykyään niillä on enemmän tietoa meistä kuin ennen vanhaan. Nykyaikana voi tulla suoraan kysymään, että mikä sulla on. Mulla on se periaate, että tulkaa suoraan kysymään multa, ei keltään muulta. Sitten saavat tietää kaikki. Mitä haluavat tietää. Kaikki. Vähän muutakin, kun tulevat suoraan. Kun ne haluaa tietää, niin ne saa tietää kaikki. Vasta jos mä en itse tiedä, niin sitten vasta kysykööt muilta, sitten.

Jotkut ihmiset kun näkee pyörätuolin, niin ne heti juoksee kysymään, että tarvinko mä apua, vaikka mulla on avustaja mukana. Moni ihminen on utelias. Et tulee kysymään, siis tulee kysymään, että tarvitsenko apua, vaikka mä en tarvi. Ehkä ne luulee, että mut on sidottu tuoliin kii. Mutta kun se on vammaisen kohtalo. Tällä hetkellä. Se on mun kohtalo.

Hyvä kohtelu on sitä, että jos näkee mut ilman avustajaa, niin voi tulla kysymään. Jos ei oo ketään avustajaa mukana, niin saa tulla autamaan, paikassa kuin paikassa. Siis hyvä kohtelu on sitä, että täytyy kysyä neuvoja, että saa hyvän kohtelun ite. En tiiä, mitä tohon nyt sanois sitten. Mä tarkoitan sitä, että saa sellaisen kohtelun, mitä ite näyttää. Että ei tuu väärää kohtelua heti, kun menee johonkin vähänkin outoon tilanteeseen.

Junissa ne tekee sitä, et kun menee ensimmäisen kerran junaan, niin ne jää kattoon perään, että mikä se on, mikä se on, että tarviiko se paljon apua. Ja mitä mä junissa oon kulkenut, niin alussa ne kattoi pitkään, mutta lopussa mä menin ite sanoon, että antakaa mulle sama kohtelu kuin normaalille ihmiselle. En mä ole mikään sellanen inhottava, että mua tarvii jäädä tuijottamaan. Sellasiakin ihmisiä on ollut, että pitää kattoo pitkään, että pääseekö. Mä menen aika nopeasti sanoon, että ei jää tuijottaan mua koko ihmistä.

Jos mulla on avustaja tai henkilökuntaa mukana, ihmiset menee usein juttelemaan niille ensin, ja sitten mä laukaisen ite suuni auki, et ei se noin oo, et te meette henkilökunnalta kysymään heti, et mikä on tilanne. Mä loppujen lopuks sanon, että antakaa mun itte puhua. Niin sitten tulee niinku kohtelua mulle. Jos se on vaikea kysymys, niin sitten mä vedän henkilökunnan mukaan siihen, mutta ei ennen.

Mullekin tulee uteliaisuuspuuskia, kun näen toisia vammaisia, tulee tulee, mutta oikeestaan se on vähän niin kuin sen päivän tekniikkaa mennä jutteleen sen kaverin kanssa. Jos se heittää vitsin, mäkin heitän vitsin kuin vitsin. Mä ehkä oon vähän erilainen eri ihmisille.

Joskus tulee auttamisenhalupuuskiakin, mutta se on vähän semmosta, että mitä pystyy tuolla auttamaan toista pyörätuolia. Sanallisesti tietysti, että toi menee tosta läpi ja toi menee tosta läpi. On sellastakin tullut eteen, että ne pyytää multa apua, vaikka mä sanon, että mee sille henkilökunnalle puhuun siitä, että tarvit apua. Jos mä osaan selittää, niin mä meen sinne paikalle, mutta jos mä en osaa selittää, niin mun ei ole pakko mennä paikalle.

Puhuttelusta vielä. Jotkut kutsuu meitä vieläkin erikoisnuoriksi, mutta mä sanon vain, että se on tommonen, millä nimityksellä meitä halutaan paikalle. Jotkut siis puhuu, et me oltais erikoisnuoria, vaikka me oltais miten vanhoja.

Uimahalleissa mulle puhutaan niinku ihminen ihmiselle. No siinä uintitilanteessa toki riippuu paikasta. Ja siitä, minkälaisen kohtelun mä itse annan julki. Joskus se menee silleen, että ne ei kuuntele mua ollenkaan. Ne kuuntelee vain sitä ohjaajaa, joka mut on sinne vienyt. Mut saunassa samaan aikaan, niin siellä tulee puhuttua.

Myös taksikuskit puhuu mulle normaalisti. Tai sekin riippuu siitä, minkälaisen kou-

lutuksen ovat saaneet. Jos ovat saaneet tiukan koulutuksen, niin se menee sillä putkella, mutta yleensä mä heitän ite niinku huumorilla reissun, koska ei siitä tuu mitään, että tuppisuuna ajaa autoo. Mä veistän huumorilla taksikuskit menemään. Semmonen tuppisuu ei pärjää mun kanssa tippaakaan. Minä heitän vaikka lekkeriksi, jos ei pärjää. Sen on pakko pärjätä.

Lääkäreissä taas on vieläkin niitä, jotka ei uskalla puhua mulle suoraan. Menevät vain mun henkilökunnalle puhumaan. Löytyy niitä vieläkin, terveyskeskuksesta. Jos mulla on jokin ongelma, sanovat heti, että puhuvat henkilökunnalle eivätkä mulle suoraan. Se muuttuu vasta sitten, kun ne antaa periksi, että saan ite tietää, mikä mua vaivaa.

On ihan semmosiakin lääkäreitä, jotka ei edes kato meitä vammaisia asiakkaita, vaan he ottaa henkilökunnan huomioon eikä ota asiakkaita ollenkaan huomioon. Ja istuu koneitten ääressä koko ajan ja höpisee koneelle eikä mulle ollenkaan. Sellasia ne on. Noi terveyskeskuslääkärit esimerkiksi on sellasia. En oo kyllä käynyt pitkään aikaan, mut ei oo tarvinnut käydäkään.

Mä en lääkärikammosta nyt mene yksityiskohtiin, mut mä oon saanut semmosen kammon niitä terveyskeskuslääkäreitä kohtaan. Teille se on niin helkkarin helppoa, mut kun menee pyörätuolilla lääkärille, joutuu heti selittään, mikä se on ja missä on mikäkin vika.

Se on sitä, että esimerkiksi kun multa leikattiin tyrä, niin lääkäri sanoi heti, että uskaltaako tätä leikata ollenkaan. Kun on vammaisesta kysymys, niin ne pelkää heti, että jos jotain tapahtuu, niin ei ota vastuuta.

Sellaisia ne on. Yleensä mut pelotetaan. Se tyrälääkärikin ei ottanut mua ollenkaan oikeana ihmisenä, vaan heitti heti, et uskaltaakos sitä lähteä poistaan ollenkaan. Se meinas, että ne ei rupee tekeen sitä ollenkaan. Ne piti siitä kokouksenkin, mutta sen jälkeen, sen kokouksen jälkeen, ne päätti yrittää ottaa sen pois sieltä. Ja ne onnistui. Siinä se on se vitsi. Tämä tarina on tosi.

En rupee tappeleen. Jos lääkäri luulee tietävänsä kaikki, niin mä olen semmonen, että kato koneelta vaan. Ei pysty niinku tekemään itseänsä, ei pysty sanoon mitään itte, vaan se lääkäri menee heti kysymään siltä, joka mulla on mukana, eikä multa. Ei multa kysytä yleensä mitään. Mä oon ihmetellyt sitäkin, mitä käytöstä toi nyt on. Koska mähän sinne menen tutkitavaks eikä se toinen. Mitä ne sitten kuvittelee – että mä oon kuin kone? Ehkä moni lääkäri luulee, että me olemme joitain koneita.

Kohtaamisen lisäksi toivon, että vammaisten työllistyminen paranee. Mun oma työhistoria on sellanen, että Laitoksessa oli leiritointia kesäisin ja työtoimintaa talvet, mutta ne työtoiminnot oli vähän semmosia ja tämmösiä, kaiken maailman pussituksia. Mä jouduin tekemään aika paljon toistenkin edestä työtä.

Tein Laitokseen myös monta kymmentä vuotta ilmaiseksi opetusvideoita. Eka tehtiin heti 1960-luvun loppupuolella, ja ne kesti 1990-luvun alkuun asti. Ei mulle selitetty, mihinkä niitä käytetään, vaan kysyttiin meikäläiseltä vain, että haluanko tulla mukaan kuvauksiin. Mä olin liian myöntävä siihen aikaan. Mä myönnyin kaikkeen siihen aikaan.

Esimerkiksi nostotekniikoista kaiken maailman opetusvideoita olen elämäni aikana tehnyt. Millä tavalla vammaista pitäis nostaa. Mua haastateltiin, että miten nostaminen olisi parasta mulle, että miten se tapahtuis.

Multa kysyttiin, miten vammaista käsitellään, kun ei tiedetty, miten vammaista käsitellään, silloin aikoinaan, ennen kuin mä sanoin, että antakaa sama arvo ihmisenä niin kuin normaalille ihmiselle. Normaali ihminen on samanarvoinen kuin me. Ajatelkaa meidät samanarvoisiksi.

Se senaikainen kuvaaja kävi kysymässä multa myös, että onko mulla halua kertoa, miten mä koen sen, kun mä oon pyörätuolissa. Miten mä koen sen niinku apuvälineenä.

Siellä Laitoksessa oli omat tv-kanavat. Ohjelmat tehtiin itse. Niitä mun videoita näyttettiin siis siellä ympäri koulua.

Ei niitä videoita ole varmaan olemassaakaan enää. Ei jäänyt itelle niistä kopioita eikä tule.

Se mun oleminen siellä Laitoksessa oli vähän sitä, että teet ilmaiseksi töitä niin paljon kuin kerkeet tekemään. Tulin vähän siihen pisteeseen, et onko meistä edes mitään hyötyä. Tuli vain mieleen, et onko mitään hyötyä. En mä tiä, mitä mä oon mieltä tosta. Likaisesta jutusta. Se on niin paska juttu, että mä en kerro sitä loppuun.

Myöhemmin, laitosaikojen jälkeen, sain tehdä alihankintahommia niin kuin edellä kerroin. Mä mieluiten tekisin jotain sellaista vieläkin. Mä oon jo 58, ei siin kerkee kauan oleen töissä kuitenkaan, mutta vielä vähän. Kaupunki on kuitenkin mennyt siihen, että ei. Vain virike-toimintaa. Ja sanotaan, että tee töitä ilmaiseksi, on niin korkea eläke, että ei makseta palkkaa.

Mun nykyinen työpaikka ei siis ole alihankintaa vaan juuri tota viriketoimintaa. Me ei tehdä oikeita töitä, vaan me tehdään talon sisäisiä hommia ilman palkkaa.

Taksi lähtee kello 8.15. Olen aamulla pirtee, pirtee ku peipponen, mut kun pitää nousta jo 5.30 pukemaan, että kerkee, jos itte pukee. Taksi tulee tosiaan 8.15. Kierretään paikasta toiseen hakemassa ihmisiä kyytiin, kestää, kestää päästä duuniin; taksi on perillä 8.45. Työpäivä on 9–14. Ruoka on välillä 10.30–12.00. Meidät on jaettu ruokatunnille niin, et se on riippuen päivän pituudesta. Siellä on ravintola siellä sisällä ja kaikki, me käydään ravintolassa syömässä. Noin 13.45–14 sit lähetään takas koteihin. Mä oon kotona 14.30.

Siinä on jonkinlainen päivärytmi niille päiville, että menen töihin ja oon siellä paikan päällä tietyn aikaa. Hengailen toisten työntekijöitten kanssa pitkin päivää. Käyn syömässä ja kahvilla ja joka paikassa. Joskus käydään ulkona. Läpänheittokin on yks työnteko. Ja mä esimerkiksi hävitän kaikki paperit siellä, silppuroin. Kaupunki antaa silputa kaikki paperit.

Tai sitten mä seison siellä telineessä tunti tai kaks. Pitää olla seisomatuessa tunti päivässä tai kaksikin tuntia päivässä. Mä en tykkää yhtään siitä. Siinä menee tunti tai kaksikin. Jos on huono päivä, menee kolmekin tuntia. Se vähän riippuu tilanteesta. Ei sitä voi eritellä, ei sitä koskaan voi eritellä, mitä kipujen kanssa tapahtuu, jos ei mene seisomaan.

Maanantaisin meillä on ollut lukupiiri. Erilaisia kirjoja käydään läpi. Henkilökunta lukee ääneen kirjasta, ja me sitten puhutaan sen kirjan perusteella, mitä tulee mieleen siitä kirjasta. Se on kaks eri asiaa, mitä tulee mieleen ja mitä ei tule mieleen. Me voidaan valikoida ite ne kirjat. Itse pidän seikkailuhommista. Itse kerrotuista jutuista. Tai sit mä kerron omiakin tarinoita vähän niinku mikä seikkailu tulee mieleen. Sekalaista kirjallisuutta oon ehdottanut sinne. Mä muistan kaikki *Seitsemästä veljeksestä*, mut mä en halua kertoa niistä puoliaakaan tässä. *Seitsemän veljestä* on tullut luettua kannesta kanteen. Aikoinaan kaiken maailman kirjat tullut luettua, kaiken maailman juttuja,

mut ei nyt, ei nyt, ei nyt missään tapauksessa. Tuleehan niitä tosin kuunneltua, kun mulla on kotona kuuntelulaite pöydällä. En mä nyt muista mitään, mitä siinä viimeisimmässä tapahtui. Ehkä voi olla, et se oli tylsä kirja. Mulla on useita satoja äänikirjoja. En voi tietää kaikkea.

Mutta siis se mun työpäivän kulku riippuu aina siitä, minkälainen päivä on. Aamusta menee sinne, niin menee kattoon päiväohjelmasta, että mikä on tilanne ja mikä on henkilökunnan tilanne silloin tai onko avustettavia ja tarpeeks avustajia. Se on sitä, että jos saa jonkin porukan mukaan, lähtee sen mukaan vaikka ulos, tai sitten lähtee jonkun ohjaajan kanssa tekemään mitä vain, riippuen siitä, mitä se päivä pitää sisällään. Elokuvaa tai sitten jokin muu juttu siinä sivussa. Saadaan päättää itte, mikä leffa katoaan. Ne, jotka pystyy päättään.

Se oli mulle aluksi vähän semmonen sokki, on vähän vieläkin, että pitää keksiä ite työtä. Ohjaajat siellä antaa rajat, mitä tehdä, mutta saa tehdä omaan tahtiin kaikki.

PÄIVÄTOIMINNAN OHJAAJA: Me ollaan Kaken kanssa huovutettu, tehty kortteja, avainnauhoja, siis kaikkia kausituotteita: ystävänpäiväks, jouluks, vapuks. Sitten Kake on tehnyt silppurihommia ja siivousta. Me ollaan tehty maan ja taivaan välistä kaikkea: betonitöitä, taidetta, maalausta. Sitten meillä on ollut kerran viikossa tällainen vähän niin kuin kokkikoulu, et me

tehtiin joitain joulutorttuja ja nakkipiiraita. Me ollaan tehty niin paljon, etten mä edes muista.

KAUKO: Siellä annetaan vapaat kädet liikkua, siis ite tehdä mitä milloinkin.

Silloin alihankinta-aikoina tehtiin töitä niin paljon kuin firmat antoi tehdä. Siitä sain jonkin maksun. Mutta sitten se päätettiin, kun tonne kaupungin viriketoimintaan muutettiin, niin sittenhän ne päätti, että ei maksa. Kaupunki maksaa vain sen ruoan. Ainakin toistaiseksi kaupunki maksaa sen, ei oo ilmoittanut mitään. Se kuuluu siihen työpaikkamaksuun, jota viriketoiminnasta maksetaan.

Yleensä oon neljä päivää viikossa siellä. Perjantai on kotipäivä, silloin käyn fysioterapiassa.

Meidän kesäloma alkaa aina juhannuksesta ja loppuu heinäkuun lopussa. Ainakin tänä vuonna oli niin, et se loppui vasta heinäkuun lopussa.

Toi työpaikka on mulla ainakin tästä vielä 65 vuoteen asti. En tiedä sitten, mitä sen jälkeen. Eläkkeellä pitäis olla sen jälkeen, mutta mähän oon kansaneläkkeellä muutenkin koko ajan.

Hauskaa pitää olla, että tykkää työstään. On tykättävä työstään, jos tulee tollasiin ilmaistoihin. Joka ainoa päivä tulee samat ihmiset vastaan. Aika pienet, aika pienet piirit siellä on kyllä. Mut töissä kaikki on mun kavereita. Kun

mä menin sinne, ne otti niin, että ei puhuttu ensimmäiseksi sitä, mikä mulla on, vaan puhuttiin kaikkea läppää ja heitettiin kaikkea läppää ja niin edelleen. Mä oon ite mukava niitä kohtaan, ja jos mä oon ite niitä kohtaan mukava, mä saan sen kohtelun itekin.

Arvostan valoisia hauskoja tyyppejä, jotka vetää mutkin mukaan vaikka väärinpäin, ja siellä töissä meillä on just sellasia hauskoja tyyppejä. Samalla aaltopituudella. Pystyy heittämään vitsin kuin vitsin joka asiasta. Se on päivästä kiinni, minkälaisen vitsin voi heittää. Jos mä oon väsynyt, tulee aika väsynyttä huumoria, semmosta puuromaista huumoria, ettei pitäis ollakaan, mutta toivottavasti ei tuu sanomista tosta. Mun mielestä se on semmonen paikka, jossa viittii heittää huumoria, ja niinpä mä heitän joskus niin raskastakin huumoria, ettei kukaan jaksa. Ehkä mun pitäis vähän miettiä, että mitä tulee puhuttua, koska eihän kaikki mee huumorin peräänkään.

Huumorilla kaikki kuitenkin pitää kertoa. Muuten tästä elämästä ei tuu mitään, tästä kirjastakin tulis synkkä kirja. Se on sitä, et kuin tämän elämän on oppinut elämään. Kuinka tämäkin juttu käsitellä? Ihmisen huumorintaju on määrätyn pituinen. Mä osaan vääntää kaiken pelleilyks. Vaikka mistä asiasta voi vääntää pelleilyks. Sen takia mä oon sanonut, et mä oon huumoriveikko. Huumori värittää kaikki ihmisten tapaamiset ja kaikki niin.

Mä oon saanut sellasen käsityksen, että olen liian valoisia. Niin kai joku joskus sanonut. En oo synkkää ikinä nähnytkään. Paitsi joskus oon. Jos on synkkämielinen, en sitä mainitse tässä. Se riippuu päivän teoriasta. Niinku käytännössä.

Puhutaanhan me töissä vakaviakin. Me ollaan puhuttu, mitä lakimuutokset tuo meille. Mitä uutta se tuo meille, niinku antaa meille käyttöön, ja minkälaiset määräysvallat meillä on, että missä mä esimerkiksi haluaisin asua.

Kun tää Asuntola rakennettiin 1980–1990-luvun taitteessa ja meidät ensimmäiset asukkaat valittiin, meitä haastateltiin radioon, televisioon ja lehteen, joka paikkaan. Vapautus-sana oli tullut julki, ja meitä haastateltiin, että mitä mieltä me itse ollaan laitosten purkamisesta. Tällaiset vammaisten asunnot oli silloin ihan uus juttu Suomessa. Eli silloin kun mä tulin tänne, niin tää oli ihan uus enkä mä tiennyt tästä paikasta yhtään mitään ennalta.

Nyt olen tässä näinä vuosikymmeninä kiertänyt kaikki nää Asuntolan talot ja osaan arvioida tilannetta paremmin.

Tilanne on yleisesti ottaen hyvä. Yökö on viidenkymmenen metrin päässä, jos tapahtuu jotain. Tuskinpa tapahtuu. Tai onhan mulla esimerkiksi toi sänky pettänyt. Tai sitten oon lähtenyt itte nouseen vessaan ja tippunut lattialle. Onhan noita tapahtunut, kaiken maailman pieniä kommervenkkejä. Riippuu, miten tuolil-

la ajaa. Se on katottava tarkkaan, että miten ajaa, että ei saa siinä tapahtuun mitään erikoista. Siis riippuen siitä, jos tuoli kestää. On sitä taksilla menty naapurin pensasaidan läpi, että viuhahti. Oli liukas talvella, ja invataksin kuski jätti taksin siihen mäkeen ja jarrut petti. Ehkä se oli karmea kokemus, mutta ei mulle tullut kammoa takseja kohtaan, se meni vain omalla painollaan. Läpi naapurin pensasaidasta että paukahti. Mutta ei se mitään, kun hengissä säilyi. Siitä päästiin eroon pelkällä säikäytyksellä.

Silti jos saisin nyt päättää, en asuis pät-kääkään tämmösessä talossa, joka ei ole rakennettu ollenkaan meidän ehdoilla. En mä osaa sanoa, mikä talo tää edes on. On tietysti montakin taloa, joita ei ole suunniteltu vammaisia varten, mutta tästä puuttuu nykyajan hommat kaikki. Esimerkiks tästä puuttuu vessat, tästä puuttuu omat pesutuvat ja kaikki, tästä kämpästä puuttuu keittomahdollisuudet, täällä mä en voi kokkailla. Täällä ihmiset kysyy aina, kun pitäis tehdä jotain tuolla yhteisvessassa, et oot sä jo valmis, et seuraavan pitäis päästä. Mä sanon, et oon mä valmis ollut 58 vuotta.

Tulevaisuus näyttää, missä sitä tulevaisuudessa pyörii ja mihin ne tulevaisuudessa rakentaa. Nää talot on rakennettu kaikki samalla kaavalla. En suosittele enää koskaan rakentaa samalla kaavalla kuin näitä on rakennettu. Eikä tällaista taloa voi nykyaikaistaa; tämän voi vain romuttaa. Rakentaa uuden johonkin muualle.

Ehkä tälle talolle tulee vähän liian rankaksi, jos mä sanon suoraan, et tää talo on susi. Ettei tuu mitään sanomista tälle firmalle, että on taas sanottu ohi määräyksen. Tää firma on säästöinen. Lisäksi Asuntolan porukka on vaihtunut, osa on mennyt rajan taakse, ei ne valita, mä vain olen jäljellä. Ei ketään paitsi minä ole alusta asti ollut.

Vammaisen ilmaisuudenvapaus ei oo aina helppo juttu. Täytyy aina ajatella sitä, että kelle uskaltaa puhua mitäkin.

Mut otettakoon vammaiset jatkossa suunnitteluun mukaan, sen talon suunnitteluun, mihin menevät asumaan tulevaisuudessa. Ne talon asukkaat, niitten mielipide painaa eniten. Ja sen tulee painaa eniten.

Mä oon toisessa paikassa nähnyt sellasen talon, jossa on esimerkiksi koneellistettu keittiö. Napista painaa, niin pöydät nousee määrättyyn korkeuteen, ja kaikkea muuta. Ajateltu pyörätuolille kaikki. Asunnot riittävän isoja, ja vaikka ne on kahdessa kerroksessa, siellä on niin hyvä hissi, ettei tarvi painaakaan. Robottihissi. Sähköiset vessat.

Ottaako ne mun eliniän aikana nämä jutut huomioon vai sadan vuoden päästä vasta? Että onko niillä varaa sitten sadan vuoden päästä vasta ottaa tää huomioon? Menneisyydessä ajateltiin niin, että kun vammainen on poistettuna, niin ei tarvi tehdä mitään. Nykyaikana pitäis ottaa vammaisenkin huomioon, että mitä tarpeita se todellakin kotonaan tarvitsee.

Silloin 1990-luvulla kun sain oman kämpän, se oli käänne parempaan. Nukuin paremmin, eikä kuka tahansa tullut kämppään ja vienyt tavaroita. Entisissä paikoissa oli saanut olla varpaisillaan koko ajan, et mitä löytyy ja mistä löytyy ja kenenkä tavarat mistäkin. Ennen mun levytkin katos. Ja mun stereot oli kiinni seinässä; kaikki oli pakko laittaa kiinni seinään. Ennen mulla oli telkkari kiinni seinässä, ettei sitä varasteta. Asuntolassa se on kiinni seinässä siksi, etten vahingossa ite pudottais sitä pöydältä alas.

Mutta kyllä mä nyt 2010-luvulla aistin, että tässä mun Asuntolan kämpässä on jotain, jotain sellasta, mitä ei nykyään tarttis olla ollenkaan. Yhteissaunakin vastassa heti seinän takana. Seinät murenee päälle. Tää yskä voi johtua jostain, mitä on tossa katossa. Ehkä tossa on jotain muutakin, mutta mä en saa kuitenkaan vaatia enempää, mitä minulle tarjotaan.

Silloin alkuaikoina puhuttiin, että mä saan ison kämpän. Mut kun mä tulin Asuntolaan, sanottiinkin vain, et sun on tyydyttävä. Nykyään mulla on kaks pyörätuolia, eihän ne enää mahdu mihinkään, mulla on laitteet ja pöydät vähän miten sattuu. Pitäis saada se isompi kämppä.

Mitä tuleman pitää, sitä ei tiedä kukaan. Tai munhan pitäis tietää. Pikkasen isompi kämppä kuin tämä kämppä. Jostain kaupungista, koska täl hetkel mä asun kaupungissa, mä en osais maalla

asua ollenkaan, sitä ei tiedä, mitä se tois tullessaan. Sitä ei tiedä kukaan, mitä se tuo tullessaan sitten tulevaisuus. Ehkei niitä mulle sopivia kämppiä ole olemassakaan. Sitä voi haaveilla, mutta sitä ei voi tietää etukäteen. Se riippuu kaupungista, minkälaiset tilat on.*

Mä asuin hiljattain vähän aikaa yhdellä toisella paikkakunnalla yhdessä Tilapäisasuntolassa. Siellä oli hyvä ilmapiiri. Vastaanotto oli lämmin, niin kuin asuntoloissa pitäisi ollakin. Kohtelu oli hyvää. Mä tajusin kaikki, mitä ne tarkoitti. Ottivat mut mukaan eikä jättäneet mihinkään asuntolaan. Lähetettiin lenkille, pyörättiin järven jäällä. Mä pääsin kerran sinne yksinkin yhen henkilökunnan edustajan kanssa, kun se lähti työntään. Siellä näki ikkunasta kaikenikäistä porukkaa, erilaista ihmistä. Mä olin siellä tasapainoinen.

Mutta kun se on niin lyhytaikainen yksikkö, en voinut jäädä sinne asumaan loppuelämäkseni. Se on vain tilapäispaikka.

Jos joskus tulee mahdollisuus siirtoon sinne, mä meen sinne.

Ihmisenä oleminen täällä Vantaalla... Mitä mä sanoisin. Se miten tää kaupunki käsittelee vammaisia, niin niillä on ollut väärä kuva meistä ja ehkä tulee oleenkin, koska kukaan ei uskalla kertoa totuutta. Vammaisena oleminen täällä on alun perinkin ollut vähän sellaista, että haetaan asioita mutta ei koskaan saada niitä läpi.

* Kauko on sittemmin muuttanut mielestään sopivampaan asuntoon.

“Oo tyytyväinen siihen, mitä saat”, ja sit kun et saa mitään, niin oo tyytyväinen siihenkin. Mä oon tullut vähän siihen tulokseen. Ehkä se on niin. Kaupunki on kaupunki. Tehkää niin kuin kaupunki haluaa. Älkää tehkö niin kuin itte haluatte.

Jos mä haen jotain avustusta kaupungilta, ne epää sen aika useasti. Mitä mä voin siihen sanoa, kun mä luulen, et kaupunki pimittää aika paljon juttuja. Kaupunki on vähän niinku -. Uskaltaako sitä sanoa, että kaupunki on sitä, mitä se on: haistakoon paskan, ihan oikeasti. Ehkä mun pitää myöntyä tohon, että kaupunki on kaupunki, eikä vaatia liikaa. Alkaa olla vähän sitä, et kaupunki on kaupunki, kaupunki tekee, mitä haluaa.

Vammaiset pitäis pistää itte ajamaan, mut se on sitä, et kun ne ei uskalla sanoa ite, mitä ne ajaa takaa. Mä olen sitä mieltä, että ihmisen pitää saada kaikki, mitä on luvattu. Kaupunki on silti vähän sellanen, että tulee kun tulee ja minkälaista. Mun tuolin hankkiminenkin oli vähän sitä, et tulee, jos on rahaa, vaikka tuoli pitäis saada apuvälineenä käyttöön niin kauan kuin elää.

Mä ostan itte kaikki kamat. Omillani. Ostan ne edelleen itte. Riippuu tietysti tilanteesta, miten ne kestää.

Patjankin joutuu ostaan itse.

Mä käyn kerran viikkoon jumpassa, käyn mä fysioterapiassa, mutta mitä siitä mitään kirjoittaa, Kela rahoittaa sen nykyään. Liikunta on hyväks, ainakin mulle. En mä tiedä terveelle, mitä se on. Rääkkiä? Mulla pitäis olla 53 kertaa vuodessa jumppaa. Riippuu tuolista, tulee lihakset kipeiksi.

Uinnitkin maksaa Kela. Mä en maksa mitään niistä, mä saan ilmaisen uinnin joka kerta, kun siitä puhutaan.

Avustajaa mulle on tarjottu vaikka minikälaista, mutta mä en ota enää riskiä, pidän vain Pitkäaikaisen avustajan. Ei ne muut tulleet ajallaan koskaan, tulivat silloin, kun niitä huvitti, ei edes ilmoittaneet paikalletulosta mitään. Sitten hävis ja lähti muualle tosta noin vaan eikä ilmoittaneet mistään mitään.

Kuntouttavat kesäleirit menee mulla edunvalvojan kautta. Että jos mulla sen mielestä ei oo tilillä tarpeeks rahaa, en voi lähteä. Se on niin, että joka kesä kun sinne leirille pääsis, niin olisin virkeempi syksyt talvet, mutta se maksaa niin pirusti, ettei sinne joka kesä viideks päiväks kai pääse.

Ensimmäisen tietokoneen mä pyysin meidän yhdistyksen kautta, ja ne antoi jonkin pelikoneen. Mä sanoin, että eihän tolla tee mitään, kun ei ole mitään kunnon pelejä eikä oikein mitään muutakaan. Sitten mä sain mun veljeltä koneen, ja sitä sitten yli kymmenen vuotta käytin, ennen kuin tää nykyinen kone tuli. Internetiin pitää mennä omalla koneella,

talon koneella ei pääse internetiin. Oma kone täytyy olla, jos täytyy mennä. Siis kaikki aseet ettiä omalta koneelta, mitä haluaa tehdä.

Mä oon sitä mieltä, et kaupungin vammaispalveluihin pitäis joku vammainen pistää väliin, joka osais sen hommansa. Ei mua, mut joku, joka osaa sen hommansa hoitaa. Moni on varmaan jälkeinpäin sitä mieltä, et mun pitäis mennä sinne puhuun, mut en mä itteeni tarkoita. Joku, joka on samas pistees, voi mennä itte puhuun sinne, et miten vaikeaa tää vammaisena oleminen on täs kaupungissa, kun kaikki ajetaan alas.

Miksei vammaiset voi mennä itte päättään asioita kaupungille? Miksei koskaan pyydetä vammaista mukaan päättään asioita, kaupungin asioita? Ois joku edes, joka tietäis vammaisten asiat kaupungilla oikein. Se on sekasikiö se koko nykyinen systeemi, ei siitä sen enempää. Kaikki sekaisin, toimistot menee sieltä sun täältä ja hakekaa paperit sieltä sun täältä ja viekää paperit sinne sun tänne eikä katota ollenkaan, mitä papereita tarkoittaa. Mua epäilyttää, että vaikeammaks vain menee tän jutun jälkeen, koska tämä juttu tulee tällaisenaan tähän.

Miksi asiat ajetaan tohon pisteeseen? Ettei oo ensimmäistäkään vammaista kaupungilla. Kaupungilla pitäis olla ainakin pari henkilöä, sen tietävät itte, mitä ajavat, omatkin asiat, mitä pystyvät ajaan, ja mistä köydestä vetää, mut siihen se menee, et kaupunki ei uskalla tehdä niin.

Tyytyväisyyskyselyjä ei kaupungilla ole. Sellasia ei ole ollenkaan eikä tule varmaan koskaan olemaankaan. Enkä mä tiedä, miten tää pitäis hoitaa tää kaupungin politiikka oikein päin. Täällä homma purkitetaan vähän toisinpäin. Homma hoidetaan niin, ettei oo mitään sanottavaa. Hyssytellään vaan, et hys hys hys, kaikki on hyvin, vaikkei olekaan. Mä oon tullut siihen tulokseen.

Lukekoot tämänkin jutun tästä kirjasta sitten.

Tänään puhuttiin telkkarissa jotain siitä, et jos laki menis läpi, niin ei tulis huomioon vammaisen etuja. Ja jos ne huononee, niin kaikki meidän tulkit ja kaikki lähtee varmaan barrikadeille. Sen takia se meni eduskuntaan, että ne ei putois pois.

Jos se menee läpi, mitä lakiin on suunniteltu, taksit huononee vielä enemmän. Palvelua ei saa mistään, jos se alkaa meneen siihen, että kuka tahansa saa lähteä kускаamaan. Ainakin kaverit sanoi, et se huononee aika paljon. Ja mä uskon sen, että kaupunki kilpailuttaa jatkuvasti. Mä en oikein tykkää siitä, että me ollaan mitään kilpailuvälineitä.

Sote tulee, pitäis olla, mutta mä epäilen, että tää ei muutu mikskään. Mä oon sitä mieltä että tulee sekava koko systeemi, että ei lähettäis ollenkaan siihen systeemiin mukaan. Oon nähnyt elämässä monia näitä muutoksia. Se on ihan peestä, jos kaikki pitää muuttaa. 1990-luvulla-kin tuli lama muutosten keskelle.

EU vois ottaa jokaisesta maasta yhden vammaisen sinne pääkallopaikalle kokoukseen. Tekisivät semmoisen EU:n vammaisjaoston sinne. Vammaiset vois sitä kautta vaikuttaa EU:n asioihin. Tulee oleen vähän tiukkaa, mut en mä tiedä, onks täs maailmassa vähän tiukkaa muutenkin.

Ainakin Suomen hallitus pitäis heittää ympäri ja laittaa siihen puolet vammaisia ja puolet tavallisia ihmisiä, että pystyvät ajamaan vammaisten asiat.

Lakeja helpommaks. Elämää yksinkertaisemmaks. Esimerkiks kun menee tonne johonkin rakennukseen, niin niissä ei ole noita pyörätuolihommia otettu huomioon ollenkaan. Sanotaan vaan, et ei ole mitään, millä menee sinne rakennukseen sisään. Ne pitäis muuttaa ensimmäiseksi siten, että pitäis saada toimimaan. Meidänkin hommia vastaamaan eikä pelkästään kävelijöitä varten. Suomessa on montakin rakennusta, mitkä pitäis rakentaa helpommin, et pääsis sisään.

Ennenhän piti aina soittaa paikkoihin, ennen kuin pääsi ollenkaan pyörätuolilla. Soittaa, että mahtuuko sinne.

Nykyään jos vaikka leffaan menee, saa mennä normaalin kohtaan, mutta siitä otetaan penkki pois.

Hartwallilla jääkiekko-otteluissa taas se menee niin, että mennään sinne taakse poliisi-

en kanssa. Poliisit seisoo siinä pyörätuolikatso-
mossa. Järjestäjät yleensäkin. On siinä monet
mutkat matkassa. En mä kerro niitä. Sen voitte
arvata itte, miten vaikeeta sinne on mennä, jos
ei oo paikkaa. Sehän riippuu siitä, miten täys se
on, ja se riippuu järkkäreistä. Siitä ei voi puhua
etukäteen mitään.

Pitäis päästä ylittää kaikki rajat, mitä
pyörätuolissa pystyy tekeen. Kun istuu tuolissa,
ne luulee, ettei pysty tekeen mitään. Menis näyt-
tään niille, et pystyy. Tosta noin vaan. Mitä ne
kuvittelee, että mä en pysty tekeen. Menis näyt-
tään, et mä pystyn tekeen!

Yleensäkin vammaisten asioista pitäis
tehä vähän julkista. Tää kirja kertoo, mitä tää
homma on. Nyt kun mä meen ja puhunkin salat
auki, niin mitä sitten tulee tapahtumaan? Tulee-
ko mun kohtelu muuttuun täällä? Mä ajattelen
sitäkin, että tuleeko kohtelu muuttumaan.

Politiikka sinänsä ei kiinnosta mua. Su-
kulaiset kyselee, et jos mä oisin pressa, niin mitä
mä tekisin. Koko maa olis vähän toisenlainen.
Vammaispolitiikkaa. En mä tiiä, mitä mä teki-
sin, mut enemmän vammaispolitiikkaa. Kaikki
vammaisat, mitä pystyvät puhumaan, pistäisin
kaikki tonne eduskuntaan. Kaikki muuttuis. Ei
ole valtaa eikä sitä tulekaan, mutta kuvitella voi-
daan, että mä pistän kaikki puhuvat vammaiset
politiikkaan. Ja ite itelleni puheenjohtajan nui-
jan. Pistän uusiksi kaikki, kaikki asiat uusiks.
Mut multahan sitä ei oo kysyttykään.

Politiikka halleluja, mun pitäis olla politiikassa mukana ite, et mä tietäisin, mitä se on, mut ei, ei tällä hetkellä.

Yhdistyksiin mä kyllä aina meen, jos mua pyydetään. Totta kai mä meen yhdistystoimintaan, jos mä kuulun yhdistykseen. Yhdistystoiminta tulee jatkuun niin kauan kuin mä hengissä pysyn. Aika paljon yhdistystoimintaa on ollut.

Nuorena liityin Vammaisurheiluliittoon, mut se vähän jäi, koska mä en ikinä ollut siellä missään enkä saanut ääntäni kuuluviin.

Oon myös ollut pistämässä kasaan Me Itse -yhdistyksen paikallisryhmiä pääkaupunkiseudulla. Täällä Vantaallakin olin ensimmäisessä Me Itse -yhdistyksessä, mutta en tehnyt mitään, kun en mä saanut mitään läpi. Me jauhettiin samoja juttuja koko ajan. Me puhuttiin paljon muusta, ja kahvitauolla me vain puhuttiin, sellaista puheensorinaa, et mitä pitäis tehdä, mitä ei pitäis tehdä. Kun rahoitus meni myttyyn, se meni myttyyn, koko systeemi meni puille.

Sehän hiljattain perustettiin tänne uudelleen. Olen taas mukana.

Tuskin mä ikinä itte meen siihen puheenjohtajaks, koska mä en halua. Pitäis osata kaikki tehdä koneella, kirjoittaa, pitäis osata kaikki tehdä itte. Mä en usko, että mä pystyisin ite kirjoittaan yötä päivää niitten juttuja. Mä

joutuisin yöllä kirjoittaa kaiken. Puhtaaks kaiken maailman pöytäkirjat. Siel pitäis olla vaalit ja kaikki, ja kuka sen voittais, niin sitten tulis siitä se puheenjohtaja. Mä en usko, et mul olis valtaa. Tuskinpa tulee ikinä. Ikinä sitä en tee. Vielä kun ne on ne kokoukset eri puolilla maata ja pitäis lähteä järjesteleen niitä ja kaiken maailman Raha-autosta* kaiken maailman rahoitusta.

Vantaan Kehitysvammaisten Tuki ry taas on pystyssä vanhempien avulla. Kaikkien vanhemmat on siellä paitsi meidän mutsi, se ei oo. Mä oon ollut Tukiyhdistyksessä niin kauan kuin mä olen ollut tässä asuinpaikassa. Tykkään käydä kokouksissa, kun saan puhua suun puhtaaksi. Ja joulujuhlat on käyty läpi kymmeniä vuosia. Karaokediskot ja kaikki.

Vantaalla pitäis yhdistää voimat. Kaikki saisi enemmän vaikutusvaltaa, jos niillä ois jostain isompaa jonkin toisen yhdistyksen kanssa tekeillä. Vammaisten olotilat pitäis muuttaa. Toivon että muutkin ottaa vaarin tästä jutusta eikä vain sitä, että mun täytyy puhua suuni puhtaaks. Ottakaan vaarin kaikki vammaisten vanhemmatkin. Perustakaa oma yhdistys siihen Tukiyhdistyksen rinnalle; ne saa äänensä kuuluviin, mitä ne on mieltä. Tai sit kaikki yhdistykset pitäis yhdistää samaks ja ajaa kaikki vammaisten asiat saman katon alla.

* Raha-automaattiyhdistyksestä, tätä kirjoitettaessa osa Veikkaus Oy:tä. Avustushakemukset käsittelee nykyään STEA (Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus).

Siis mihinkä tämä maailma menis, kun vammaiset sais enemmän valtaa käyttöönsä! Ihmisten täytyis miettiä, mitä menevät puhumaan, ettei tule mitään väärää kuvia meidän elämästä ulos. Tulisivat saamaan tulevaisuudessa enemmän ääntä julki.

Ne vammaiset, jotka uskaltaa puhua, ne tietysti puhuu, mut ne jotka ei uskalla puhua, on mykkiä kuin mitkä. Ja tulee oleen. Tulee oleen mykkäkoulu.

Mä oon sitä mieltä, että ei mitään hysyttelyä vaan tehkööt kuin esimerkiks minä olen tehnyt tähän asti. Uskaltakoot tuoda esimerkiksi julkisuuden kautta julki itseään, eihän tiedä, mitä sitten tapahtuu. Hä! Mä en pelkää ketään.

Muut ei aina uskalla antaa palautetta, joten kaipa sit koko mun elämä on heittänyt mut, et mun pitäis hoitaa se homma. Eihän palvelut muutu, jos ei uskalla puhua ääneen.

Mun kantani on aika massiivinen. Se on, että tarttukaa elämään kiinni. Tartu elämään niinku sillä hetkellä, niin näet, mikä se on. Vammaisen täytyy saada ittensä julkisuuteen. Mene reippaana ja sanot ite, mitä haluat. Ei kannata jäädä mun sanoihin kiinni, että mä oon sanonut sitä sun tätä. Jos semmonen tulee eteen, niin voit oma tahtosi, mene oman tahdon mukaan ja se siitä. Se on aika massiivinen juttu. Jos ei uskalla mennä, niin ottaa vaikka vanhemmat tueksi. Mutta mä antaisin semmosen ohjeen, että mene ihan itte, yritä saada ittestäs niin hyvä kuva julkisuuteen, ettei tarvi jännittää.

Anna aina hyvä kuva itestä. Mulla on ollut myöskin huonoja kuvia, mut mä en ikinä anna kuin hyviä. Mä yritän saada positiivisia kuvia itestäni julki. Teoriassa kyllä uskaltaa puhua mitä vaan, mut en mä käytännössä uskalla puhua mitä vaan, koska ei ihminen ole mikään kone, ei vammainen oo mikään kone. Mä oon edelleenkin sitä mieltä, että ihmiset, ottakaa kaikki vammaiset huomioon, että mitä missäkin on, koska nekin haluaa kait julkisuutta, vaikka mä en tuo tässä heitä kaikkia julkisuuteen. Itsestäni olen kyllä tehnyt julkisen tähän asti, kaikki on tosi.

Mä vielä lisäisin tohon, että ei pidä jäädä laakereille makaamaan. Aja ittes samaan pisteeseen kuin mä ite oon ajanut itteni samaan pisteeseen!

Moni vammainen ei uskalla tuoda julki, mitä ajattelee, vaan pitää kaunistella kaikki. Tästä mun elämäkerrasta ei kuitenkaan tullut mikään hullunhauska kirja. Mun oma elämä on ollut rajua jo pienestä pojasta lähtien.

Elämä on rankkaa, jos ajattelee sitä. Niin. Mä oon elänyt rankan elämän. Jos uskalltaa sen kirjoittaa, niin uskaltaa kaikki kirjoittaa.

En tiiä sitten, mihin vaikeuksiin mä joudun tän kirjan suhteen sen jälkeen, kun tää tulee julki. Hauska nähdä, mitä tapahtuu!

Vammaisille tulevaisuus. Tämän kirjan tarkoitus. Kannustan positiivisuuteen.

Mennä eteenpäin vaan eikä jäädä paikalleen koskaan. Mä aion niin kauan mennä eteen, kunnes mä oon löytänyt kaiken itestäni ja toisesta ihmisestä.

Ja mennä eteenpäin.

5 TAIDE JA IHMISLUONTO

Sanokaapas ykskin juttu, mikä pitää mut koossa. Sanokaa se yks juttu, mikä pitää mut koossa. Se pitää pitää. Se on taide.

Taiteenteko ei ole koskaan vaikeeta, jos on terve ajatus mukana. Se voi olla, että se menee sekavaksi, jos siinä on kaikki mukana, mutta se on mulla vahvin niin, että on kaikki mukana.

Laitoksessa sanoivat meille, että tuokaa itte ittenne julki tekemällä jokin esine, niin mä tein sit jonkin esineen, mutta en mä muista, minkä esineen. Mut sitä teki vaikka minkälaisen esineen. Niin, sitä voi tehdä vaikka minkälaisen esineen vaan! Mutta en suosittelen tekemään kaiken maailman taideteoksia, se on aika vaikeeta, jos pöydälle nostaa. Riippuu, mitä tekee ja missä tekee.

Laitoksen piirustustunnilla ne huomasi, että mä ymmärrän. Ne sanoivat, et lähe kehittään sitä, mutta mä sanoin, että mä en kehitä mitään. Koska ne oli opettajia, jotka sanoivat, että mun pitäisi kehittää sitten sitä, mä sanoin ”en ikinä”. Ja tässä ollaan edelleen, et mä en oo kehittänyt sitä.

Minä en suunnittele, mä teen aina suoraa päätä. Suunnittelu tappaa ajan, ja mä vain turhaannun liikaa, jos en sitten saakaan mitään aikaiseks. Muut voi suunnitella monta päivää,

mutta mä en oo tehnyt sitä, en monta hetkee, ei. Töissä mä yleensä teen niin, että mä edellisen päivän oon miettinyt sitä, et miten sen toteuttaisi, ja mennyt töihin ja toteuttanut sen.

Yleisesti ottaen kuitenkin toteutan kaiken taiteeni saman tien enkä jätä niitä itumaan mun päähän. Ne tulee silmänräpäyksessä vain silmän eteen, ja sit mä teen ja toteutan ne ja saan toteutettua. Silviisin mä teen ne kaikki. Silviisin ne on kaikki tehty.

Jos mä teen niin, et mä kyselen henkilökunnalta neuvoja, mä meen monesti sekaisin. Mä oon niin salaperäinen, ettei kukaan tiedä. Ja tulen olemaan. Vaikea tapaus. Oon niin vaikea tapaus. Teen ja meen näyttään. Näytän niille itse, mitä pystyn tekeen, mitä en.

Työkseni joskus meinaan vielä maalata mutta en ammatikseni ainakaan. Se on eri juttu. Ja kotonani mä en mielelläni maalaa, jos ei oo pakko. En tuo töitä kotiin.

Maalaukset pitää mut tasapainossa. Jos savitöistä puhutaan, niin ne ei pidä tasapainossa, vaan mun pitää päästä käsillä tekemään jotain, mitä ei tavallisesti tee. Se on niinku kaksipiippuinen juttu.

Savitöitähän mä olen harrastanut ihan lapsesta lähtien. Melkein liukuhihnalta koko ajan. Käsillä tehnyt ja dreijalla ja kaulimella pöydällä ja vaikka mitä. Kunkin paikan tyylin mukaisesti. Eka ne raakapoltetaan, sit värjätään, sit poltetaan. Ei tiedä etukäteen, mitä tulee tapahtuun.

Kymmenet vuodet tehnyt savitöitä, niin voitte kuvitella, eikö sitä vois tehdä melkein kuin ammatikseen. Mä oon kuitenkin sitä mieltä, et harrastuksesta ei voi ottaa ammattia. Niinku esimerkiksi keraamisia kahvikuppeja kuvittelin tehneeni, muttei siitä tullutkaan mitään. Mulla on muutama esine niin, että mä oon kuvitellut tehneeni kahvikupin, muttei ne oo lähellekään sitä.

Mä tein käyvän kellonkin. Viimeks mä tein veneen. Se oli tilaustyö, mun piti tehdä siitä purjevene, eli se niinku lähti tilaajan pyynnöstä. Siinä meni vuosi, ennen kuin se oli valmis. Jos tekee pitkään kestävän jutun, niin se kestää. Aloittaa keväällä ja lopettaa talvella, saattaa olla että se kestää koko sen ajan, mitä tekee.

En mä nyt oo tehnyt ainakaan puoleen vuoteen isoja töitä. Ei oo paikkoja. Sekin paikka loppui siellä, missä mä kävin. Se paikka loppui. Kun ei ollut vetäjää. Ne meidän taidepaikat vaihtuu koko ajan.

Tulevista keramiikkakursseista en tiedä. Vai menenkö ollenkaan, se riippuu siitäkin. Ja onko mulla enää aikaa sellaiseen hölmöykseen. Nykyään sitä ajattelee, onks enää järkeä tehdä mitään, kun ei saa myytyä mitään, ei saa tehtyä mitään, ei oo ideoita, ideat on loppu, ideat pitää keksiä itse. Ideat loppuu! Pitäis alkaa myymään, mutta kovalla hinnalla kukaan ei osta niitä. Sen hinnan voi päättää ostaja itse, sitten kun jos ostaa. Se on oikeestaan asiakkasta kiinni, että

maksaako se niin paljon vai jääkö se maksamatta. Mut jos ei edes oo kiinnostunut, niin ei voi tietää.

Mä vein mun savitöitä työpaikalle, et ne myis ne eteenpäin, vähän heitin niitä sinnekin myyntiin. Mut ne sanoi, ettei ne lähe siihen. Ettei ne saa talossa siitä projektista mitään irti. Silloin oli puhetta, että ne sais niinku puolet, jos mä menisin ja möisin niitä työpaikalla, mut siitä ei tullut mitään, koska ne kieltäytyi sitä tekemästä. Ne jatkojalosti ne. Ne meni jatkojalostukseen. Lasitettuja purkkeja ja kaiken maailman kelloja ja kaiken maailman. Tiedätte mitä on jatkojalostaminen. Ne on jatkojalostaneet niitä mun töitä. Tyypillistä. Ja joitain muita mun tekemiä esineitä on mennyt mun kuvataidekerholle. Tein sinne heijastimen. Muumiheijastimen. Muutaman kappaleen. Sellasen maalauksen tein langan kanssa, että piti lanka kastaa ja maalata sen mukaan.

Mä osaan tehdä maalauksen kuin maalauksen. Voin mä maalata puullekin jonkun ihmisen muotokuvan valokuvasta. Jonkun ihmisen kasvokuvan. Töissä tulee piirrettyä ihmisten muotokuvia. Piirtää sen muotokuvan valmiiks, sitten menee ja maalaa sen sen jälkeen linnun näköiseksi. En oo tuonut himaan koskaan muotokuvia enkä tuokaan. Töissä teen niitä.

Tyypillisiä aiheita? Linnusta kuin linnusta teen, pöllöstäkin teen ihan omannäköisensä kuvan, mut se on vaikee, se on vaikee piir-

tää, voin kertoa. Se riippuu, mitä mä saan tehtyä töissä tai vapaa-aikana. Mä teen, mitä mä teen, se riippuu paikasta. Jos on iso kasa aineita, kyllä mä voin tehdä vaikka minkälaisen linnun muotokuvan tai veneen tai jonkin savesta tai jotain. Riippuu, mitä. Se on vetäjästäkin kiinni.

Oon mä aikoinaan maalannut autojakin, mutta mä en voi tietää, missä ne on nykyään. Siis pienoismalleja. Me rakennettiin lentokoneenkin pienoismalleja pienempänä. Rekan nuppeja pienempänä. Piirtelin rekan nuppeja ja kaikkea. Löytyi sieltä kaikki, meidän pihalta löytyi silloin kaikki.

Mä purkasin kaikki kellot pienempänä. Ja yritin rakentaa uudestaan. Ennen kuin mä linttasin vähän ne! No, en kerro sitä. Sen takia mä meinasin yhtenä hakee kellosepäks.

Aloitinhan mä puutöitäkin, Opistolla. Linnunpöntöstä leikkuulautaan, veistotunnit tehtiin kaiken maailman leikkuulautoja ja kaiken maailman esineitä, niistä on osa kotona ja osa missä, mä en tiedä, missä osa onkaan. Saatiin tehdä vapaasti, mut saatiin tehdä myös myyntiin niitä.

Olen harrastanut aikoinaan jopa pistohitsausta. Niin kuin kuviohitsausta. Oli hyvin hankala hitsata tuolista käsin, mutta täytyi kaikki saada kokeilla. Niinku vanhojen autojen maalaamista. Mä väritin paperille, minkälaisen auton ne haluaa, ja sitten ne toteutti sen. Paperille tein joskus värisuunnitelmia. Mutta nekin

jäi. Nykyisessä työssä ei välttämättä tarvi käyttää värejä. Värisilmän käyttö on vähän jäänyt.

Oonhan mä tehnyt ikkunamaalauksia ja lasimaalauksiakin. Silkkiä tehnyt silkkimaalauksen väreillä, ei tavallisilla. Se pingotetaan se silkki. Ehkä se pitää sitten julkituoda tässä sekin taito. Se oli aikamoista työntekoa, kun piti värit sommitella niin, että ne sopii yhteen, ja raja-aine oli semmosessa pötkössä.

Kuvataiteessa mulla ei ole mitään yksittäistä taiteilijaa, joka olisi mulle tärkeä, koska mulla ei ole kuin oma pää. Omasta päästä vedän kaikki.

Mulla on myös se periaate, että tehdään, mitä tehdään. Tehdään mitä vain, pannaan vaikka koko talo täyteen maalauksia, seinämaalauksia tai jotain muuta. Täällä Asuntolassakin pitäis olla eri maalauksia. Seinät täynnä maalauksia niin kuin ennen vanhaan. Silloin kun sai maalata ikkunaankin esimerkiksi jonkin piirroksen. Tai lasimaalauksen.

Mulle uiminenkin on taidetta tavallaan. Uudessa mä olen veden sisällä. Se vetää mua puoleensa, vaikkei sitä voikaan niin sanoa. Se on aika laaja juttu. Vesi kuin vesi. Maalla ei pysty tekeen mitään. Maalla on kuin kuollut kala. Mut kun veteen pääsee, niin pystyy. Kun saan olla itte veden sisällä.

Vesi on mulle elementti eikä mikään pelkkä mun liikuntaelementti. Uimahallissa

mulla on ohjattua harjoittelua koko ajan. Systemi on erikseen. Kilpauinnissakin vesi on niitten uimareiden työmaa. Ja elementti on erikseen. Etenkin luonnonvesissä uinti.

Mitä tulee mieleen järvestä? Ilman muuta Suomessa on enemmän järviä, koska Suomessa on kesällä kiinni uimahallit. Toissa kesänä Leirikeskuksessa sain ohjaajilta leirikirjeeseen mun oman järviuintijutun, joka tulee nyt tähän kirjaan:

Kauko, millainen leiriviikko sinulla tuntuukaan olevan takana. Kävimme kanssasi järvessä vilvoittelemassa jonka kerroit olevasi elämäsi ensimmäinen kerta, ja istuimme kainaloittain saunan ylälauteilla. Mahtavaa! Myös hersyvä naurusi raikasi Leirikeskuksessa vitsien lentäessä. Meistä ohjaajista (ja tietty leirikavereista) oli super upeeta saada sunlainen hauska jätkänpätkä meidän kanssa viettämään leiriviikkoa, kiitos kun vaikutit kaikkiin meihin ihanalla valoisalla energiallasi. Ensi kertaan Kauko! Hyvää loppukesää ja haleja Leirikeskuksen ohjaajilta! :)

Se on tosi kuin vesi. Tää tuoli työnnettiin järveen ja sitten otettiin mies niinku järveen. Niin! Mies heitettiin järveen. Kun mä sanoin, etten mä oo ollut ikinä järvessä. Ne päästi mut veteen. En mä ajanut veteen – ne työnsi mut veteen. Tuoli oli järvessä. Se on kyllä tosi ku vesi.

Se on aivan erilaista uida järvessä kuin uimahallissa. Saa vapaammin liikkua, eikä tarvi olla toista ollenkaan siinä, että tulee toinen vastaan. Uimahallissa taas tulee toinen vastaan.

Kyl mä oikeestaan tiedän, mitä tulee vastaan järvessä. Jos se on synkkä vesi, ei nää läpi, mut mä tiedän, mitä se on, ja on pidettävä vain pinnalla, ettei käy kalpaten.

On monta juttua, mitä järvessä pystyy tekeen mutta uimallissa ei pysty tekeen. Järvivesi ja uimahallin vesi on eri juttu, koska uimahalli on uimahallin pituinen ja se on eri pituinen juttu. Järvi on laajempi käsite. On laaja käsite. Se on paikan tavalla, ja enempää mä en kerro, koska se on paikan tavalla.

Veden pelkoa, sitä ei ole koskaan eikä tule koskaan olemaankaan. Pelko on tehty voittamaan. Se pelko on sitä voittamista. Uskallan tuoda itteni julki vedessä enemmän kuin maalla, koska mä oon erilainen vesipeto. Kun mennään veteen, mä oon kuin vesipeto. Te tiedätte, millainen vesipeto on.

Vesi on elementti mulle, mut teille muille ihmisille se on pelkkä vesi. Elementti on elementti. Siihen mä en sano sitten sen enempää.

Mutta on se niin, että uimahallissa uiminen kuuluu myös mun harrastuksiin. 25 kertaa käyn vuoden aikana. Kesätauko on aina elokuun alkuun asti ainakin, mitä ne kaupungin uimahallit nyt on yleensä kiinni, en tiiä. Talvet ne on auki, kesät kiinni. Tällä hetkellä käyn uimassa hallissa, jossa saa vesihieronnan kaupan päälle ja saa päättää, mihin saunaan menee, meenekö höyrysaunaan vai tavalliseen saunaan vai turkkilaiseen saunaan vai mihin. Siellä tavalisessa saunassa mä oon yleensä käynyt, en oo mennyt tutkimaan, mitä on esimerkiksi turkkilainen sauna. Se on harvinaista, jos mä meen tutkimaan.

Olen saunahiisi. Löylyä pitää heittää kunnolla, jos aikoo nauttia lämmöstä. Se voi olla päivästä kiinni, että meenkö mä ensin saunaan vai meenkö uimaan suoraan. Mieluummin saunaan uinnin jälkeen, se on nautinto.

Kuten luonnonveden merkitys ja uimahallin merkitys, luonnon merkitys ja kaupungin merkitys on eri juttu. Kesät käyn leiripaikassa, se on ihan luonnon keskellä koko paikka, ja kun kaupunkiin tulee takaisin, se on taas ihan eri juttu.

Mä oon myös sitä mieltä, että luonto on eri juttu kuin eläimet. Luonto on eri juttu kuin eläimet. Koska eläimet on eri juttu kuin luonto, vaikka ne on luontokapistuksia. Luonto on eri juttu kuin eläimet, koska eläimet on hauskoja; on hauska kattoo, minkälaiseks ne muuttuu.

Kaikki eläimet on ookoo, niin kauan kuin ei rupee lähenteleen, liian tuttavalliseksi. Käärmeet tosin jätän väliin. Ratsastusterapia-kurssilla olen mennyt hevosellakin. Se oli 1995, silloin, kun Suomi voitti maailmanmestaruuden. Mä kävin paljon hevosen selässä, joka päivä. Selkä ei kestänyt, mä jouduin lopettamaan. Olinhan mä aika nuori silloin, mut se oli aika-moista pommitusta.

Täällä Asuntolassa ei ole omia eläimiä eikä tuu; täällä pitäis muuttaa kaikki eläinystävälliseksi, kaikki.

Pulut on vähän eri juttu, linnut on eri juttu. En minä lintuja rupea erittelemään, kaikki eläimet kuuluu luontoon, en mä rupea erittelemään niitä, se on sen mukaan, mitä tulee mieleen. En mä rupea eritteleen niitä, siinä menee ikä ja terveys, jos mä rupean eritteleen.

Mulle luontoa on kahta laatua. Siis kah-ta eri laatua. Luonto ja minä erikseen ja oikea luonto. Tämä on oma luontoni, mutta luonto, joka ikkunasta näkyy, on eri juttu.

Mulla on siis vähän sellainen luonto, että ihmisen luonto on vähän eri juttu kuin toi kasvava luonto tuolla ikkunan takana. Ja eläimet. Luontoa on, jos menee maaseudulle, ja tää kaupungin luonto on eri juttu. Siellä on lehmiä, mutta kaupungissa ei ole lehmiä. Tai on niitäkin, mutta ne on eri juttu, eri paikassa. Ne yleensä teurastetaan ja syödään kaikki.

Jos lähtee mettää ettiin kaupungista, niin se on ihan turha lähtee, eihän näillä puutilkuilla pysty. Laitos oli vielä 1960-luvulla ihan maaseutua, 1970-luvulla, 1980-luvulla; 1990-luvun alkuun siellä maalla pyörin. Mä totean sen, et mä oon tullut maalta kaupunkiin, koska silloin ajattelen, että olen löytänyt jonkin paikan, missä haluan olla. Vaikkei mulle sellaista lopullista paikkaa löydykään. Ukko on niin mahoton, ettei tiedä vieläkään, onko oikeassa paikassa. Tuskin on.

Mä oon ihan erilainen luonnossa kuin kaupungissa, tai kaupunkiluonto on ihan erilainen. Mä muutun maalla vähän niinku jengin mukana, siis sen porukan mukana pystyn muuttumaan niinku tämänkin. Se tuo vain semmosen mieleen, että ihmisen pitää muuntautua sen mukaan, miten asuu paikassa. Vähän niin kuin paikan tavalla. En tiedä sitten, mitä ihmiset ajattelee tämän jälkeen, kun tämä tulee julki. Pitää sopeutua jengin mukaan, jo pienestä pitäen olen pyörinyt kaiken maailman jengeissä, niin tietää, mitä se on.

Mä otan kesäleireille mukaan musiikkia, mutta mä kuuntelen sitä siellä luonnon keskellä. Niinku tämänkin pystyn kuvittelemaan niinku luonnon keskelle, vaikka mä asunkin kaupungissa.

Ai minkälainen luonne mulla sitten on? No se on sellainen luonne, et kaiken maailman

mahoton, olen ollut mahoton kaiken aikaa, syntynyt mahottomaks ja olen mahoton edelleenkin!

Ihmiset saa musta liian hyvän kuvan tästä. Ehkä mä oon liian hyvä, kun mä annan liian hyvän kuvan tässä itestäni. No totuus on, että se on totta toi homma. Että ei oo mitään väärää kuvaa. Väärä kuva ja oikea kuva ei sovi tähän yhtään. Te voitte ajatella, mitä mä tolla tarkoitan. Te voitte ajatella, mitä mä tolla tarkoitin... Siis mä meinaan sitä, että minkälainen henkilokuva tulee tästä mieleen, onks tää liian hyvä ollakseen totta. Mä oon kyllä sitä mieltä ollut aina, että jos mulla on hyvä päivä, täytyy saada hyvä kuvakin.

Tossa edellä mä yhdistin luonnon ja kuvataiteen samaan, koska mulle ne on melkein sama juttu. Myös luonto ja musiikki on mulle teoriassa sama. Mä voin heittää yhdellä sanalla, mitä se on, kun mä yhdistelen niitä: se on luovaa tekniikkaa! Se on luova tekniikka.

Kaikki mahdollinen tekniikka on hyväks tehtä. Vaikka erilainen työ, jos niikseen käy. Värit sommitella musiikin mukaan ja tehdään siitä värikäs työ, ja luonnontuotteet, vaikka lehdet, voidaan iskeä samaan piirustukseen. Siten se on helppo työ. Ainakin mulle helppo työ, mutta en tiedä teistä muista mitään.

Pitää käyttää musiikkia hyväkseen, että saadaan luova tekniikka käyttöön. Niinku töissä mä teen niin, että mä maalaan musiikin mukaan. Ex tempore maalaan. Ex tempore heittää

jutun kuin jutun! Se on helppoo, kun tosta vaan vetää hihasta, mitä vain alkaa tekeen. Maalaukset ja musiikki kaikki kuuluu samaan, musa ja maalaus kuuluu samaan.

Elämä ja työ ja musiikki. Musiikin raja on niinku vapaa-aikaa. Musiikki pitää mut tasapainossa. Musiikin ja mun elämä saa elää musiikin ja mun elämän suhteen. Se on laaja skaala. Enkä mä tosiaankaan tiedä, mitä mä meen siitä kerton. Laaja skaala.

Koko mun tarinaan kuuluu musiikki yli kaiken. Musiikki on kaikki. Mun elämä pyörii musiikin ympärillä koko ajan. Mutta en aio paljastaa sen enempää musiikista, ellei ole pakko. Paljastetaan sitten jossain vaiheessa, jahka kerkee.

Jaa.

Eiku antaa palaa nyt! Niinku Pauli* sanoo: Antaa palaa!

Mä aloitin musahommat oikeestaan jo 1970-luvulla. Murrosiän jälkeen sain äänen auki.

Laitosaikoina tehtiin yhden bändin kanssa levykin, vaikka mä sanoin ensin, etten lähde mukaan. Senaikainen ylilääkäri teki niin, että pisti bändin pystyyn. Levyn kannessa on meikäläisen kuva. Sen voin paljastaa. Yks Laitoksen senaikainen lääkäri pisti meidät levynkanteen. Mä en muista sen levyn tarkoitusta,

* Popeda-yhtyeen laulaja Pauli "Pate" Mustajärvi.

että mikä se oli. Kai se jostain musiikkiarkistosta voi vielä löytyä, mutta en mene takuuseen.

Suunnittelinhan mä nuorempana, et jos menisin musa-alalle kokonaan, mut ei siitä tullut mitään, kun on tää pyörätuoli ja kaikki. Mä suunnittelin silloin kaikkea. Musa kiinnosti. Mutta ei, loppujen lopuks mä en tehnyt mitään.

Kuvittelin joskus lähteväni muusikoks jonnekin, mutta se nyt jäi vain hovin vuoks harrastukseks se musiikki. Ehkä ei kannata kaivaa mitään tollasta menneisyydestä. Ei se lähtenyt silloin lyömään leiville. Eikä se löisi leiville nykyään. Siis jos joku kysyis mua mukaan bändiin, mutta tuskinpa kukaan kysyis. Mun elämähän on täydellistä muutenkin, ilman sitä keikkailua.

Monihan sanoo, et kun jää pyörätuoliin, suunnitelmat muuttuu, mut se on väärä kuvitelma, että kokonaan laakereille pitäisi jäädä makaamaan. Ei pidä paikkaansa. Jäi musakin mun elämään.

Meillä oli täällä esimerkiksi seurakunnan bändikerho lauantaisin. Me soitettiin siellä musaa joka lauantai. Siitä en tosin saanut mitään irti; seurakunta teki kaikki keikat ja kaikki, ei me saatu mitään ite päättää mistään silloin. Se oli sitä aikaa. Me jouduttiin aikamoiseen rumbaan, kun oli keikkaa keikan perään, saatiin keikkaa keikan perään, niin kauan kuin se yks kirkkokin paloi tuolla jossain, siitä on varmaan ollut kirjoituskin lehdessä, että Vantaalla tuhopoltettiin yksi kirkko, Kaivokselan kirkko, jos-

sain Kaivokselassa se oli. Keikkailtiin kirkoissa ja kaiken maailman tapahtumissa. Kaikkea, mitä maa päällään kantaa. Kaikkea, mitä maapallo kantaa.

Siitä on monta vuotta. En oo soittanut mitään moneen, moneen vuoteen, mitä nyt työpaikalla joskus silloin tällöin. Bändeissä soittaminen on niin monimutkaista hommaa, että ei kiitos enää. Ehkä sitten joskus noin 40 vuoden päästä. Mun 100-vuotisjuhlat on noin 40 vuoden päästä. Se riippuu siitä, oonko mä itte hengissä. Kannattaako olla. Bändiä en järjestä, jos ei työmaalla anneta. Julkisuutta pitäis saada ehkä enemmän. Ehkä se tulee siten olemaan vähän kakspiippuinen juttu.

Mut laulamaan jos mua nykyään pyydetään, mä voin heittää vaikka mitä. Ilman säestystä en kylläkään rupea, ja harvat ja valitut saa mut lavalle vedettyä, Pitkäaikainen avustaja esimerkiksi. Se saa mut puhuttua ympäri, mutta moni ei saa puhuttua ympäri. Moni on yrittänyt, että perusta ite jonkinlainen taustabändi. En mä rupee keikkaileen, ei riitä ääni keikkailuun. En rupee keikkaileen, vaikka joskus oon ajatellut sitäkin, musiikki vetää puoleensa koko ukon, mutta se on, se on iso haave. Levyä ei ikinä! Ei riitä ääni.

Myös musiikinkuuntelu mulla on harrastuksen pohjalla. Aikoinaan mä ostin levyt ja kasetit Fazerilta suoraan postimyynnistä. Mä kuuluin siihen Fazerin musiikkikerhoon.

ENTINEN ASUNTOLAOHJAAJA: Mun muistot Kaukosta on sieltä 1990-luvulta, mä opiskelin kehitysvammaisten ohjaajaksi ja tein töitä Asuntolassa. Kake piti tavattomasti musiikista, ja mäkin ihastuin yhteen lauluun eikä se ikinä selvinnyt, mikä laulu se oli. Me etsittiin sitä sen kaseteilta, sillä oli satoja kasetteja. Se on musiikki-ihmisiä.

KAUKO: Nykyään kuuntelu on ihan CD-levyasteella. Jos kunnon vehkeet on, niin sitten mä kuuntelen niitä aika kovalla.

Kuuntelen mä kaiken maailman äänikirjojakin. Mulla on yks laatikollinen äänikirjoja tällä hetkellä. Mulla on kuuntelulaitteet, helppo heittää levy sisään vain ja antaa tekstin tulla.

Semmoset kirjat, mitkä on helppo sisäistää itteensä, on aika vaikeita löytää, mut jos mä löydän semmosen kirjan, niin mä meen, odotan niin kauan kuin se tulee julki, tai sitten mä meen ja etin, tai sit odotan, et ne lähettää sen äänikirjana, niin mun ei tarvi ettii mistään kirjastosta sitä, koska mä en yleensä tykkää mistään kirjastoista lähtee ettimään niitä. Vaikeimman kautta voittoon. Kuukaudessa tulee neljä tai viis äänikirjaa paketissa. Joka vuosi.

Jotkin äänikirjat mä ehkä kuuntelen uudestaan, mutta joitain en ehkä kuuntele uudestaan. Riippuu, kertooko se ihminen sen jutun

niin, että sen tajuaa, että se on sellainen, et se menee kuvina tosta silmien alta. Siihen voi eläytyä mukaan siihen juttuun, mikäli hyväksyy sen jutun sellasena niin kuin se on. Se on helppoa, kun sen osaa. Mutta moni ei osaa.

Mulle musiikki on sitä, että saa niinku musiikista jotakin irti, kaikki mitä pystyy otta-
taan. Minä pistän musiikin ja elokuvan päälle yhtä aikaa. Uppoudun. Että se on sitä, uppoutumista. Pistän musiikin päälle ja sit mä vain oon ja ihmettelen.

Se on vähän sitä, että minkälainen on fiilis. Musiikki elää sen fiiliksen mukaan. Saattaa mennä hevimusa, saattaa mennä tavallinen tommonen iskelmä, hevistä iskelmään kaikki löytyy, punkista kaikki. Millä mielellä milloinkin, ei sitä voi tietää etukäteen. Vai voiko sen tietää? Vaaka on vaaka.

Nuorempana meni ihan kaikki musa, mutta en mä tiedä, meneekö nytten nykyaikana ihan kaikki, koska kaikki on erilaista. Sen näkee sitten, mitä tulee oleen, minkälainen se tulee oleen tämä musiikkimaku. Musiikkimaku voi muuttua elämän aikana ainakin kymmenen kertaa. Se voi muuttua heviks ja jotain muuta ja taas takas heviks. Riippuu siitä, minkälaista musiikkia tulevaisuudessa tulee olemaan. Sitä kun ei tiedä.

Nykyajan radiomusa menee yli mun ymmärryksen. Ne vain toistaa samaa soitto-
listaa. Sama biisi kymmenen kertaa päivässä.

Kunnolla toimitetut musaohjelmat tulee nykyään niin myöhään, ettei niitä kuule, jos ei oo jossain sellasessa paikassa, jossa pystyy kuunteleen. Mutta en suosittelen kenellekään yötä myöten kuuntelemaan selostuksia.

Se on vähän sitä, että mitä milloinkin kuuntelee. Ei ole musiikkia, jota inhoan. Kaikelle musiikille löytyy paikka. Paitsi ei mitään sinfoniaa, mä en kestä sinfoniaa, mä rupeen ihmettelemään, mitä sinfonia on, taidemusaa; mä alan maalata sinfonian mukaan.

Eniten kuuntelen Yötä ja Popedaa, mutta ei Hectoria, kiitos, ne on aika raskaita ne sanat. Kai se on kun on neljäkymmentä vuotta kuunnellut Popedaa, niin tietää, mitä se on, manse-laista rokkia.

Arvostan pelkkää Popedan Patee ja Yötä! Ja Eppuja ja kaiken maailman muuta.

Onhan se Patekin kuuskymppinen. Monesta vuodesta lähtien se on soittanut samaa? Kuinka kauan se kestää?! Popedahan veti Hartwallilla 40-vuotisjuhlakeikan.

Täs on jo kauan kun minä olin viimeks Popedan keikalla. Viimeinen mun käymä keikka oli Yön keikka, ja sekin oli vähän sellainen muistelukeikka, mitä ne oli tehneet 35 vuotta.

Suomesta ei löydy varmaan Popedaa vanhempaa bändiä, mikä olisi toiminnassa enää. Pate on vieläkin kuin pikkupoika vaikka täytti 60. Se on rokkikukko koko äijä! Mun mie-

lestä se on rokkikukko ollut syntymästä. Koko maine. Ja yleensä popmusiikki on sitä, että kun on rokkikukko, on rokkikukko. Sehän sanoi, että niin kauan hän soittaa kuin jalat kantaa.

Laitoksessa kävi aikoinaan kaikki artistit keikalla, mitä saatiin kiinni, ja mä oon jo siellä nähnyt Patenkin elävänä. Se oli siellä bändinsä kanssa esiintymässä. Kaikki meni hakemaan sen nimikirjoituksen ja levyt ja kaikki. Mä haastattelin sitä. Mä olin ite ihan pikkupoika siihen aikaan. Voitte päätellä, minkälainen kärppä mä olin silloin. Tuolilla menin lavalle ja pistin haastattelun käyntiin. Pate oli kiva haastateltava.

[Kirja-avustajan huomautus: kesken sanelun Kaukon radiosta alkaa soida Pate Mustajärven uusi soololevy 2018, sen avauskappale *Suuri tulevaisuus*.]

“Suuri tulevaisuus” – kuuskytviuotias mies!

Ehkä tulevaisuus näyttää, pystyykö se kaataan haaveet. Ei pysty! Koko elämä on seikkailua täys! Jos siihen mennään.

Mä käyn Tukiyhdistyksen karaokediskoissa. Karaoke tuli Suomeen alun perin 1985 tai 1986. Ensin se tuli Ruotsista. Sitten keksittiin, että laajennettiin Suomeen. Ainakin mulle on kerrottu näin, mut mä en tiedä sitten. Espoossa olen laulanut ekan kerran karaokea. Ensimmäisen biisin vedin Espoossa jossain ravintolassa, kun ei kukaan muu uskaltanut aloittaa. Jonkun piti aloittaa. Silloinhan jonkun piti aloittaa.

Tänne Asuntolaan 1990-luvulla muutettuani karaoke alkoi vetää puoleensa. Tukiyhdistys alkoi järjestää karaokediskoa. Ne ihmiset oli ostaneet karaokevehkeitä ja sitä rataa. Vetäjä on vaihtunut aina jossain vaiheessa, mun aikana siinä on ollut kolme vetäjää.

Mä oon käynyt siellä kerran kuukaudessa keskiviikkoiltaisina. Jonkun kanssa, jos ei avustaja pääse. Menen Asuntolan porukan kanssa taksilla. Sinä päivänä menee aina aika aika nopeasti, kun odottaa sitä aikaa.

Moni väitti, että mä en uskalla alkaa esiintymään. Mä näytin niille, kuka uskaltaa ja kuka ei. Se on sitä, että kun ne luulee, että toinen lähtee esiintymään, niin sitten lähtee toinen ja siitä sitten eteenpäin. Silviisin se menee.

YHDISTYSTUTTU: Se jännitti sitä ekaa laulukerataa, mut sit lauloi niin hienosti!

KAUKO: Muistanko mä ekan biisini siellä? Mua hävettää se omatekoinen biisi. Mun piti keksiä siihen omat sanat, mä keksin omat sanat, mä vedin kato aika paljon omia sanoja siihen, kun mä en muistanut oikeita sanoja; vedin päästä, päästä kaikkien sanoja, mitä niinku pitäisi tehdä. En mä muista, mikä biisi se oli, joitain Yön biisejä. Ihan alkutekijöissä. En mä enempää muista siitä jutusta.

Nuorempanahan mä unohdin kaikki laulun sanat ja kaikki. Oon mä joskus varastanut sillä show'nkin. Viime kesäleirilläkin tuli varastettua show monta kertaa. Mä vain keksin jotain.

En mä nykyään yleensä varasta show'ta. Vain jos on pakko: jos ei tapahdu mitään, ellen mä ite mee lavalle ja sano, et show on tämä ja show on tänne. Mut ei enää oo pakko sitä harastaa, että sikäli on helppo.

Mutta nykyäänkin jos pyytävät, voin mä keksiä vaikka minkälaisen biisin. Pitää kysyä, voinko mennä laulaan oikein vai voiko olla omat sanat. Ainakin vähän joutuu sellaseenkin puuhaan niitten kanssa. Joskus kun menee pyytään oikeat sanat, niin niitä ei löydy mistään. Sitten keksii, että pitää kehittää omat sanat. Ei niitä sanoja ookaan missään, pitää keksiä omat sanat siihen! Keksin omat sanat myös, jos ei alkuperäisissä oo niinku mieleistä sanottavaa. Mä oon töissäkin joskus vetänyt aivan uusiks biisiä kuin biisiä, siis aivan uusiksi. Välillä mä keksin sellasen sanoituksen, ettei kukaan muu pysty laulaan sitä.

Jos pyytävät, voin vetää karaokediskossa duetonkin kenen kanssa vain.

Kyllä mulla vieläkin saattaa olla, että tulee noita esiintymiskammoja enkä muista sitten yhtään mitään. Onhan sitä vieläkin, että uskaltaako sitä ollenkaan mennä lavalle. Riippuu tilanteesta. Kelle joukkueelle pitää esittää

ja mitä pitää esittää. Sellaseks se menee. Mut yleisesti ottaen nykyaikana on helppo mennä lavalle ja esittää jokin biisi ja lähteä pois. Ne ei vaadi mitään. Julkisuushan tuli mulle tutuksi jo niistä videoista silloin nuorena. Siinäkin oli se vaara, että menee lukkoon, kun esiintyy. Esiintymisjännitys, mitä se on, yleensä sen saa jotenkin näyteltä, pukattua pois. Sen saa kyllä pois. Mutta ei pakolla. Ja jos ei ole aikaa, niin en mene esittään.

Käyn mä siellä joskus silleen, että mä en laula. Riippuu, vetääkö yhen biisin illassa vai ei yhtään biisiä. Se riippuu siitä, millä päällä mä oon jotakin tekemässä. Se on yks taiteenlaji sekin. Riippuu, millanen filis on sillä hetkellä. Ne biisit pitäis saada soimaan sillä hetkellä, mutta saattaa olla niin paljon porukkaa, ettei kerkee laulaan ollenkaan. Jos mä sanon, että ei oo aikaa, niin ei ole aikaa, eikä mua voi pakottaa.

Mun karaokelauluja ei oo koskaan tallennettu, eikä koskaan tuu mitään julkisuuteen toivottavasti.

Ai bravuureja? Sanon teille: Pate Mustajärven *Ukkometso* menee, että läjähtää, esimerkiksi. Riippuu tilanteesta. Mä en lähde enempää eritteleen, koska niitä on paljon. Mikä tahansa biisi onnistuu. Jos sanat vain löytyy, niin onnistuu kaikki. Niinku Yönkin biiseistä.

Eppuihin mä en rupee. Se on vähän mollivoittoista koko systeemi. Joku muu saa laulaa Eppujen biisit, mä en rupee niitä vetään.

Oon mä ehkä joskus, jos ei kukaan muu ole uskaltanut laulaa, vetänyt yhden tai kaks niitäkin biisejä.

Keikoilla olen käynyt ihan nuoresta asti. Kaikki keikat, mitä oli 1970–1980-luvulla, tuli kierrettyä kavereitten kanssa. Niitä on niin paljon, että teillä ei aika riitä. Mä oon kulkenut ilman vanhempia keikoilla tähän päivään asti. Mä en vanhemmilta kysy yleensä mitään. Mä päätän itse kaiken. Meidän mutsilta on ihan turha kysyä, se selittää ummet ja lammet, jos mä luotan siihen liikaa. Oon käynyt festarikeikoilakin. Ulkoilmakeikoilla. Milloin missäkin kävin. On tullut käytyä Ankkarockissa ja kaiken maailman. Tiettekste, missä se oli? Ankkalamella Korsossa. Ne lopetti sen jonkin rahapulan takia. Nyt on Tikkurilan festarit, samat vetäjät vetää sitä. Mut kuinka kauan, sitä ei tiedä kukaan. Niillä Tikkurilan festareilla mä en oo käynyt kertaakaan, en oo päässyt enkä oo halunnutkaan mennä sinne. Kaikki muuttuu ja jää pois, koska kaikki muuttuu vuosien varrella, kaikki muuttuu.

Pitkäaikaisen avustajankin kanssa olen käynyt keikoilla. Viimeisin iso oli se Yön keikka, kun se täytti 35 vuotta. Kulttuuritalolla. Haastattelin Yön laulajaa Olli Lindholmia silloin sen keikan jälkeen. Kysyin, mistä syystä Yö on lähtenyt käyntiin, ja kaikkea muuta. Kysyin, mistä syystä se on ottanut siltä Yön entiseltä laulajalta mahdollisuuden ite laulaa. Yössähän oli alussa

kaks laulajaa, mut sehän lopetti se Jussi Hakulinen. Yössä ei ole enää kuin se Olli alkuperäinen, kaikki on vaihtunut, kitaristia myöten; se heitti kaikki kitaristitkin pellolle viimeisen keikan jälkeen, sen Järvenpään-keikan jälkeen.

Oon mä itekin musiikissa kilpailunhaluinen. Esimerkiks musatietovisoissa. Mikä on Suomen vanhin bändi? Yö on 35 vuotta, Popeda 40 ja Eppujen tilanne sama. Voin sanoa, että se vanhin bändi on toiminut yli sata vuotta ainakin.

KIRJA-AVUSTAJA: Dallapé?

KAUKO: Kyllä! Dallapé! Mut siinä on vaihtunut laulaja ainakin sata kertaa niiden sadan vuoden aikana.

Voisko Patenkin korvata? Ehkä sen lapset.

Sitä ei tiedä, mihin tää elämä heittelee. Onhan se Yön Ollikin jo yli viidenkymmenen. Siitä on julkaistu elämäkerta jo siitäkin ukosta. En aio ostaa sitä kirjaa.

Viime karaokediskossa joku kysyi multa, että mikä on laulamisen tarkoitus. Mä sain vain vaan, et en minä tiedä, mikä sen tarkoitus on. Pistää kaikki ihmiset yhteen? En tiedä; eri paikoissa on eri tarkoitus. Hetkinen, oisko niin, että tarkoitus on viihdyttää? Viihteellinen – vai onko se? En minä tiiä, mikä sen tarkoitus on. Mikä se on, karaoken tarkoitus. Vetää kaikki porukat yhteen.

Niin kauan kuin mä jaksan karaokessa käydä, niin niin kauan minä käyn.

Täällä Asuntolassa mä en halua laulaa. Sitä paitsi en mä kotipuolella, en mä ikinä vedä semmosta. Töissä joskus, kun toiset vetää, niin mä meen niiden mukaan siihen biisiin, mutta se voi olla, että töissä on muutenkin vähän eri juttu kuin vapaa-ajalla. En tiiä sitten, mitä mä tolla tarkoitan.

Mitä teille tulee mieleen sanasta, ilmauksesta, *teatteri*? Mä oon harrastanut sitäkin. Laitoksessa kävi semmonen teatterikoulun opettaja opettamassa meitä näyttelemään. Ammattinäyttelijä kävi opettamassa, mitä on näytelmän tekeminen. Kouluaikana täytyi näyttellä kaikki. Mä olin näytelmäkerhossa mukana ja pystyisin vieläkin tekeen minkälaisen jutun vain.

Pitäiskö mun kertoo yks sellainen juttu, joka on aika raju ollut silloin? Yks sanoi, että mun pitäis tehdä näytelmä meidän koulupäivästä. Mä sanoin: "Tee ite, mä en rupee kirjailijaks."

Jos mä sille päälle sattuisin, niin mun pitäis kirjoittaa näytelmä, kun se on niin rankkaa, ja keksiä ihmisten aiheita ja keksiä niille nimet ja paikat ja niin edelleen.

Tein mä töihin joulunäytelmän. Se juttu lähti siitä, kun yks ohjaaja sanoi mulle, että tees yks näytelmä. Mä sanoin, et minkälainen.

Hänellä oli yks näytelmän pohja melkein kirjoitettuna. Me lisättiin henkilönnimet sinne, ja se siitä. Keskellä työaamua kehitettiin. Meidän johtaja pantiin näyttelemään joulupukkia, muu henkilökunta tonttuja tai joitain.

Sen joulunäytelmän idea oli siinä, et joulua ei tule ollenkaan. Mun piti kehittää se niinku keskelle kesää. Kuumaa kesäpäivää. Meidän piti talvi heittää keskelle kesää, kuvitella saavamme lunta jonain kuumana kesäpäivänä, oikeasti. Se tapahtui mettässä melkein koko homma. Mä laitoin siihen ketun ja hirven ja kaiken maailman juttua, mutta mutta, kuinka ollakaan, siitä tuli sellanen sekalainen seurakunta, että hirvittää vieläkin.

Se oli aika rankkaa tekstiä. Osa niistä oli tosiaan metsän eläimiä ja kaiken maailman sekaisin. Sekasorron partaalla. Joutui näyttelemään kesää ja talvea, kun mä menin ja sekoitin joulun ja kesän sekaisin. Ne joutui välillä vaihtaan vaatteita keskellä.

Mä sairastuin sit loppujen lopuks ite enkä voinut lähteä ensinäytökseen mukaan. Sen takia ne joutui ottamaan videon käyttöönsä ja näyttään mulle sen jälkeenpäin.

PÄIVÄTOIMINNAN OHJAAJAT:

Se oli tosi haastavaa, piti opetella vuorosanoja, jouduttiin ihan näyttelemään, ja sitten hän to-

siaankaan ei ollut itse edes paikalla katsomassa lopputulosta.

Mä muistan jo ennen tota, et se halus jotain näytelmää kirjoittaa.

Kakehan teki joskus nuorempana myös elokuvakäsikirjoituksia. Se kävi siellä Tampereen elokuvajuhlilla.

Ja me tehtiin joskus päivätoiminnassa omaa lehteä, ja Kake tuli siihen aina kertomaan tarinoita. Se oli tosi hauska se oma lehtiprojekti. Oliko se vähän Kaken ideakin.

KAUKO: Jos ei ne ens jouluks pyydä joulunäytelmää, mä teen silti!

Joulunaikahan on muuten sitä, että kaikki huutaa joululauluja.

Pahaa pelkään, että työpaikan joulujuhlassa joudun pukiks tai tontuks. Ei se mitään, mutta mä en osaa olla joulupukkina. Nehän ostaa itse ne joululahjat! Ne petkuttaa nykyajan nuorisoo!

Vielä yks viihteen laji, mitä mä seuraan, on urheilu. Mä oon oikeastaan jopa urheiluhullu. Kaikki menee. Kaikki menee! Menee hiihdosta uintiin, käsipallosta uppopalloon, kaikki menee, mitä löytyy. Paitsi että yks laji ei mene,

mä oon kokeillut sitä itse, urheilu pyörätuolin kanssa. Se on sitä, että kestääkö pyörätuoli vai eikö kestä, kun lähtee laskeen mäkiä. Ei se kestä kuin päivän. Ei se kestä, jos mä lasken esimerkiksi tosta liittymästä tonne mäkeen, se ei kestä kuin päivän, se on sitä.

Mä oon yöllä syntynyt. Oon ollut yöeläjä koko elämäni. Mä oon semmonen. Kukun kahteentoista. Aina kahteentoista. Sitten alkaa uus elämä yöllä. Voitte kuvitella, mitä mä silloin teen: katon telkkaria yömyöhään urheilun parissa.

Töissä pitäis kuitenkin olla pirteänä. Olympialaiset on kerran neljässä vuodessa, mutta jääkiekkoa on joka hemmetin vuosi. Kun päästään NHL:stä, niin sit alkaa MM-kisat. En tiiä, mitä sitten tapahtuu. Että minkä on muututtava. Onkse muututtava muttu-tuntumalla vai miten. Jollekullehan sanottiin, et ota töistä urheilulomaa. Mä sanoin, et ehei, en mä tarvi, en mä oo niin poikki enkä niin hullu.

Mun suunnitelma urheilussa on muutenkin vain kattoo, et miten menee, eikä pilata työpäivää eikä mitään päivää urheilulla. Yleisesti tarkastelen, missä kunnossa ne urheilijat on. Se on aivan eri juttu, miten suomalaiset pärjää. Mä epäilen, ettei pärjää mitenkään. Siis ne on ihan ulalla. Kunto on nyt korkealla, mutta epäilen, että sitten rupee meneen alamäkee, kun pitäis mennä ylämäkee.

Joskus oon miettinyt sitäkin, että missä kunnossa suomalaiset ois sitten, jos ite ois vetänyt jonkin maratonin tosta. Silloin nuorempa-na, hähä.

Jääkiekkohullu oon ollut jo nuoresta. Pelasin kaikkia jääkiekkopelejä ja telkkarista katoin jääkiekkoa jo silloin. Olikohan se mun isovelj, joka veti mut jääkiekkoon mukaan. Oon sen takia jääkiekkohullu vieläkin.

Mulla tavallaan ei ole pysyvää suosikki-joukkuetta ollenkaan, koska kaverit on HIFK:n puolella ja vetää sitä porukkaa ja mun pitää mennä niitten mukaan, ja sitten toisaalta katellaan aika paljon KHL-liigaa koneelta ja ne on entisiä Jokereiden kannattajia kaikki.

Jokereiden matseissa mä käyn. Mä en ikinä ole käynyt HIFK:n hallissa, siellä kylmässä hallissa. Se on kylmempi halli, koska siellä pitää olla takki päällä kaiken aikaa, kun niillä ei oo varaa lämmittää. Kaverit on sanoneet, et se on hirveen hyvä halli. En silti mene. Mä en luota siihen kylmähalliin! Saa ittensä kipeeks, jos menee kylmään halliin.

Onhan sitä nykyään lämpimämmät talvet. On se tekolumikin aikamoista kattomista, kun keskellä on se ura mutta muualla ei ole lunta ollenkaan. Tykkilunta, tykkilunta joka paikassa. Paitsi Lapissa, missä on kunnon lumet.

En mä oikeastaan tiedä, mitä mä tosta urheilusta enempää sanoisin, koska se oli sen pituinen. Katon mä yökukkuessani muutakin

kuin urheilua, kaiken, mitä toi kortti nyt lähettää mulle. Katoin yhen Uuno-elokuvankin eilen. *Uuno armeijassa*. Se ei oikein ollut minikäänlainen. Ois voinut paremminkin näytellä. Ja mä en usko, että siinä voitiin oikeita panoksia käyttää.

Onhan niitä leffa-DVD:itä. Tossahan noita pyörii vaikka mitä. En tiedä, niitä tulee ja menee. Ihan uusia ei ole vielä tullutkaan markkinoille. On mulla kaikki leffat, mitä pitäiskin olla, ja oon niin paljon käynyt leffoja kattoon elokuvateattereissakin, etten muista itekään.

Katotaan sitten, kun mä oon eläkkeellä, että missä mä oon. Kehtaanko mä enää tehdä mitään. Haaveena ois kyllä, että jokin taidekeskus tai jokin savityöhomma tai pitäisi liittyä musiikkiin tai johonkin kirjaprojektiin. Mut sekin riippuu siitä, missä mä oon ja mitä mä teen.

Ehkä jos joku lähtee mukaan, niin voin mä lähteä matkoillekin. Mut se on taas rahasta kiinni. Kannattaako sitä enää lähteä. Tästä noin 1500 kilometrin päähän. Lentää. Mihin mä menisin, jos 1500 kilometriä eteenpäin lentäisin, haa! Montako maata pitäis kiertää?!

Monta maatahan pitäisi kiertää, mut kun rahat loppuu kesken, ei voi kiertää. Kuka semmosen reitin mulle tekis? Kuka semmosen reitin lähtis heittää mun kanssa? Monta maata pitäis kiertää Suomen lisäksi, missä ei vammaiset oo koskaan käyneetkään. Lähteä esimerkiksi Islannista ylöspäin!

Ennenhän sitä oli haaveena kiertää monta maata, mutta ei, ei ole valtaa eikä aikaa. Tällä hetkellä mulla ei ole aikaa. On passi voimassa, mutta ei. Ne on haaveita vain, mutta niistä ei koskaan voi toteuttaa puoliakaan. Tuskin tulee eteen.

Toisaalta jos mulla ois joskus enemmän rahaa, vois lähteä käymään Jenkeissä. Ensin Pariisi, sitten Jenkkeihin. Espanjaan ja Espanjan kautta Tokioon. Tokion kautta ehkä –. Se on vähän kakspiippuinen asia, mistä maasta aloittaa. Mutta se on rahasta kiinni. Ja avustajasta kiinni. Ehkä joskus. Tulevaisuus näyttää.

Oonhan mä lentänyt aiemminkin. Lappissakin käynyt, tosin se oli vain viiden päivän leiriloma. Se oli joskus monta vuotta sitten. Mut lentäen.

Kunhan sais joskus kunnon kreikkalaisen ruoan. Oon haaveillut aina, että sais. Mutta ei saa, se on mentävä paikan päälle Kreikkaan kattoon. Mutta ei se oo niin ajankohtainen, ja onhan Vantaan Jumbossakin kreikkalainen ravintola.

Oottekste käyneet etanoita syömässä? Mä oon. Helsingissä etanaravintolassa. Tuomio on se, et mä oon kokeilunhaluinen tyyppi. Hyviä ne oli. Ja oikeestaan kun se etana on rasvassa paistettuna, niin se on hyvä tyyppi.

Mulla on niin paljon haaveita. Tää kirja oli vain yks haave. Mulla on niin paljon haavei-

ta, etten ikinä tuu selvittämään, mitä seuraavaks tulee mieleen. Ehkä mun pitäis levyttää seuraavaksi, mut mä en tiedä, mitä mun pitäis levyttää seuraavaksi. Ja perustaa bändi. Jos perustais jonkun, en tiiä, tää on haave vain, ei tää koskaan toteudu. Tai sitten – en tiedä. En tiedä, mitä tulee tapahtumaan kymmenen vuoden päästä, koska haaveet on niin korkeat. Yks haave oli tämä kirja, mut kun toisia haaveita jo mietti!

En tiedä, mitä tulee, mitä tulevaisuus tuo tullessaan. Ehkä tuo, ehkä vie. Ehkä tuo ja vie oikeeseen paikkaan. Ehkä mä muutan muuhun maahan kokonaan. Lämmin maa. Se on pitkä haave.

Tuskin kuolen koskaan. Minä elän 500 vuotta ainakin. Ainakin yli 100-vuotiaaksi. Kattoo sitten, mitä tapahtuu. Jos elämää riittää, niin ainakin 120-vuotiaaksi pitäis elää. En oo menossa tuonpuoleiseen! Mun elämä kulkee omaan tahtiin.

**Kaukon vanhoissa koulutodistuksissa on
erityisen hyvä numero näissä:**

käytös
oikeustieto

**Kaukon koulu-, kurssi- ja työtodistusten
perusteella hän on tällainen ihminen:**

ahkera
tunnollinen
elämänmyönteinen
sosiaalinen
innokas
iloinen
itsenäinen
sopeutuvainen

laaja yleistietous
valoisa elämäkatsomus
vahva kuvallinen ilmaisu
hyvä värisilmä

tulee hyvin toimeen ryhmässä
keskittyy hyvin
osaa toimia tilanteen mukaan
on innostunut oppimaan uusia asioita
on hyvää seuraa

6 “MILLAINEN MIES KAUKO ON?”

Minkälaisen jutun te haluatte, että mä posautan tähän loppuun, keskirankan vai rankan? Siellä saattaa olla lukijoissa sellaisiakin tapauksia, jotka haluisi tietää enemmänkin, mut mä oon semmonen salaperäinen ukko, et mä en anna kaikkea julki!

Mä voin olla satelliitti omalla kannalla. Olin aika satelliitti, kun piti muistaa kaikki vanhat jutut. Tämä kirja on ollut syväluotainen homma.

Mä pystyn kyllä heittää tarinan kuin tarinan, mut nyt mä oon ollut ihan asian kannalla, että vaikka tarinaa on sieltä sun täältä, tässä kirjassa on pysytty asiassa.

KAUKON ÄITI: Kun Kauko puhuu jotakin, ota puolet pois ja siitä vielä puolet, niin olet lähempänä totuutta.

KAUKO: Muiden mielestä mä en oikeasti puhu ohi suun. Mutsi kerran sanoi mulle, ettei mulla oo mitään sananvaltaa. Mä sanoin, et onhan. Se siitä ja sen kestävydestä, kun se väitti vähän vastaan. On mulla sananvalta. Lukekoon tästä kirjasta, mitä haluaa lukea.

MUUT SUKULAISET:

Hyvä heppuhan Kauko on ja vielä järjissään, et ei mitään.

Mitä mä muistan, niin kyl mun täytyy sanoa, että se oli pienenä jo mukava, ja vaikka mua jännitti, et kuin paljon se laitosaika on sitä muuttanut, niin on se hyvä, ettei se oo ton enempää muuttunut.

Kauko on kiva tyyppi, ja se on reilu ihmisiä kohtaan.

Mä oon tuntenut Kaukon nyt jo melkein nelkyt vuotta. Alussa mua pelotti, kun en ollut ennen tutustunut ihmisiin, joilla on jokin vamma, mut sit kun oppi tunteen, niin se on ihan samanlainen kuin sen veljet. Se vähän pyöritää niitä veljiään. Tosi hyvä tyyppi, jonka kanssa tulee juttuun. Sen luona on ollut alusta saakka kiva käydä, ja on kiva, et Kauko on aina käynyt meillä meidän perhejuhlissa.

Kun mut vietiin ekaa kertaa tapaamaan Kaukoa, se oli Laitoksessa, ja sen mä muistan, et se oli kauheen kovaääninen niinku nytkin. Hyvin me tultiin heti juttuun, ei se aikaillut.

Kauko on meidän setä. Se on mukava ja tosi yritteliäs.

Tosi myönteinen kuva meillä on siitä, varsinkin Asuntolasta, kun me lapsena ollaan siellä pihalla leikitty kaikkee.

YHDISTYSTUTUT:

Positiivinen on ensimmäinen asia. Iloiset silmät, välkkyvä katse. Vetovoimainen ihminen, jonka huomaa, nimenomaan silmät ja katseen. Korrekti herrasmies, jolla on älykkyyttä ja positiivisuutta katseessa.

Kauko on ihana, charmikas, huumorintajuinen, symppis kaveri. Mulla on CP-vammainen veli, joka on Kaukon vanha kaveri jo sieltä Laitoksen ajoilta.

UITTAJA: Me tehdään Kaukon kanssa allasterapiaa. Ollaan tunnettu tosi kauan, kymmeniä vuosia. Alkuun mä olin kaupungilla ja me oltiin yhteydessä tuoliasioissa, apuvälineasioissa. Mä en nyt muista, milloin me alettiin ne uinnit. Ekassa hallissa ei ollut hissiä, me menttiin matolla. Sit me käytiin hallissa, jossa oli hissi, ja sit kun se meni kiinni, me menttiin toiseen hissiliseen, jossa Kake ekan kerran elämässään pääs

kokeilemaan myös poreita ja sinne se halus sit jäädä.

Kauko tekee aina, vaikka se välillä on, et “en tee mitään”, mut aina se kuitenkin tekee kaikki hyvin ja onneksi aina ilmoittaa, jos on kipuja tai sattuu johonkin. Mä aina sanon, et kerro vaan, mitä tehdään, et se ois hänen parhaaksensa. Me yritetään aina miettiä, mikä parantais sen oloa.

Meil sujuu se, on kivaa, koska Kauko on huumorimies. Joskus sitä pitää vähän muistutella siellä altaalla; se unohtaa, vaikka tietää. Mut aina se tekee, vaikka huumorimielellä sanois, ettei tee.

Kylmäaltaaseen se ei halua mennä, mut jos menis, tarvis jonkun toisen ihmisen, koska en mene minäkään.

Ainahan Kauko on ollut tommoinen yhtä iloinen, suorapuheinen mies.

FYSIOTERAPEUTTI: Siitä on jo parikymmentä vuotta, kun tutustuttiin, ja alkuun ehkä tietenkin Kauko oli vähän jännittynyt, et selvästi uudet tilanteet jännittää. Tässä fysioterapiassa tulee ilmi, jos on jännittynyt. Siksi on hyvä, et on ollut sama jumppari vuodesta toiseen. Alkuun, kun oli sijaisia, se oli hankalaa. Et mä oon ollut aina mukana, kun on ollut uusia laitteita tai muuta. Heti huomaa, jos on uusi ihminen.

Oikein mukava tyyppi Kauko on tietenkin, se ensimmäisenä tulee mieleen. Ainakin

täällä on hyvin positiivinen ja vaikuttaa aika sosiaaliselta. Odotushuoneessakin alkaa juttelemaan muiden kanssa.

Enemmän ehkä kollega on hoitanut nämä raflaavammat jutut. Kun me ollaan tossa jumppavälikössä, niin kollegani aina pelästyttää Kaukon. Se alkoi vahingossa, mutta siitä on tullut kepponen. Ne on semmoisia hauskoja juttuja. Se on täällä traditioksi muodostunut.

Meillä on täällä mennyt kaikki aina mallilleen.

Se mulle on jäänyt mieleen, kun Kauko pyys mut 50-vuotissyntymäpäivilleen.

Kun ollaan näin kauan tunnettu ja tunnen Asuntolan henkilökuntaa ja siellä käynytkin olen, olen kuullut juttuja, että Kauko joskus hermostuu. Mut täällä ei.

Mulla on käsitys, että Kauko tulee tänne mielellään. Tuntuu, ettei ole koskaan huonolla päällä, kun tulee tänne. Ehkä se sanotaan, että se spastisuuslääkitys, mitä tohon jännitykseen söi ja syö edelleen, niin se oli vähän pielessä aluksi, tuntui, että se nukkui jumpan läpi tai oli tosi jännittynyt. Mut nyt on mennyt kymmenen vuotta hyvin. Tunnen, et se luottaa muhun. Ja Kauko käy tässä kerran kuussa kuumakivihieronnassakin, maksaa itse.

Että ei ole muuta kuin positiivista sanottavaa Kaukosta. Se on täällä ollut niin esimerkillinen ja aina tekee, mitä pyydetään. Se on aina yrittänyt kaikki, mitä pystyy.

Sen verran voin tähän vielä lisätä, että on tärkeää, että Kauko luottaa ja tuntee ihmiset, ettei jännitä, niin se oli kyl tosi rohkee, kun lähti sinne Tilapäisasuntolaan. Se lähtee, mihin pitää, ja sopeutuu, vaikka yleensä onkin sellainen jännittäjätyyppi.

ASUNTOLAOHJAAJAT:

Me ollaan Kaukon kanssa tunnettu pitkään, mä tunnen sen perhettäkin. Sanotaanko silleen, et se on vivahteikas persoona. Totuus on se, et kyl mä ainakin oon sen kans toimeen tullut.

Meillä on Kaukon kans sellainen juttu, et siis eihän Kauko millään lailla epänormaali ole siinä mieles, et ei meilläkään oo kaikki päivät samanlaisia. Joskus on kipuja, joskus maailma ottaa päähän, niinhän se ottaa meilläkin. Yleensähan ajatellaan, et kehitysvammaisten ihmisten kanssa ollaan tietyllä tavalla, mut hänen kanssa voi olla miten vain. Huumorilla pärjää Kaukon kanssa, ja meillä on sellainen yhteinen huumori, et ei oo pitkävihausuutta. Minä koen, et hän on niinku muutkin ihmiset, jos ei nyt noita jalkoja oo, niin ehkä se pää parantaa senkin.

Ne on ihan harvoin, kun Kauko on suutunut, mut se on ollut ihan tollanen ihmejuttu, ja me pystytään puhuun asiat ja keskustellaan ja paljon ollaankin, ettei tuu väärinkäsityksiä.

Myönteinen ihminen, tykkää olla omien koneittensa ja värkkiensä kanssa, ja välillä kuulkaa sieltä huoneesta alkaa kuulua räminää, kun se muuttaa järjestystä. Alle 50-vuotiaana oli sellaisia kauheita ruuvausjuttuja, kun se laittoi tuoliaan. Siis me ohjajaat ei tiedetty yhtään, missä on menty; ruuvit oli tuolleen ja tälleen ja ruuvattu takas ihan ihme päin. Kaukon asento on sellainen, et on vaikea löytää tuolia, jossa olla. Ja selkäkivut tietysti, joskus vaikeempia, joskus helpompia.

Kauko on nuoresta saakka ollut seurallinen ja kova juttelemaan, se paljon kyselee ja juttelee. Se on luonteeltaan sellainen, et se tulee hyvin juttuun ihmisten kanssa. Semmoinen rento tyyppi. Ja sehän suunnitteli tätä kirjaa mielessään jo silloin nuorena. Yritteliäs mies.

Kymmenen vuotta ollaan tunnettu Kaukon kanssa. Niiden kymmenen vuoden aikana se on oppinut uusia taitoja ja tuomaan vielä enemmän omaa mielipidettä esille ja avunpyyntöä. Se on välillä vähän arka pyytään apua.

Mun mielestä me on ainakin voitu koko ajan jutella siitä, mitä tapahtuu, ja se on tuonut sitä, et miten sitä voi auttaa, ja kertonut aika avoimesti itestään mulle, mikä on aika kiva.

Me ollaan puhuttu sosiaalisista tilanteista, et ne ei oo sille aina helppoja, jos on monta ihmistä ympärillä.

Semmoinen muutos on tullut ehkä meidän työtavankin muutoksen myötä, et kun tuli tää yksilökeskeisyys, Kaukoakin on koetettu saada enemmän aktiiviseksi tässä arjessa. Puhuttiin, et se oli sille outoa, et sille ei tullutkaan se aamupuuro tai aamuleipä eteen kello 7.15. Tulikin valintoja. Ja sitä se on joutunut viime vuosina vähän käsittelemään. Se on ollut asennemuutos myös sillä.

En tiedä, onko se ite huomannut, mut miehistä tai henkistä kasvua on tullut, esimerkiksi sen kiukunpuuskat ei oo enää niin pahoja, ei oo ollut enää moneen vuoteen kirjoituksia niistä.

Siitä me ollaan sen kanssa puhuttu, et semmoinen itsestä huolehtiminen olis hyvä. Et se säästelis voimiaan. Ja eläis päivä kerrallaan, ettei suunnittele kymmenen vuoden päähän ja elä jo sitä. Eilen oli ihanaa, kun sillä oli selänhoito, se lepuutti. Sen pitäis osata tuoda julki näitä, ettei aja itteensä piippuun.

Huumori on ollut meillä kahdella, et sillä ollaan päästy eteenpäin. *Kaukon vitsit*, eiku *Kaukon kootut selityksethän* se seuraava kirja olikin, et miksi se ei halua tehdä jotain asiaa.

Mun ensimmäinen mielikuva Kaukosta on, kun mä aikoinaan olin yhdessä toisessa paikassa hakemassa ja viemässä asiakkaita taksikuljetuksella, niin aina kun mä näin siellä Kaukon, se hy-

myili niin kauniisti, se pisti silmään. Eri juhlissa ja muissa aina nähtiin. Samoissa ympyröissä oltiin. Ja vaikkei me oltu sen enempää tekemisissä, niin silloin kun mä tulin tänne töihin, meillä alkoi heti synkkaan hyvin.

Ollaan tunnettu nyt muutama kuukausi. Kauko on tosi helposti lähestyttävä ja hyvän huumorintajun omaava.

ASUNTOLANAAPURIT:

Mä olen tuntenut Kaukon aikaisemminkin. Me käytiin samalla klubilla, ja mä kävin täällä kylässä, ennen kuin mä tänne muutin.

Mä en yhtään tunne pahempana, mä olen yrittänyt aina olla sovitteleva. Kauko on kiva, kyllä mä oon sen kanssa tullut aina juttuun, se on aina kiltti ja kiva, huumorintajuinen ja kiva. Hyvin me ollaan tultu toimeen Kaukon kanssa.

Sitten mä oon aina tarjonnut Kaukolle apua sen huoneessa ja keittiössä. Oli kiva katsoa sen kanssa Jokereiden matsi tossa syksyllä! Ollaan käyty retkillä ja diskoissa. Risteilylle tekis mieli, muttei ole nyt järjestynyt se.

Kauko on hyvä poika.

Kauko on semmoinen, et jos mä autan sitä, se on välillä äksy ja huutelee mulle. Se aina sanoo mulle, et “sä et oo mikään ohjaaja”. Kun se kysyy multa, mä näytän taulua.

Mut sit se ostaa mulle pullaa.

TILAPÄISASUNTOLAN OHJAAJAT:

Ihan ensimmäiseksi Kaukosta paistaa läpi se huumorintaju. Se on ihan hervoton mies, se ymmärtää tosi hyvin sellaista vähän oudompaakin huumoria. Se on jonkin verran kertonut siitä sen historiasta ja menneisyydestä, ja siellä on niitä kipeitäkin muistoja, mut silti se ei oo katkera.

Kauko on joustava, tosi vaatimaton. Ol-
laan mietitty, millä sais sen vaatimaan jotakin.
“Jos tuoremehua välillä sais.” Se on tottunut, että ottaa vain sen, mitä annetaan, ei mitään osaa vaatia. Osoittanut olevansa vaatimaton mies.

Se on niin positiivinen, mä ihmettelin, et se on niin positiivinen. Mietin, osasikohan se pienenä Laitoksessa edes kuvitella, että elämä olisi joskus tällaista. Nyt on eri aika, se on nyt eri mies, aikuinen mies.

Huumorintajuinen, ihana tyyppi – kyllä me se täällä pidettäis. Siitä huomaa, että se tulee ihan kaikkien ihmisten kanssa toimeen. Kaikkien! Täälläkin porukka vaihtuu parin päivän välein, tää on kuin juna-asema.

Mut siihen mä kyl kannustan sitä, et sen pitää vain sanoa, miten asiat on, eikä nauraa, kun me tehdään väärin. Täällä ei ole sen apuvälineitä, me joudutaan vähän luovasti soveltaan.

Huumorintajuinen, positiivinen ja äärettömän vaatimaton mies!

Kauko on tosi mukava ja iloinen. Tosi fiksin se on. Mukava sen kanssa on ollut jutella, et täällä on ollut vähän tällaista erilaista tarinaa kuin tavallisesti.

Se on aika silleen sopeutuvainen. Aika rohkeesti se tuli tänne Tilapäisasuntolaan, niinku lomalle.

PÄIVÄTOIMINNAN JOHTAJA: Mietin, et miten mä oon Kaken ihan alun perin tavannut. Ajallisesti mennään tonne 17 vuoden taakse. Olin päivätoiminnan ohjaaja vaikeasti rajoitteisten ryhmässä. Kake ei ollut mun ryhmässä, mut hän mielellään tuli meidän ryhmään vierailevaks tähdeksi. Hän toi puhetta puhumattomille.

PÄIVÄTOIMINTARYHMÄN OHJAAJA: Kakesta on paljon hyviä muistoja. Hän on hyvä seuramies, ja se on kiva, kun yhdessä vitsaillaan ja hän on aina tilanteen tasalla kaikissa asioissa. Meillä ei ole ollut erimielisyyksiä, ei olla koskaan tapeltu. Hyvässä hengessä ollaan tehty töitä yhdessä. Hän on semmoinen ihminen, joka

tulee toimeen ja suvaitsee toisia ihmisiä. Kaken kanssa on saanut keskustella poliittisista ja muista aiheista, sillä Kake seuraa aikaansa.

Ja se on tottelevainen. Sen kanssa voi neuvotella, ja se ymmärtää.

KAUKO: Mitähän mieltä mä oon tosta väittämästä. Mä annan töissä liian hyvä kuvan. Mä osaan näytellä. Kotona mä lennän kuin leppäkerttu!

PÄIVÄTOIMINTARYHMÄN OHJAAJA: Ainakin mä oon pystynyt aina neuvottelemaan Kaukon kanssa.

Alkaako tuo kirja sellaisesta, et Kake oli aivan pieni ja söi tuttia?

KAUKO: Eiku vuodesta 1996. Mä oon ollut 5-vuotias.

PÄIVÄTOIMINTARYHMÄN OHJAAJA: Kivointa Kakesta on seisomalaite, haluis olla siinä koko ajan... Nyt mä vähän hupsutan.

Hei nythän mulla on yks tosi hyvä juttu! Mehän ollaan oltu keikalla! Siellä oli neljä muutakin. Me mentiin siis Helsingissä Kallion Lepakkomieheen. Me mentiin ajoramppia takaa sisään ja sama takaskinpäin, mä en tajua, miks se takahuone on tehty silleen. Kakella on pitkä tuoli, me huudettiin vaan, et siirtäkää tätä sohvaa.

Me oltiin siel puoleen yöhön. Siellä oli neljä bändiä. Pääesiintyjä oli Pertti Kurikan Nimipäivät, ja kaikki muutkin oli punkbändejä. Oltiin sovittu, et ihan hirveen montaa drinkkiä ei juoda, et kaikki pääsee takas koteihinsa. Tak-sit tuli kaheltatoista.

Kake oli iloinen siitä, kun pääs. Sen piti olla aika viimeisiä Pertti Kurikan Nimipäivät-keikkoja, sen piti olla tällöinen viimeinen klubikeikka. Ja se oli perjantai, et sai Kakekin seuraavana päivänä nukkua vähän pitempään.

MUUT PÄIVÄTOIMINNAN OHJAAJAT:

Kaukolla on hyvä työmoraali, ja se on sinnikäs ja innostunut monista työtehtävistä. Ei oikeastaan kieltäydy kyllä mistään. Sitten mun mielestä hyvä työkaveri, tulee toimeen kaikkien kanssa. No ainakin niinku mun mielestä Kauko on kädentaitoinen, semmonen, joka tykkää tehdä käsillä. Kakella on hyvä huumorintaju. Joustava, tosi joustava, et jos tulee töissä muutoksia, niin sopeutuu hyvin.

Kake hoitaa työnsä loppuun ja on oikeasti aika innokas. Ryhtyy innokkaasti hommiin ja kuuntelee tarkkaan ja haluaa tehdä paljon töitä.

Hirveen huumorintajuinen, kohtelias, kiltti. Vähän semmoinen vitsiniekka kaiken lisäksi, sekin vielä. Kohtelias aina, auttavainen, hirveän huumorintajuinen.

Kauko on hirveen innokas. Hirveen innokas ja ahkera. Hyvin motivoitunut. Mielellään tekee kaikenlaisia asioita ja kokeilee uusia asioita, harvoin kuuluu semmoista, että ei. Semmoinen hyvin pidetty mies hän on täällä.

Se on semmoinen vitsiniekka, ja se tykkää tehdä töitä.

Sit on joitain töitä, joita se ei halua tehdä, kuten seisomatelineessä seisominen, mikä olis sille itelle tärkeää. Siinä kohtaa se keksii kaikkia selityksiä.

Se on aika hyvä ajaan sen tuolilla. Se kertoi, mitä se maksaa, jos mä hajotan sen tuolin, 60 000 euroa.

Se on hauska tyyppi ja tarkkailee aika paljon asioita ja miettii. Pilke silmäkulmassa.

Se on tehnyt hyviä pohdintoja, et mitä on toiminta täällä.

Silloin kun mä tulin töihin, mä olin ekoja päiviä, niin Kauko oli eka, joka mulle tuli jutteleen. Mä sain Kaukosta hauskan ja fiksun kuvan. Se kävi mun liikuntaryhmässä.

Meillä vitsit lentää. Kake ei koskaan murjota. Meillä on vähän sellainen samanlainen huumori.

Mä muistan ihan niitä ekoja aikoja, kun se jo puhui, et pitäis tehdä kirja. Sillä on aika vä-

rikäs historia, mut se on aika tyytyväinen. Se on paljon aina niistä sen veljistä kertonut, se mulle on jäänyt mieleen. Se on aina kertonut niistä, et ne on sille tärkeitä.

En mä oo koskaan nähnyt sitä pahalla päällä, eikä me olla koskaan tapeltu, kun se on semmoinen huumorintajuinen, et sen kanssa pärjää huumorilla. On se kertonut niitä kakarajuttuja, se on ollut aika vilperti. Vaikee siitä on mitään negatiivista sanoa. Silloin kun on kovat kivut, se on vähän hiljaisempi kaveri. Se mitä mä tiedän, et mistä Kake ei yhtään tykkää, on seisomateline. Et sen jos ohjaaja ois unohtanut, se ois ollut onnellinen, mut kun se on aina muistettu.

Mä mietin, et riidellääks me koskaan. Ei me kyllä. Meillä on Kaken kanssa tää sama huumori. Mä sanon Kakelle aina, et mä työnnän sen hankkeen tai laitan taksin perään, jos se ei oo kunnolla. Ne on ihan loistavia ne sen lapsuuden jutut.

Mä aina kiusoittelen Kakea; se on huumorintajuinen heppu. Sen syödessä saatan huutaa "vauhtia". Riisuessa saatan huutaa "hyppääpäs tuolista ja tee jotain ite". Meillä on mustaa huumoria. Kevennystä, ei pahantahtoista. Mä teen Kakelle välipaloja ja kahvit keittelen ja tässä välillä tässä ruokatouhussa auttelen. Oon Kakelle laittanut joskus ruokaakin.

No kyllähän se Kauko on semmoinen hurja tarinankertoja, sillä on tietoa kauheesti, semmoinen huumorintajuinen heppu. Joskus se saa hurjilla tarinoillaan meidän vieraitten päät pyörälle.

Se on kokeilunhaluinen. Perustelee mielipiteensä, aika yhteiskunnallisia juttuja, on ollut aktiivinen seurakuntajutuissa ja Me Itsessä, ja sitten sillä on myös semmoista ihan oikeata tietoa, hirmu hyvä muisti, esimerkiksi lukupii-rissä se muisti, et milloin *Seitsemässä veljeksessä* palaa sauna. Tietokilpailuissa se on taitava.

Kyllä se on semmonen ihminen, joka sanoo, mitä tahtoo ja haluaa, eteenpäin ja uusia haasteita.

Vois tietysti lisätä vielä, et se on pyörä-tuolien suurkuluttaja. Joskus se säätää niitä niin, et joutuu käyttään jotain toista tuolia, kun omaa korjataan. Vissiin joskus sille mietittiin sähkö-pyörätuolia, mut kun sillä on haba, niin se pää-see kelaan itekin.

Sosiaalinen piiri sillä on iso. Niin ja Kake on valtavan hyvä tekemään savitöitä. Se on monilahjakkuus. Luova, erittäin monella alalla luova henkilö; sille on suotu sellaisia monia lahjakkuuksia.

Suorapuheinen supliikkityyppi, hauska huulenhieittäjä mies, tahtoa vaikuttaa asioihin, paljon pohtii niitä. Et oikein fiksu järkevä mies. Siinäpä pähkinäkuoressa ehkä olisi.

Mä en oo niin kauan Kaukoo tuntenut, mut mitä oon, niin huumorintajuinen se on ja sen kanssa pystyy neuvotella ja jutella. Ja oon ymmärtänyt, et se on kova penkkiurheilija.

Mun mielestä se on iloinen veijari, aina aurinkoinen ja hymyssä suin. Niin no mä en tiedä, millainen se on vapaa-ajalla, kun me nähdään vain täällä töissä, mut se on fiksu kaveri. Eiköhän meistä jokainen oo erilainen töissä ja kotona, mä ainakin oon, mä mökötän kotona.

No siis huumorintajuinen, miten mä sanoisin, huumorintajuinen, miten sen kuvailis – no, mun mielestä kaikkien kanssa toimeen tuleva mies. Riittäiskö se.

EX-TYTTÖYSTÄVÄ: Me tavattiin silloin, kun mäkin asuin Asuntolassa. 15 vuotta sitten, ylikin. Ensivaikutelma Kakesta oli ihan mukava. Ei heti jutellut, mut sit se rupes. Kun muutenkin jännitti muuttaa.

Oltiin kerran kesämökillä, mentiin isolle taksilla sinne ja otettiin konkkaronkka mukaan sinne ja kannettiin puita ja syötiin hyvin. Oltiin yötäkin, yläkerrassa nukkui osa, alakerrassa osa. Kake on ollut mukava retkikaveri.

Kake on mukava, aurinkoinen, tuo aina paisteen huoneeseen.

Kun oltiin laivalla, Tukholmaan mentiin ja me oltiin Tukholmassa. Hytit oli täynnä meitä, meitä oli neljä samassa. Syötiin ja laulettiin karaokee, kuunneltiin biisejä.

Nykyäänkin Kake on mukava ja ystävällinen, sitä on kiva aina auttaa ruoan kanssa, me välillä syödään yhdessä. Me tullaan toimeen, vaikka ollaan aikoinaan vähän aikaa seurustelutkin.

PITKÄAIKAINEN AVUSTAJA: Mä näkisin Kaken niin, et periaatteessa semmoinen rennon rempseä mut tietyissä tilanteissa ujokin. Lähinnä se ilmenee noissa karaokediskoissa ja muissa, et periaatteessa paljon tuttuja, joiden kanssa menee ainakin pienen työntämisen jälkeen puhumaan, mut kun pitää laulaa, oon tukilaulajana.

Kuitenkin Kake aika moneen asiaan lähtee mukaan, jos kannustaa. Ollaan oltu Kulttuuritalolla kattoon Yötä ja syömässä etanoita, elokuvissa ja jääkiekkomatseissa, et periaatteessa rohkea yrittämään uusia asioita.

Lempimuistoni on ehkä se, kun oltiin Yön keikalla ja ennen sitä Kauko söi ravintolassa etanoita. Pieni ennakoluulo etanoita kohtaan, mut söi kuitenkin.

Ei me Kaken kanssa varsinaisesti riidellä, yksittäisiä pieniä väittelyitä otetaan, vaikka kun Kakella oli ollut taidekerho, hän väitti vastaan, protestoi, siellä meillä oli semmoista

pientä väittelyä, ihan tällaisia yksittäisiä tapauksia, muutama vuodessa ehkä. Enemmän me vitsaillaan asioista ja jutellaan. Joskus kun ollaan uimassa ja pukkarissa kahestaan, niin hän saattaa avautua, että ollut huonompi päivä, mut semmoista varsinaista riitaa voi sanoa, ettei oo koskaan.

Meillä on semmoinen reiluus, sen verta pitkään tunnettu, opittu tuntemaan. Kyllä Kake selvästi tykkää reilun rempseästä juttelusta ja huumorintajusta. Vaikka kun se on uimahallissa suihkutuolissa, sanon, että kippaan sen altaaseen.

KAUKO: Pitkääaikaisen avustajan kans me ollaan oltu neljätoista vuotta. Se on täydellinen pakkaus, sitä en anna kellekään muulle, kun se hoitaa mun asiat, kun me ollaan liikkeellä. Se osaa hoitaa kaikki, mun ei tarvi neuvoa satoja kertoja, että miten se menee. Vain niin, että se menee niin jouhevasti, ettei tarvi neuvoa mitään. Huippupakkaus.

Mulla on uinteja erikseen, ja avustaja on siellä uimahallissa sitten. Miesten puolella. Vaikka nyt on se etu, että vammaispuoli on erikseen. Ja sitten on porealtaat ja lämpöaltaat erikseen.

Ennenhän mut nostettiin altaaseen koneella. Sitten huomattiin, että mä en paina paljon. Ne pystyy nostaan ilmankin. Kun mä otan kiinni kunnolla, niin avustaja vain nostaa mut tuolista tuoliin.

Aina joskus meillä on avustajan kanssa äijien viikonloppu. Äijät lähtee keskenään paikkaan x, sit paikkaan c. Ei tietoa, milloin palaa. Ne on salaisia. Mä en kerro mitään ukkojen keksimiä paikkoja, joista naiset ei löydä helpolla. Ainakaan henkilökunta.

Annetaan me kotiintuloaika, mut se on myöhään yleensä. Riippuu, mitä me keretään sinä päivänä tekemään. Jos taksi on tilattu, niin se menee kuuteen tai seittemään tai kaheksaan. Jos lähtee päivällä, tulee joskus kuuden seittemän aikaan kotiin. Paikasta a paikkaan b paikkaan c.

Me voidaan piiloutua ravintolan pöytään. Jos joku tuttu tulee vastaan, niin esittelen itteni toisella nimellä. Tää on vain vitsi, mutta se on ihan oikeasti niin. Monessa paikassa ne tuntee mut vain mun toisella nimellä, kun mä menin esittäytymään toisella nimellä koko homman. Koska mä olen oikeasti Kauko Tapani, mut mä sanoin, et mä oon Tapani vain pelkästään. Kauko-nimi on niin yleinen, eikä voi olla toista samanlaista kuin mä. Ihmeellinen ukko. Se on helpompi olla avustajankin kanssa Tapani.

Pitkäaikaisen avustajan kanssa on myös taksijuttu. Vitsaillaan, et mut pannaan taksin perään ja taksi vetää tuolia paikasta toiseen. Siinä tulee jonossakin jo puheeks, et äijä laiteetaan tuoleineen päivineen tohon taksin perään. Mä sanon joo, jos joku maksaa viulut tämän

tuolin kestosta, niin senkus vaan. Mut eipä oo tähän päivään asti tullut kukaan mitään sanomaan näistä raskaan huumorin heitoista. On se aika raskasta huumoria. Ja mä oon vieläkin sitä mieltä, että sitä ei saa tehdä, mut vähän pelleillä vain, kaiken maailman vitsejä vetää siitäkin.

Oon mä CP-vammastakin heittänyt huumoria, mut se on vähän raskaampaa kuin tämä. Se on kun mut on sidottu tähän tuoliin, niin mä en kuvittele, et mä pääsen liikkuen minneen, vaikka mä pääsen. Voitte kuvitella, minkälainen mä oisin, jos mä kävelisin. Nyt mä en pääse, mut jos mä pääsisin, mä kummittelisin kaiken yötä. Ehkä teilläkin. Kaiken yötä kummitus! Heittäisin kummituksena kaiken yötä. Mä näen joskus semmosia uniakin, että mä en istukaan tuolissa. Niissä unissa mä yleensä leijun ilmassa. Hallitsen leijumista.

Ei mua saa katkeraks. Jos mä haluan katkeraks, mut täytyy muuttaa. Olen nähnyt liian paljon katkeria ihmisiä, jotka menee kuoreensa. Mä ite taas oon vähän niinku ulosantava ihminen, vähän liiankin puhelias.

Mä oon oppinut myös olemaan luonteeni kanssa sinut. Jos yrittää suututtaa mut väkisin, niin ei tuu kauppoja. Hyvin hankala on suututtaa mua. En kovin äkkiä suutu, jos en törmää semmoseen ihmiseen, joka on jo valmiiks suuttunut.

Elämä ei ole pilalla, jos ei ota sitä siltä kannalta. Elämä on pilalla, jos sen antaa mennä

pilalle. Mä oon ollut sitä mieltä koko elämäni, et jos elämän antaa mennä pilalle, se on pilalla koko ihminen. Sitä mieltä mä oon. Ja mä itse en oo antanut elämäni mennä pilalle. Turha yrittää pilata mun elämäni tähän asti. Kaikki on hyvin. Moni luulee, et mä vain esitän, et kaikki on hyvin, mut kaikki on hyvin.

Niinku vanhat ihmiset sanoo, et se on salaisuus, joka ei tule koskaan julki. Salaisuus on jossakin. Jos on onnellinen elämä ollut tähän asti, niin se on onni. Onnen kätkeköön, jos pystyy sen kätkemään.

Vähän mä voin paljastaa yhen jutun. Se on sitä, että elämä on opettanut mut piilottamaan niinku hyvän ja pahan vastakohtaa. Jos mulla on jokin paikka kipee, niin mä yritän tuoda hyvän vastapuolen, vaikka oiskin vähän niinku hakuammuntaa sinä päivänä.

Enhän mä oo täysin terve, vaikka ihmiset luulee. Toi mutka mun selässä on kipeä. Kovat kivut.

Mä aika paljon peittelen niitä kipuja. Se on aika hankalaa. Se on yhtä helvettiä, sanon suoraan. Iltayöstä ne alkaa, ja ne kestää koko ajan. En halua puhua niistä enempää. Mitä vähemmän mä puhun niistä, sitä paremmin mä saan ne hallintaan. Kivut on tulleet vanhempien. Lapsena ei ollut pahoja päiviä. Sanotaan suoraan, että mulla on niitä kipuja mutta mä en tuo niitä julki. Alkoi murrosiän jälkeen. Pahanlaisia kipuja.

Jos täytyy olla kivuista huolimatta kohtelias, mä olen, mutta jos ei, niin ei. Mä olen vaaka. Ei ihminen voi olla tasapainoinen koko ajan.

Mun kipu on tyypillistä kipua, pistelyä. Aina tulee olemaan, eikä tuu ikinä paranemaan. Se on siinä se. Se mun kipuni johtuu mun skolioosista, joka ei parane ikinä. Joskus mulla on synkkiä ajatuksia. Joita mä en koskaan tuo julki. Ei oo eikä tuu riittäviä lääkkeitä. Ei niitä mun kipuja voi eritellä tohon, koska en minä voi niitä tietää etukäteen, minkälainen päivä on. Tyypillistä.

Mut iloisuudella pääsee pitkälle. Se on sitä, että jos mennään huumorilla, niin mennään sitten. Se on niin, että pitää nauraa kuin nauraa, jutulle kuin jutulle. Sitten kun ei jaksaa nauraa, sitten kerrotaan mustaa huumoria.

Niitä on elämäni aika ollut aika paljon niitä vaikeita ihmisiä, mutta en ole lähtenyt lätkiin. En ole myöskään antanut minkäänlaista signaalia kenellekään. Haluan yleensä selvittää jutun sen henkilön kanssa, mikä milloinkin.

Mä helposti lähen porukan mukaan. Mä oon huomannut sen. Se on aika tyyppimukaisesti. Jengin mukana koko ajan. Mä oon silleen helppo.

Voisin sanoa, et lempivärikin on mulle mielen mukaan. Ei ole tiettyä värimaailmaa, koska mä menen ajan mukana, en värin muka-

na. Ja riippuu siitä, että mitä löytyy kaapista. En osta vain värin mukaan. Jos värin mukaan ostaa vaatteensa, niin se on karmeeta.

Lempiruokaakaan ei ole ollenkaan, koska mä olen kaikkiruokainen. Mut on opetettu siihen, että pitää ainakin maistaa. Vaikket tykkää, niin pitää ainakin maistaa. Voidaan sanoa, et voi olla tulinenkin ruoka.

Tulee tietysti mullakin rajat vastaan jossain kohtaa. Laitoksessa mä jätin syömättä ihme klimppisopat ja kaiken maailman perunavellit. Ja kaiken maailman silmäkeittoa, mitä mä jouduin vetämään joskus aikoinaan. Mutta en mä muista niitä aikoja, kun ei tarvi muistaa. Nykyään ruokavaliota pystyy vaihtamaan koko ajan. Mitä kaupasta saa. Jos musaosasto löytyy, niin ensin musaosasto ja sitten ruokaosasto ja sitten kaiken maailman heviosasto.

Mä mielelläni vaihdan myös huoneeni järjestyksen kerran viikkoon. Aika paljon ite siirrän kalusteita. Levyhyllykin, katotaan ens viikolla, missä se on, onko missään. Tavarat pitäis olla paikoillaan, mut yleensä kun meikäläinen keksii, niin vaihtaa ite paikasta a paikkaan b paikkaan c.

Sängynkin paikka vaihtuis, jos ois tilaa, mutta ei ole. Se on aika vaikee. Siitä on neuvoteltu henkilökunnan kanssa monta kertaa. Siitä on neuvoteltu satoja kertoja.

Ei mulla mene hermo, vaikkei pääsisi vaihtamaan tavaroitten paikkaa. Se riippuu ti-

lanteesta. Jos ne on sillä paikalla, millä mä haluan, niin ne saa olla vaikka loppuikänsä siinä. Mutta jos ne ei ole, mä pyrin ne vaihtaan.

Setänäkin olen mukautuva. Mä oon jopa vähän lepsu setä. Jos joku tulee ja pyytää, mä annan. Mutta setänä oleminen on helppoa, koska ei ne oo vaatineet multa koskaan esimerkiksi rahaa. Tähän ikään mennessä ne on saaneet ite hankkia kaikki.

Tietysti hyvä setä on hyvä setä. Tytöille mä oon kyllä eno. Veljien pojille mä oon setä, veljien tytöille eno.

En mä tiedä sitten, mitä mennä kehumaan. Niillä on vapaat kädet. En mä vaadi mitään niitten elämistä; niillä on vapaat kädet kokonaan, kokonaan vapaat kädet. Yks matkusteleekin milloin missäkin.

Aika paljon mä tuun ulkopuolistenkin kanssa juttuun. Mähän oon sellainen luonne, et jos mä oon yksin liikkeellä, mä meen aika paljon sellaseen paikkaan, et sais juteltua muiden kanssa, kuulla niitten mielipidettä ja sitten yhdistää oman mielipiteensä siihen.

Mä oon edelleenkin sitä mieltä, että vammaista pitäis kunnioittaa niin kauan kuin sitä pystyy kunnioittaan. Koko elämänsä kunnioittaan. Ja mä oon sitä mieltä, että mulla on tositarinat eikä mitkään seipitetyt tarinat. Kuuluu erilaisiin kirjoihin ne seipitetyt tarinat.

Elämässä on kaikki muuttunut. Ja muuttuu edelleen. Parempaan päin. En tiedä sitten, mihin suuntaan, mutta -. En tiedä. Tuleeks tästä parempaa vai huonompaa suuntaa? Mulle välillä tulee semmonen mieleen, että onkohan tässä eletty oikeeta elämää ollenkaan vai pitääkö meikäläisen olla hiljaa kuin sukka.

Mikä on ihmisten kanta, kun ne lukee läpi tämän systeemin? Saanko mä erilaisen kohtelun tämän jälkeen? Toivottavasti otatte kantaa tähän kirjaan. Annatte mulle sen jälkeen, kun olette lukeneet, minkälaisen kommentin tahansa.

Pääasia että saitte lukea tän, että saitte tietää, että mitä tää on. Että ei oo mitään niinku salattavaa. Ehkä sitten kun tää kirja tulee julki, niin sitten tulee juttua enemmän muistakin vammaisista, että mitä mieltä ne on paikoista.

Mä oon kertonut tähän asti kaiken, mitä mä oon muistanut. Mä oon puhdistanut itteni tän kirjan kautta. Ilman tätä projektia mä olisin joutunut lukkiutumaan ja pitämään sisälläni asiat. En mä tiedä, mitä muut ihmiset siihen sanoo.

Mut tässä ollaan. Vai mitä ootte itte mieltä?

KIITOS

Kristiina Mäkelä, joka käynnisti
koko mun kirjaprojektin ja tuki sitä

Hanna-Maria Vesa, joka löysi mulle
kirja-avustajan

kirja-avustaja Anu Lahtinen, joka
toteutti kirjani

kaikki haastattelun antaneet

kaikki mua tsempanneet

Tukilinja-säätiö, jonka apurahalla
sain kirjani painatettua

Kehitysvammaisten Tukiliitto, joka
julkaisi kirjan verkossa.

